

úttörők!
előre!...

ÚTTÖRŐK, ELŐRE!

JELENETEK, EGYFELVONÁSOSOK,
ELBESZÉLÉSEK ÉS ÉNEKSZÁMOK
ÚTTÖRŐKNEK

KIADJA AZ IFJŰSÁGI LAPKIADÓ VÁLLALAT

SZERKESZTETTE:
GYÖRY GÁBOR

A borítót
KÁRMENTŐ ANDRÁS
készítette

Felelős kiadó: Tóth László
Felelős szerkesztő: Csepeli Szabó Béla
Ifjúsági Nyomda 3324

Az úttörővezető nevelőmunkájához, az úttörőélet színesebbé tételéhez ad segítséget ez a füzet. A soronkövetkező jelenetek, színpadi játékok az úttörőélet tizenkét pontja szerint csoportosulnak. Mondanivalójuk hozzájárul ahhoz, hogy a gyerekek jobban megértsék és magukévá tegyék a tizenkét pontban foglalt erkölcsi követelményeket. A darabok a legváltozatosabb témaköröket és műfajokat nyújtják az érdeklődőknek és az említett csoportosításokon belül nagy választékra adnak lehetőséget. Anyagunkat az igényesség és a csoportok lehetőségeinek szem előtt tartásával állítottuk össze. Reméljük, hasznos szolgálatot teszünk vele az úttörőcsapatoknak, az iskolai, gyermek és ifjúsági színjátszó csoportoknak.

Eredményes munkát és jó szórakozást kívánunk.

*„Az úttörő hű gyermeke hazánknek,
a Magyar Népköztársaságnak.”*

NEM MUSZÁJ MEGHALNI

(Drámai játék egy felvonásban.)

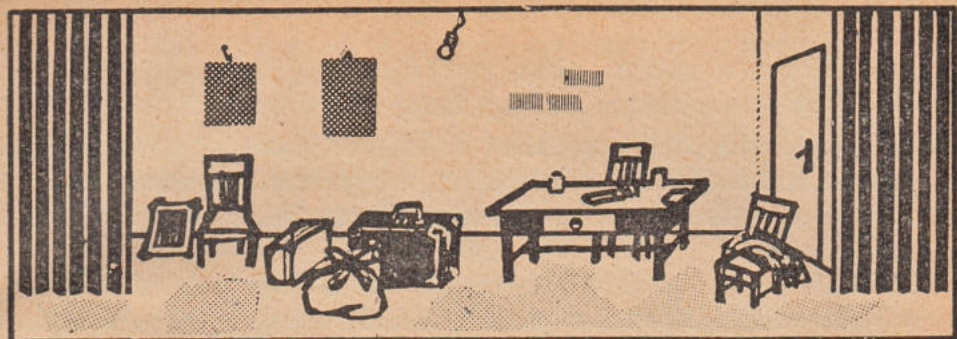
Írta: HÁRS LÁSZLÓ.

SZEREPLŐK:

Bodnár Gyuszi

Csordás Klári

Bodnár néni

(Szín: egy budapesti lakás szobája, 1956 novemberében. A lakás nemcsak fűtetlen, hanem a teljes felfordulás képét is mutatja. A padlón egy batyú, két bőrönd, egy kisebb meg egy nagyobb. — A mennyezetről egy szál villanykörte lóg, dróton, a falon képek helye látszik s itt-ott talán még annak a nyoma is, hogy egyet-mást kiszaggattak a falból. Bútor nincs más a szobában, csak egy fiókos asztal, egy-két szék, az egyikén Gyuszi télikabátja, sapkája hever.

Amikor a függöny felmegy, Bodnár Gyuszi egyedül van, szedett-vedett turistaöltözetben. Idegesen nézeget jobbra-balra, mint aki valami súlyos veszedelemtől tart. Odalép az asztalhoz. Kihúzza a fiókot. Nézi. Becsukja. Az asztalról felvesz egy poharat, bemegy a jobb sarokból nyíló fürdőszobaajtón, majd tele pohárral tér vissza.

Kintről ekkor autómotor zaja, majd dudaszó hallatszik.

GYUSZI: Nem. Nem. Nem birok... (Riadtan többször is a baloldali ajtó felé kapja a fejét. Közben kihúzza a fiókot. Fiolát emel ki és tartalmát a vízbe szórja. Lötyögeti a vizet. Megdermed. Kifelé fülel.) Mama, nem tudok... Nem lehet... (ezt csak maga elé mondja, azután hirtelen valamit a szájába töm marokkal és egy korty vizet iszik rá. Arca eltorzul.) Brr. Keserű. Pfuj... (hirtelen belöki a fiókot, megfordul, az ajtó felé néz.) Ki az? (kiáltva.) Ki az. Mama te vagy?

A baloldali ajtó nyílik, Klári bedugja a fejét, majd belép. Téliesen van öltözve, de nincs rajta nagykabát:

KLÁRI: Brrr, itt is milyen hideg van.

GYUSZI: Klári! Te...

KLÁRI: (kétségbeesett, de igyekszik eltitkolni): Átfutottam. Gondoltam, megnézlek... De te... milyen furcsa vagy, Gyuszi, igazán. Csak állsz, azzal a pohárral.

GYUSZI: Szomjas vagyok, tudod. Igen, szomjas... (Iszik egy kortyot.)

KLÁRI: Biztosan valami sósat vacsoráztál.

GYUSZI: Igen... (nagyot nyelt.) És te mért nyelsz?

KLÁRI: (a könnyeit nyeli.) Mert tudod, mi is sósat vacsoráztunk, olajos halat. Vacak, de örülünk, hogy kaptunk, még azért is másfél órát kellett sorbanállni. Adj egy kis vizet... (nyúl a pohár után.)

GYUSZI: (elrántja előle a poharat!) Nem. Ebből nem adok. (Nagy elhatározással kiissza a poharat.) Ha szomjas vagy, hozhatok másikat.

KLÁRI: Már nem is vagyok szomjas. (Körülnéz.) Mondd, Gyuszi, hát mégis elmentek?

GYUSZI: El. Igen, elmegyünk. Apa már előre is utazott. Ő előkészíti a helyünket. Anya meg rögtön itthon lesz és indulunk mi is, mert apa vár minket. (Mintha leckét mondana fel.) Hajdúnánásra utazunk, apa Hajdúnánáson teremt ekszisztenciát...

KLÁRI: Tudod, hány óra van? Már kilenc is elmúlt. Ilyenkor már nem megy vonat, se Hajdúnánásra, se máshová. Azelőtt még később is indult. De most nem. És kijárási tilalom is van.

GYUSZI: Csakhogy mi nem vonattal megyünk. (Megint mint a leckét.) Édesanya autóval jön értem, meg a holmikért. Még hajnal előtt odaát vagyunk... odaát Hajdúnánáson.

KLÁRI: Ne hazudj, Gyuszi.

GYUSZI: Nem hazudok, anya mondta, hogy Hajdúnánásra megyünk és mindenkinek így mondom.

KLÁRI: Sejtettem. Megismertem Bodnár néni szavajárását. Új ekszisztencia... te nem szoktál így beszélni. Micsoda szöveg, Gyuszikám! (Odalép hozzá.) Vedd tudomásul, hogy egy szó se igaz az egészből. Ti átmentek. Nyugatra mentek. Ausztriába, vagy még tovább. Most nem költözködik senki. Nem olyan odakint a világ. Aki most költözködik, az átszökik.

GYUSZI: (Makacsul hajtogatja a betanult szöveget.) Mi Hajdúnánásra költözünk, apa ott vár, a bútorokért majd teherautót küldünk...

KLÁRI: Gyuszi, ne beszélj így. Én átlógtam hozzád. Anya nem is tudja, nem engedné, mert ti... mert tudják rólatok az egész házban. Csak átléptem titokban. Hoztam neked valamit. Tedd el, hogy legyen valami emléked odaát... odaát a te Hajdúnánásodon... tőlem... (Egy fényképet ad át Gyuszinak.)

GYUSZI: A fényképed. (Megfordítja, nézi a hátlapját s betüzi.) Örök emlékül Csordás Klári, hetedik á. Budapest, 1956. november 27.) (Aztán maga elé mondja.) Örök emlékül...

KLÁRI: Gyuszikám, minden jót. (Hirtelen megcsókolja.) Aztán maga is elképed saját tettén. (Én nem úgy gondoltam... ez búcsúzóul...)

GYUSZI: Te, Klári! Tudd meg, hogy szeptemberben, amikor egyszer jöttél haza a fedettből, én meg akartalak csókolni téged. De mégsem csókoztalak meg. Mert elhatároztam, hogy az egyetem után elveszlek feleségül. És gondoltam, majd akkor csókollak meg, amikor ezt megmondom.

KLÁRI: Most minek mondod ezt nekem? Mikor úgysem látjuk többé egymást. Azért mondod, hogy sírjak? Azért se... azért se... (Kitör belőle a sírás.)

GYUSZI: Ne sírj Klári, igazán, most már nem érdemes.

KLÁRI: (Sír és közben ököllel üti a mellét haragjában.) Te buta! Te hülye! Te ló! Miket beszélsz, hogy nem érdemes? Én sikítanék és lefeküdnék a földre és úgy visítanék, hogy mindenki összefutna, és mégse mennék. Hát nem volt itt jó nekünk?

GYUSZI: Apa azt mondta, ott jobb lesz majd. Hajdúnánáson.

KLÁRI: Hagyd azt a hülye Hajdúnánást! Az egészből egy szó se igaz! Te is tudod.

GYUSZI: Én úgy se bírnám ki ott, ahová megyünk.

KLÁRI: Akkor meg mért hallgatsz? Mért nem beszélsz, mi? Mért nem magyarázod meg, mért nem könyörögsz?

GYUSZI: Én mondtam anyának, mikor elment, hogy ne utazzunk sehová és hívjuk haza apát is. Ő meg azt mondta, hogy más gyerekek boldogok lennének, hogy világot láthatnak és aki tud, az elmegy és már a fél iskola elment...

KLÁRI: Nem igaz. Délelőtt is találkoztam a Kelemennel meg az Ostorossal. Meg a Gerbár tanár úrral is és mondta, na te Csordás, remélem, nem felejtettél még el mindent... Majd meglátjuk.

GYUSZI: És mondtam anyának, hogy én nem akarok angol lenni, vagy osztrák lenni, se semmi, én tanultam, hogy itt élned-halnod kell és akkor nevetett és azt mondta: no nézd csak a nagy hazafit, egy tizenhárom éves Kossuth Lajos... Pedig azt, hogy itt élned-halnod kell, nem is Kossuth Lajos mondta, hanem Vörösmarty...

KLÁRI: Ő nem úgy gondolta. Biztos azért mondta, mert azt hiszi, hogy még mindig kisgyerek vagy. Azt hiszi, hogy mi nem érezhetjük ugyanazt, amit ő... De mért nem könyörögtél, mért nem bőtél?

GYUSZI: Te nem ismered anyát. Egyszer azt mondta ebédnél, hogy nem bírom megenni a sárgarépa főzeléket, ha megeszem belehalok. Ő meg letette a kanalat, rámnézett és azt mondta:

lássam, hogy halsz meg. És én... én megettem a sárgarépa-főzeléket... És belehaltam...

KLÁRI: Gyuszi, miket beszélsz. Kérlek, térj magadhoz, mi van veled. Félek!

GYUSZI: (Erőt vesz magán, megtörli a homlokát, elmosolyodik.) Semmi, csak tréfáltam. Vicc volt.

KLÁRI: Mondhatom, buta vicc. Itt bent minden a feje tetején áll. Ott kint, csupa borzasztó dolog történik. És Bodnár Gyula viccel. Gratulálok, szép alak vagy. Hát csak viccelj, ha van hozzá kedved. És csak menj el Hajdúnánásra, ha ahhoz is kedved van. Csak legyél te is áruló...

GYUSZI: Nem igaz. Apa nem áruló. Csak azt mondta, hogy itt tíz év múlva se lesz rend, tíz év múlva se lesz rendes élet.

KLÁRI: Az én papám mást mond. De szerintem a szülőknek az lenne a dolguk, hogy megcsinálják azt a rendes életet. Mi még csak gyerekek vagyunk, nem segíthetünk. De majd ha felnövünk...

GYUSZI: Én nem akarok felnőni. Klári, én meg akarok halni. Örökre, egészen...

KLÁRI: Mit butáskodsz azzal a meghalással. Te tizenhárom éves pocok.

GYUSZI: Már elmúltam tizenhárom. Tizennegyedikben vagyok. És az különben sem számít...

KLÁRI: (Megsimogatja.) Te szegény, szegény Gyuszikám. Úgy sajnállak. Én mindig olyan büszke voltam rád, amikor Gerbár tanár úr dicsért, mert, tudod, még nálunk is emlegetett. Hát majd most legfeljebb nem leszek büszke. De azért... hidd el... ott is lehet élni, ahová mentek. (Erőltetett vidámsággal.) Majd meglátod egészen jó lesz ott neked. Érdekes, meg izgalmas, olyan, mint egy kalandfilm. És írni fogsz nekem. Meglátod.

GYUSZI: Nem akarom meglátni. És nem akarok odamenni és nem akarok ott élni és sehol se akarok élni. És jobb is lesz, ha most hazamész. (Meginog, mintha rosszullét környékeznél.) Menj, mert majd szorulsz Csordás nénitől.

KLÁRI: Gyuszi! (Kezet nyújt neki.) Mi most örökre elválunk. Mondd, érted te azt a szót: örökre? Hogy minden reggel felkelek és iskolába megyek és aztán egyetemre járok és aztán minden nap megyek a laboratóriumba, mert vegyész-mérnök leszek... és egészen ősz lesz a hajam és ráncos az arcom, mint nagymamának és eltelik majd száz év meg millió év és soha, soha többé nem látjuk egymást. Érted ezt?

GYUSZI: Igen, Klári, én már értem.

KLÁRI: Ezt olyan furcsán mondtad most. Olyan különösen.

GYUSZI: Tudod, tegnap éjszaka megjött a távirat apától, hogy előkészített mindent és vár minket. És reggel azt mondtam anyának, hogy megyek, megnézem, lehet-e kenyeret kapni a péknél? De nem a pékhez mentem, hanem az iskolához. És megnéztem az iskolát és láttam, hogy kitört minden ablaka és azt mondtam a kapunak; de egészen hangosan: én már soha többé nem megyek ide iskolába! Aztán elmentem a ligetbe, a nagykörbe és azt mondtam: én többé nem jövök ide, nem fogok itt focizni és nem olvasom a padon az Egri csillagokat. És még sok helyen voltam, aztán hazajöttem és megnéztem a házunkat és azt mondtam: én már soha többet nem fogok itt lakni. És soha többé sehol se fogok lakni. Mert akkor már tudtam...

KLÁRI: Gyuszi, mit tudtál?

GYUSZI: És amikor felfelé mentem a lépcsőn, arra gondoltam, ha beteg lennék, akkor anya biztosan nem indulna el, mert beteggel nem lehet nekivágni olyan nagy útnak. — Akkor kibontaná a batyut és teát főzne és borogatást tenne a homlokomra és fogná a kezemet. Mert anya szeret engem és jót akar nekem. Csak azt nem tudja, hogy az nekem nem jó, amit ő akar. (Hirtelen elgyöngül és az asztalnak támaszkodik.)

KLÁRI: Gyuszi kérlek, nyugodj meg. Ne csináld ezt kérlek. Mi van veled? Ül le. (Leülteti a székre.)

GYUSZI: (Maga elé)... mert én nem mehetek el. Gerbár tanár úr megmondta, hogy földrajzból állok a leggyengébben. És nem akarok spanyolul beszélni...

KLÁRI: Jaj, mi van veled? Hiszen lázas vagy?

GYUSZI: (Kapva kap a szón.) Lázas vagyok? Az jó. Az nagyon jó.

KLÁRI: Nem hallod? Gyuszi, nem hallod? Feküdj le. Így nem mehetsz el.

GYUSZI: Ugye? Te is azt mondod, hogy így nem mehetek. Mert én nem tudom hol van Kanadában a Szabó Ervin Könyvtár (Most már teljesen összefüggéstelenül, dadogva beszél) és nem ismerem Torontóban a ligeti nagykört... én nem mehetek el... kik voltak Franciaországban az egri csillagok...? Nem mehetek el... Nem maradhatok itt... Tudd meg, Klári, hogy én most inkább meghalok... örökre... egészen... mert nem lehet másképp... (Hirtelen fájdalom rohanja meg, összegörnyed.) Jaj! Micsoda görcs. Jaj, ezt nem tudtam! Jajistenem!

KLÁRI: Hol fáj? Mit kérsz?

- GYUSZI: Te meg menj... most menj innen... Örökre... Egészen örökre... És én is... Kikapsz otthon. Nem hallod? Nem akarom, hogy most ittmaradj. Jaj! Nem bírom.
- KLÁRI: (Klári, aki eddig rémülten figyelt, most komoly, gyöngéd és határozott lesz. Mint egy anya.) Rosszul vagy. Gyere szépen, feküdj le. Nem lesz semmi baj. Majd elmúlik. No, gyere... (Próbálja felsegíteni és a divány felé vezetni.) Majd beveszel valami orvosságot...
- GYUSZI: (Kétségbeesve felkiált.) Nem! Nem kell! Soha többé nem kell! És menj. Hagyj. Örökre. Soha többé. Én egyedül akarok... (Klári segítségével a diványhoz ért, lerogyik rá. Kezéből kihull az üres pohár, amit idáig szorongatott) én egyedül akarok... meghalni...
- KLÁRI: (Szegény nem ért semmit. Csak a fenyegető bajt látja.) Gyuszi, Kérlek, ne... igazán kérlek... Szedd össze magad... Nézd, a pohár is összetört... Fáj valamid? Szaladok, segítséget hozok... Várj... (Közben Gyuszi vállát fogja, nehogy előreeszen.)
- GYUSZI: (Akin most már elhatalmasodott a méreg.) A fejem. A gyomrom. Megreped a fejem. Levegőt... Fogd a homolokom... Ez jó... Nagyon jó... Mama, jó hűvös a kezed, mama... Hallod? Nem lehet... beteggel nem lehet olyan nagy útnak... halottal sem lehet... jaj... (Eldől a diványon.)
- KLÁRI: Segítség! Áthívom anyát! Hallod, Gyuszi? Hallod? (Rázza.) Nem lesz semmi baj. Várj, rögtön jövök... Ne félj... (Hátrál az ajtó felé, közben Gyuszin a szeme.)
- BODNÁR NÉNI: (Besiet balról, télikabátban.) Összeütközik a hátráló Klárral.) No. Te vagy az? Neked itt semmi keresnivalód.
- KLÁRI: Bodnár néni!
- BODNÁR NÉNI: Eredj szépen haza. Gyuszi fiam, indulunk. Az autó két percet vár. No, mi lesz? Nem hallod?
- KLÁRI: Bodnár néni! Édes Bodnár néni! Meghal a Gyuszi!
- BODNÁR NÉNI: Butaság! (A diványhoz siet. Közben rálép a pohár cserepeire.) Mit törtetek össze? Különben mindegy... (Megrázza Gyuszit.) Gyuszi, ébredj fel. (Rémülten.) Gyuszi! Kisfiam? Klári, mi történt itt?
- KLÁRI: Becsületszavamra nem tudom, Bodnár néni. Én bejöttem, elbúcsúzni. Gyuszi éppen ivott valamit. Aztán olyan furesákat beszélt. Hogy örökre ittmarad. Aztán rosszul lett. Bodnár néni, meghal a Gyuszi. (Most már kitör belőle a sírás, hiszen itt a felnőtt, akire támaszkodhat.) Meghal!

BODNÁR NÉNI: Dehogyan hal. Rosszul lett. A sok izgalom. Sietni kell. Az autó nem vár. Hozz egy pohár vizet.

KLÁRI: Átszaladok hozzánk pohárért.

BODNÁR NÉNI: Hagyd. Nedvesítsd meg a zsebkendőmet. (Zsebkendőt ad Klárinak, aki kisiet a fürdőszobába.) Gyuszikám, szedd össze magad. Csak egy kicsit. Odaát minden jó lesz. Majd meglátod.

KLÁRI: (Jön vissza a vizes zsebkendővel.) Tessék.

BODNÁR NÉNI: (Törölgeti Gyuszi homlokát.) Kisfiam. Ne hagyd el magad.

GYUSZI: (Sóhajt, felnéz s nagyon halkán.) Mama. Minden jó lesz mama. És most meg fogok halni. Csókolj meg mama. Klári... ez jó, ez a hűvös... Ugye nem haragszol rám, mama... hogy megtettem. Én nem tudok elmenni... Tizenhárom éves hazafi... azt mondtad, mama... Én inkább... én. (Visszahanyatlik.)

BODNÁR NÉNI: (Kétségbeesetten rázza.) Gyuszi! Mit tettél! Felelj!

GYUSZI: A fiókból. Bevettem. Mert akkor nem lehet elmenni... akkor nem megyünk... örökre...

KLÁRI: Bodnár néni! Bodnár néni! Megmérgezte magát...

BODNÁR NÉNI: Nem. Az nem lehet. Nem tehette... gyerek még... (Az asztalhoz ugrik, kirántja a fiókot, az üres gyógyszeres tubusok csörömpölve a földre esnek. (Üres. Mind üres. Az altató... a földre kuporodik, matat a fiolák között.) Üres... mind... Kisfiam, egyetlen kisfiam, hogy tehetted ilyet? Miért tetted? Miért?

KLÁRI: Nem tudott elmenni.

BODNÁR NÉNI: Hát mért nem mondta? Miért nem szólt? Én csak jót akartam.

KLÁRI: (A síró, kétségeesett anya láttán visszanyeri nyugalmát.) Bodnár néni. Ne tessék sírni. Most segíteni kell. Amíg nem késő.

BODNÁR NÉNI: Igen, segíteni. Gyuszikám... (Kivülről autókürt hangja hallatszik, többször, sürgetően.)

GYUSZI: (Nagy nehezen félkönyökére támaszkodik) anya, hallod? Autó. Dudál.

BODNÁR NÉNI: Nem nekünk dudál, kisfiam. (A batyuhoz lép, paplant rángat ki belőle.) Nem nekünk. Nem velünk indul, kisfiam. Nem velünk.

GYUSZI: Halott gyerekekkel nem lehet elmenni, ügye mama?

BODNÁR NÉNI: Gyorsan, gyorsan. Segíts, Klári. Feküdj le, kisfiam. (Réteríti a paplant, de Gyuszi küzd, nem akar lefeküdni. Kifelé hallgatódzik.)

GYUSZI: Hallom... Halljátok? Az autó. Most indul. Begyújtották a motort. Gázt adott a sofőr. Már megy is. Száguld. Csak úgy nyeli a kilométereket... Apa... apa vár...

BODNÁR NÉNI: Majd elmegyünk apához, ha meggyógyultál.

GYUSZI: Nem. Nem szabad! Nem!

BODNÁR NÉNI: (Gyengéden.) Persze, hogy nem kisfiam. Majd hazahívjuk apát. Majd ő is hazajön. Akarod?

GYUSZI: (Kétségbeesve.) Anyu, Klári. Jaj. Hamar! Gyorsan hívjatok orvost. Gyorsan. Talán még nem késő. Gyógyítson meg. Élni akarok! Most már... most már talán... nem muszáj meghalni!

KLÁRI: (Sírását elfojtva kifut a szobából.)

Függöny.

A rendező munkájához.

Hárs László egyfelvonásosa drámai játék. Egy kisfiú mély emberi drámája, aki a sorsformáló történelmi időkben tisztábban és világosabban lát, mint a felnőttek. Tudja és érzi, hogy a hazát elhagyni, bármilyen keserves időben is, nemcsak árulás, hanem egyéni sorsának kettétörését is jelenti. Annaira azonban természetesen nem érett, hogy a kiutat is megtalálja szorult helyzetéből. Cselekedete, az öngyilkosságba menekülés, nem jelent kiutat a válságból. Tisztánlátása és helytelen cselekedete így okoz tragédiát. Az író azonban nem zárja le egyértelműen a drámát. „Talán még nem késő” — döbben rá Gyuszi a darabot befejező mondataiban arra, hogy az életet és a küzdelmet is választhatja. Talán még nem késő — nem meghalni, hanem élni kell tudni a hazáért. Ezzel a reménységárral csapódik össze a jelenet végén a függöny.

Felvetődik a kérdés, nem túl súlyos, sötét problémák ezek egy gyermekszínpadon? Ne feledjük azonban, hogy a mai történelemformáló időkben a fiatalság is érettebb és a darabban felvetődő kérdésekkel, ha nem is ilyen kiélezett formában, az életben is többé-kevésbé szembetalálták magukat a bodnárgyuszik és csordáskláriknak. A színpadtól az élet nagy kérdéseire várnak feleletet a gyerekszínjátékosok és gyereknézők is és ebből a szempontból hasznos és érdekes ilyenfajta komoly kis dráma előadása is.

A darab bemutatása komoly elmélyült próbamunkát, kidolgozott alakításokat kíván. Gyuszi feszült idegessége, Klári könnyeket nyelő aggodalma egészen a végső kirobbanásig szinte a szöveg mögött zajlik. A rendezőnek tehát a szituációkon belüli lelkiállapotokat kell kibontani. A szereplők viselkedjenek koruknak megfelelő természetes gyerekséggel, e mögött vibrál a felnőtt számára is megrendítő tragédia.

Bodnár Gyuszi, tizenhároméves múlt, értelmes és túlérzékeny fiú, jellemének alapvonása a hűség, a ragaszkodás. A körülötte kavargó események teljesen feldúlták, ez már első pillanatban meglátszik rajta. Termete nyurga, arca sápadt, minden mozdulata ideges, riadt.

Csordás Klári, a szomszédja és pajtása. Majdnem egyidős Gyuszival. Nyíltszívű, határozott fellépésű, egyenes kislány. Szereti Gyuszit, de éppen mert szereti, nyíltan beszél vele. Bátrabban néz szembe az eseményekkel, mint pajtása, sőt a döntő pillanatban még Bodnár néninél is nyugodtabb és bátrabb tud maradni.

Bodnár néni, Gyuszi édesanyja. Hűvös modorú, kemény, kissé rideg nő. Energetikus és nemigen tűri az ellentmondást vagy vitát. De fiát igazán és mélyen szereti és a döntő pillanatban ez határozza meg tetteit.

„Az úttörő erősíti a népek barátságát,
védi a vörösnnyakkendő becsületét.”

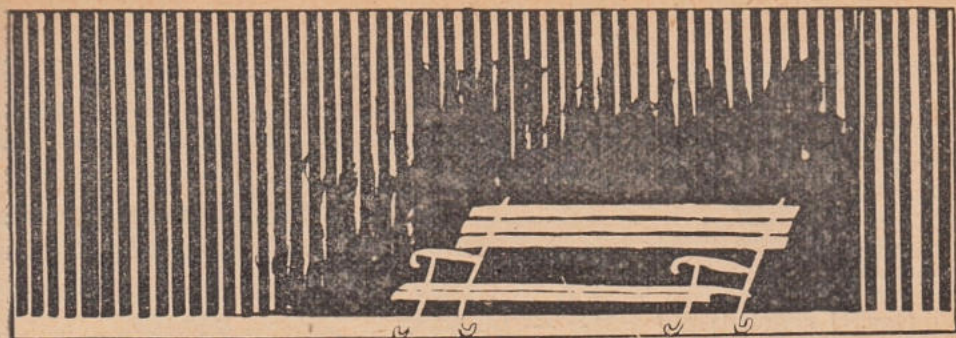
KÁNTOR ZSUZSA:

A GÖRÖG KISLÁNY

(Jelenet két képben.)

SZEREPLŐK:

Irén	Mama
Vera	Bácsi
Csuka	Néni
Zsuzsi	Kisfiú
Puli	

ELSŐ KÉP

Parkrészlet sétánya. Négy 11—12 év körüli kislány ül egy padon. A középső levelet olvas a többi figyel.

IRÉN: ... Vera és Zsu csak ötösökre feleltek, Csuka földrajzból hármast kapott. Egyébként semmi újság, mielőbb gyógyuljon meg Anna néni, várjuk már nagyon. (felnéz, a lányokhoz) Na! Jól sikerült?

ZSUZSI: Azt hiszem egészen jól. Egy teljes oldal, minden benne van ami érdekelheti és sehol egy helyesírási hiba.

IRÉN: (sértődötten) Ilyesmi nálam nem szokott előfordulni. Mindig ötös a magyar dolim. Fogalmazás — jeles. Helyesírás — jeles.

VERA: (ajkbiggyesztve): Kár úgy felválni. Jeles — jeles, na és aztán? Mégse te kaptad az irodalmi jutalmat tegnapelőtt. Oklevél — ötven forint — egész szép — mégse te kaptad.

IRÉN: Talán te kaptad meg, mi? Pedig számítottál rá, tudom. Mikor meghirdették a pályázatot írtó izgatott lettél és mindjárt a fülembesúgtad: (utánozza) most vagy soha, Irén. Most vagy soha...

CSUKA: (almát majszol, röhög): Hát akkor úgy látszik — soha. Mert most — nem te kaptad, hanem Puli.

ZSUZSI: Puli meg is érdemelte.

IRÉN: (felcsattan): Honnan tudod? Láttad talán a dolgozatát? Nem mutatta senkinek, csak beadta. Én csak belekukantottam: alig két oldal az egész. Te hányat írtál?

ZSUZSI: (csendesen) Majdnem négyet.

IRÉN: Na látod! A te kicsi betűiddel. Ő meg azokkal a nagy ló ákombámokkal. Kétsor széles csak a cím: PÉLDAKÉPEM. Szóval — több mint kétszer annyit írtál. S ahogy ismerlek — jobban. Mégis Puli nyert.

- CSUKA: (tele szájjal): Talán csak nem méltóztatol irigykedni, te tiszteletre méltó „jeles”?
- IRÉN: (felfortyan): Nahát! Irigykedni? Hogy én! Marcsuka! Te egész tökkelütött lettél.
- VERA: (segítségére siet): No nem, hát ez igazán túlzás. Kinek kell az a jutalom? Nem azon múlik. És különben is...
- IRÉN: (belevág): És különben is nem magamra, hanem Zsuzsira gondoltam. Olvastam a dolgozatát és mondhatom, remek volt.
- ZSUZSI: (fájó pontot érintettek): Hát igen... azt hiszem, sikerült. (lesüti szemét) De Pulié — biztos még jobban sikerült.
- IRÉN: Csak véd. Tudom, te mindig véded. Jóban vagy vele. Csak tudnám, miért.
- VERA: Ugriburgri, hebrencs...
- IRÉN: És felvágóan. Azaz ócska tolla ami van — annál szebb nincs senkinek. Az a kis bőrzeke — úgy jár benne, mintha másnak nem volna kabátja. Az a vörös nyakkendő a nyakában — a múltkor mondom, hű de kopott... majd felnyársalt a szemével.
- CSUKA: Hát ebben — van valami. A múltkor kérem a bicskáját ceruzát hegyezni, odaadja, de rámszól (utánozza) vigyázz rá, nagyon vigyázz! (nevet) jól van no, nem eszem meg, mondtam. — (nevet) De láttam, boldog volt, hogy végre visszaadtam.
- ZSUZSI: (csendesen): Eddig — nem volt vele semmi bajotok. Eddig jópofa az Apuoló Elija, csuda mókás, helyes gyerek...
- VERA: (kelletlenül): Hát igen, eddig csakugyan. De az már mégis csak sok. A múltkor — úttörő jutalom — emlékeztek — Most meg oklevél, újabb kitüntetés. Már nincs is a világon? Csak az Apuoló?
- CSUKA: (megint röhög): Nem vagy te irigy. Áááá, nem vagy (himbálja magát, dúdol) Mert ez nem irigység, ez máááás...
- IRÉN: (felugrik dühödten): Igenis, vedd tudomásul, hogy más. Mindenből bukdácsolsz, de a szájad Csuka az akkora, de akkora, hogy...
- CSUKA: (összehúzza magát, mint aki megijedt, mély, csúfolódó hangon): És ha mégis — irigység? Hirtelen lebújjik a pad alá és mögé szalad. Nézzétek csak, ki jön ott? (mind arra néznek, kislány jön befelé a parkba).
- VERA: (suttogva): Puli. És már megint abban a nevetséges bőrzekében. Pedig már nem is kéne, hiszen úgy felmelegedett az idő.
- PULI: (észreveszi őket, odaszalad): Szervusztok! Úgy eltüntetetek mikor kijöttünk az iskolából! Úgy elszaladtatok! Egyedül mentem haza. (Zsuzsihoz) Te se vártál meg, Zsu! Pedig megbeszél-

tük, hogy ma... hogy ma lemegyünk a Dunapartra. De úgy-látszik — elfeledted.

ZSUZSI: (zavartan): Igen... valahogy... kiment a fejből.

PULI: Levelet írtok?

CSUKA. (hadarva): Már kész. Anna néninek. Irén írta. Mindent megírt benne rólunk és hogy jöjjön már minél hamarabb. (felhúzza orrát, kis fintort vág) Én ugyan nem bánám, ha még egy kicsit otthon lábadozna, inkább gyakran meglátogatnám...

IRÉN: (dühösen): Hallgass! Hogy nem szégyelled magad!

CSUKA: A legjobb tanár is csak tanár, mert — osztályoz. De mindegy. Szóval kész a levél és alá is írtuk. Írd alá te is Puli.

PULI: Jó. Szívesen. (Benyul a kabát zsebébe, kivesz egy tollat, körülményesen, nyelvét kidugva ír és mondja is (Apu-oló Elija... jujjj!

IRÉN: Jujj bizony. Nahát! Nézzétek csak lányok, hogy mit csinált!

VERA: Mekkora paca!

CSUKA: (őszinte bánattal): És éppen... éppen az én nevemre folyt...

ZSUZSI: ...meg ...meg az enyémmre is egy kicsit.

IRÉN: (dühösen): Most oda az egész levél. Most írhatom újra, előlről!

PULI: (zavartan): Kérlek, ne haragudjatok. Igazán nem tudom, hogy történt. Én úgy vigyáztam.

VERA: Láttuk. Ott a paca.

IRÉN: Mert az ócska tollad — már semmire se jó.

PULI: (megbántva): Hagyd a tollat. Én voltam ügyetlen. És ha kell — leírom újra az egész levelet.

VERA: Azzal a tollal — csak szétmázolnád.

PULI: Nem igaz. A tollam — jobb mint a tietek. Ez — véletlen volt az előbb. És ha olyan nagy baj, hát írjátok oda, hogy én csináltam. Én vagyok az oka.

IRÉN: (lassan, gondolkodva): Nem is olyan rossz gondolat.

VERA: (bizonytalanul): Írjuk oda?

CSUKA: Nekem mindegy. (Nézi a levelet) de bizisten olyan, mint-ha én ejtettem volna...

IRÉN: Hát jó. Odaírjuk. (tollat vesz elő, ír. Vera, Csuka fölé hajolnak) No, így jó lesz. Így már — rendben van. (átnyújtja Pulinak) Nézd meg te is.

PULI: (olvassa, csendesesen): Nagyon — rendben van — igen.

IRÉN: (összehajtja a levelet): No akkor kész és most már feladhatjuk. Gyertek gyerekek! (mind indul, csak Puli marad).

CSUKA: Te maradsz, Puli?

- PULI: Én — másfele megyek. A Dunapartra. (Mikor már eltávolodnak, kiált), Zsu!
- ZSUZSI: (hátrafordul): Tessék?
- PULI: Hát te is — elmész?
- ZSUZSI: Miért ne mennék?
- PULI: Azt mondtad, hogy ma délután... Ne menj el velük, Zsu.
- ZSUZSI: (áll egy kicsit határozatlanul, majd a lányok után szól): Mindjárt jövök! (lassan visszalépdél Pulihoz) Miért — hívtál vissza?
- PULI: (előrelép nem néz Zsuzsira:) Úgy volt, hogy kimegyünk a Dunapartra. A töltéshez, ahol a nagy hajó áll és rakodnak az uszályba. Ott — a múltkor — barátságot fogadtunk egymásnak.
- ZSUZSI: (zavartan): Igen... de... Ma nem érek rá, megígértem Irénéknek... velük megyek.
- PULI: Szerettem volna neked — mesélni valamit. Valamit mondani... És felolvastam volna a dolgozatot is. Tudod. Neked — csak neked megmutattam volna. Mert mi — barátságot fogadtunk egymásnak.
- ZSUZSI: Hát jó. Az jó. Olvasd el. De máskor. Most várnak.
- PULI: (hirtelen szembefordul Zsuzsival): Te is. Te is olyan vagy, mint ők!
- ZSUZSI: Miért? Milyenek ők? Mi bajod van velük?
- PULI: Láttad, mit írtak a levélbe?
- ZSUZSI: Nem. Csuka előttem állt. Eltakarta.
- PULI: (felemeli fejét, különös arccal, lassan): A pacát — a görög... ejtette.
- ZSUZSI: (zavartan): Ezt beszéltük meg. Nem? Te mondtad...
- PULI: (bólint): Igen. Én mondtam. És mióta vagyok én nektek „a görög”?
- ZSUZSI: De Puli — hát az vagy, — nem az vagy?
- PULI: Eddig Elija, vagy Apuoló, vagy röviden: Puli... most egyszerre „a görög” lettem.
- ZSUZSI: (még zavartabban): Én magyar vagyok, te meg görög. Miért? Mi van ebben?
- PULI: (újra elfordul, kiegyenesedik, nagyon halkán): Az, hogy ti mind magyarok vagytok és én egyedül vagyok itt köztetek — idegen.
- ZSUZSI: (fejét rázza): Te — félreérted ezt a dolgot, Elija.
- PULI: Vagy te nem érted. Vagy nem akarod érteni. És én nem is erőltetlek. Én visszaadom neked a szavadat a barátságról. És most menj, menj te is a többiek után, én nem tartóztatlak. Adjátok fel a levelet, amibe beleírtátok, hogy a pacát a „görög” ejtette. A görög. No szervusz Zsuzsi (lassan el).

ZSUZSI: (utánanéz, aztán elindul a másik irányba a lányok után, majd újra visszajön, leül a padra, látszik, töpreng. Öreg néni, bácsi jönnek be lassan a színre, megállnak a pad előtt, ahol Zsuzsi ül).

ÖREG BÁCSI: Szabad itt a hely, kislány?

ZSUZSI: Igen, tessék csak, szabad.

ÖREG NÉNI: (leül): köszönjük aranyosom. Nem láttál erre egy kisleányt? Olyan nyolcévesforma, göndör gyereket?

ZSUZSI: Nem láttam, néni.

ÖREG BÁCSI: Mert az a mi unokánk, tudod. Itt szokott játszani és mi minden délután idejövünk. Ügylátszik ma még nem jött le, de nem baj, megvárjuk, ráérünk. Szép, langyos időnk van ma.

ÖREG NÉNI: Addig olvass fel nekem az újságból (Zsuzsihoz). Mert az én szemem, aranyoskám, már nem fogja a betűt.

ÖREG BÁCSI: (kibontja az újságot, keresgél a zsebében): Ördög és pokol! Hát nem otthonhagytam a pápaszememet? (ingatja a fejét) Akkor pedig hiába. Szemüveg nélkül én se tudok... (próbálkozik) Fel... Feltalálták a leg... legújabb fajtájú... node mi is ez itt?

ZSUZSI: Tessék csak ideadni, majd én. (olvas) számológépet. A fejezet címe pedig: újítások. Van itt minden: varrógép, elektromos hajtású háztartási szerkezetek és kisautó, aminek a benzin-fogyasztása egészen csekély.

ÖREG NÉNI: Micsoda világ! Az unokánk ha felnőtt már autón fog járni, papa.

ÖREG BÁCSI: (Zsuzsihoz): S mi hír a nagyvilágról?

ZSUZSI: (lapoz): Nagy villongások Afrikában. Gyarmati összefogás. Újabb harcra készülnek a kongóiak. (bácsihoz) Csak a főcímet olvassam?

ÖREG BÁCSI: Olvasd egyelőre azokat.

ZSUZSI: Nagy francia vereség Algírban. Sztrájk Milánóban, bér-emelést követelnek a vasútasok. Görög szabadságharcosok védelmében... itt arról van szó, hogy...

ÖREG BÁCSI: No olvasd, olvasd csak az egészet.

ZSUZSI: Összefogtak az egész világ haladó erői, hogy kiszabadítsák a görög fasiszta börtönökből az évek óta ott sinylődő szabadságharcosokat. Most jár le büntetésük, de a kormányzat újabb vádakkal akarja fogságukat hasszabbítani.

ÖREG BÁCSI: No, miért halkult úgy el a hangod, kislány? Miért olvasol olyan bizonytalanul?

ZSUZSI: (zavartan védekezve): Én nem. Nem, bácsi kérem. (folytatja) Nemcsak az elnyomott görög népért, mindnyájunkért, a

békéért harcoltak ők. Szabadulniok kell és szabadulni is fog-
nak, mert összefog érdekükben az egész haladó világ.

ÖREG BÁCSI: (bólint): Így is lesz.

KISFIÚ: (szaladva be, kiált): Nagypapa, hát itt vagytok? Azt hit-
tem, a medence felől jöttök. Ott vártalak!

NAGYMAMA: (feláll, büszkén öleli magához az unokát): Ez a mi
kis Gabink. (Zsuzsihoz) Ugye, milyen helyes gyerek?

KISFIÚ: (hadar): Ott játszunk a fiúkkal a medencénél. Gyertek ti
is oda. Majd meglátjátok milyen jól focizunk. Én vagyok a ká-
pus. Azt mondják, nálam jobb kapus nincs.

ÖREG BÁCSI: (nehézkésen feláll): Hát ez így van. Így van bizony.
Ez mind — ez mind összefügg valamiképen... Kongó, a mi-
lánói sztrájk, a görög szabadságharcosok és Gabi, a legjobb
kapus... Köszönöm szépen kislány a felolvasást. Szépen ol-
vastál. No gyerünk, Isten veled. (elindulnak, Gabi futva elől)
Lányok vissza a másik oldalról).

CSUKA: Hát nem megmondtam? Itt van. El se mozdult innen
azóta. Mereng, legjobb szokása szerint.

IRÉN: Miért nem jöttél utánunk, Zsuzsi?

VERA: Vártunk egy jó darabig, aztán már majdnem felmentünk
Iréhez, de Csuka azt mondta, előbb nézzük meg hol marad-
tál...

IRÉN: És Puli? Hova lett? Miért hívott vissza? Túladtál rajta?
Hazaküldted?

ZSUZSI: (feláll, dühös): Nem küldtem el. És nem adtam túl rajta.
És nem is akarok. És ti — és mi, mind — csúnyán bántunk
vele.

IRÉN: De miért? Mi jut eszedbe?

ZSUZSI: (leül): Elijának — nagyon nehéz lehet.

IRÉN: Miből gondolod? Mindig olyan vidám. És mindig olyan szé-
peket mesél. Hogy ott náluk — milyen ragyogó volt. És most itt
is — hogy milyen jó nekik és milyen szép náluk. Mindig di-
csekszik.

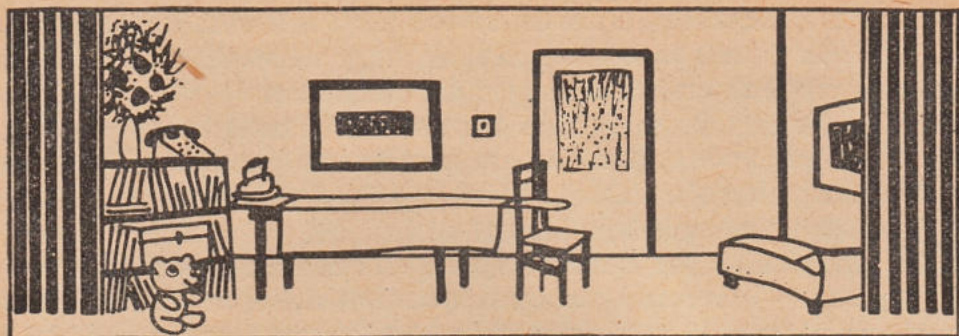
ZSUZSI: Talán — hogy ne sajnáljuk.

VERA: Miért sajnálnánk?

ZSUZSI: Mert mi itt mindnyájan magyarok vagyunk és ő egye-
dül — idegen. És az ő apja — az apja messze van. Nem szo-
kott beszélni róla, de annyit mondott, hogy a szabadságért har-
colt. Én azt hiszem — börtönben van. És ha egyszer, ha egy-
szer kiszabadul és eljön ide hozzánk, Elijához, ha eljön és meg-
kérdez minket: szerettétek az én lányomat?

IRÉN: Milyen furcsa gondolataid vannak, Zsuzsi!

- ZSUZSI: Az előbb, ahogy itt ültem, akkor gondoltam rá és egyszerre minden olyan nehéz lett... Mert mit mondanék én az ő apjának és mit mondanál neki te, hogy néznék a szemébe, ha számonkérné tőlünk a mi igaz barátságunkat.
- CSUKA: Zsuzsinak igaza van. Mert hátha kiszabadul és eljön. És akkor végignéz rajtunk és azt mondja: milyen lányok vagytok. Jutalmat kapott az én Elijám s akkor ti irigykedtek. Pedig nektek itthon van az apátok.
- IRÉN: (makacsul): Én — nem irigységből, már megmondtam. De az igazság — szeretem az igazságot. Mit lehet másfél oldalban írni? Akkora ló betűkkel? De alákanyarítja a nevét s máris — első lett. Apuoló. Biztos behízelegte magát a magyar tanárnál.
- VERA: (bizonytalanul): Azt hiszem — azért mégse kéne úgy dühöngeni rá. Hiszen nem is láttuk azt a dolgozatot.
- IRÉN: (vállat von): Ha gondoljátok, hogy az imént, izé, megsértődött, hát majd jóvátesszük egyszer valahogy.
- CSUKA: Ha májaskenyeret hozok, libamájast — nekiadom.
- IRÉN: Most pedig gyertek fel hozzám. Remek ping-pong felszerelést kaptam papától, kipróbáljuk.
- CSUKA: Gyerünk!
- ZSUZSI: Szervusztok.
- CSUKA: Nem jössz velünk?
- VERA: Most se jössz?
- ZSUZSI: Nincs kedvem, ne haragudjatok.
- CSUKA: Hazamész? Hiszen megmondtam otthon, hogy Irén meghívott, nála vagy.
- ZSUZSI: Megmondtam, igen. És most — mégse megyek. Kérlek, hagyjatok.
- IRÉN: (vállat von): Hát jó. Csinálj, amit akarsz. Viszlát az iskolában. (el).

MÁSODIK KÉP

Egyszerű berendezett szoba, divány, asztal, székek, könyvespolc, rajta telefon, játékmackó, kopott katonaláda a könyvek alatt. Őszülő hajú asszony vasal az asztal mellett. Kopognak.

MAMA: Tessék.

ZSUZSI: (be): Jónapot kívánok. Apuló néni?

MAMA: Igen, az vagyok.

ZSUZSI: Én pedig Elija barátnője. Elija még nincs itthon?

MAMA: Már hazajött az iskolából, aztán újra elment. Megkért, hadd menjen ki a térre, aztán meg a Dunapartra. Nagyon szereti a folyót.

ZSUZSI: (zavartan): És tessék mondani, nem szólt semmit? Nem panaszkodott?

MAMA: Miért panaszkodott volna?

ZSUZSI: (küszködve): Azt hiszem megbántottuk. Mi, néhány gyerek. Én is. Pedig nem akartuk. Nem akartam.

MAMA: (felnéz, elgondolkozva): Nem szólt. Elija nem olyan. Nem panaszkodik. Ő — sohase panaszkodik.

ZSUZSI: (élénken): Igen, hiszen éppen ez az. Ő mindig — olyan vidám. És mindig szépeket mesél. Hogy itt is — milyen szép ez a lakás, milyen nagyszerű és otthon is, még régen, — milyen csudaszép volt.

MAMA: Ez — ahhoz képest palota. Nagyon szegények voltunk otthon és volt úgy, hogy bújkálnunk kellett. Aztán eljöttünk — szökve. De a folyó — az nagyon szép volt a városunknál és a hegyek... (elmereng) Azok is.

ZSUZSI: Elija papája — ottmaradt.

MAMA: Igen. (vasal, nem néz fel) Ő harcolt tovább. Bújkálva. Titokban. És aztán — börtönbe került.

ZSUZSI: (élénken): Igen. Én is így gondoltam. De — nem lehetetlen, hogy hamarosan kiszabadul, ugye? (hadar) Sőt, egészen

valószínű, egészen biztosan, olvastam erről az újságban és mindjárt arra gondoltam, mindjárt arra, hogy Elija papája is hazajön, meglátogat, eljön talán még az iskolánkba is.

MAMA: (nem néz fel, szárazon): Elija apja nem jön.

ZSUZSI: (megdöbbenve): De miért? Miért nem?

MAMA: Mert meghalt. Elija apja nem megy már többé sehova. Tüdővéaszt kapott a börtönben. Nem maradt utána más, csak az a láda (a polcra mutat) elküldték benne az összes tulajdonát.

ZSUZSI: (megdöbbenve, keresi a szavakat): Elija... nem mondta. Nem mondta soha.

MAMA: Néhány hónapja történt. És ő — hinni se akarja. Úgy várta-várta mindig az apját. Nem olyan könnyű ilyenről beszélni.

ZSUZSI: Elija mindig vidám.

MAMA: Igen. És az jó. Nekem is nagyon jó, hogyha mosolyog. Könnyebb tőle a szívem. Ha nincs itthon — nagyon hiányzik.

ZSUZSI: (idegesen): Miért is nincs még itthon? Miért marad el olyan soká?

MAMA: (elgondolkozva nézi): Te — félted őt?

ZSUZSI: (bólint): Igen. Mert megbántottuk.

MAMA: (elteszi a munkát, előlép, megsímogatja Zsuzsi fejét): No, nyugodj már meg. Eli mindjárt itthon lesz. Megyek, készíték valami uzsonnát nektek.

PULI: (kintről): Megjöttem, mama! Mama, olyan éhes vagyok! Olyan gyönyörű az idő! Egész tavasz lett odakint!

MAMA: (kintről): Menj be kislányom, vendéged van.

PULI: Nekem? Ugyan, kicsoda? (belép, meglepetten, halkan) Zsu! Te vagy az!

ZSUZSI: (zavarian): Igen. Én. Már olyan régen várlak. Hol jártál olyan soká?

PULI: (széket húz magának Zsuzsival szembe, leül, ölébe hullatja kezét): A Dunaparton. Ahová hívtalak. Nem jöttél — hát elmentem egyedül. Leültem a víz szélére, ahol az a kiálló kő van, arra és lehúztam az egyik cipőmet és picikét belemártottam a lábamat a folyóba. Ott, a parton csöppet se hideg.

ZSUZSI: És még — mit csináltál? Nem unatkoztál egyedül?

PULI: (fejét ingatja, csendesén): Á, dehogy. Olyan szép a víz, szürkészöld, olyan komoly. A színe — mint a mi folyónké. Csak a mienk sokkal kisebb volt. De a hegyek, a hegyek nálunk magasabbak. Csak üldögéltem, a vizet néztem, meg az eget. Egyszer csak úgy éreztem — ott ül mellettem a papa is.

ZSUZSI: (halkan): A papa?

PULI: (nem néz rá, halkán folytatja): Igen, ő.

ZSUZSI: És aztán?

PULI: Aztán jött egy nagy hajó. Messziről jött és három hosszú, karcsú uszálya volt. S amikor a közelünkbe ért, megszólalt a hajó kéménye, hosszú, elnyújtott hangot adott s a hang végighullámozott a vízen s mintha a pap szólt volna hozzám benne: Eliiii-ja, Elijaaaa. Arra összerezzenem, elfordítottam a fejem és akkor már nem volt mellettem senki.

ZSUZSI: (alig hallhatóan): Te sohasem mondtad nekem, hogy már nem él.

PULI: (megrázza fejét): Nem, nem. Minek beszélni róla? (A polchoz megy) Leirni könnyebb. Leirni — valahogy más. A dolgozatban — egyszer csak ott volt.

ZSUZSI: Kérlek, olvasd fel nekem Puli.

PULI: (levesz a polcra egy füzetet, odahozza, zsámolyt húz magának, leül Zsuzsi elé): Példaképelem. Az én apám egészen egyszerű ember volt, feketehajú, feketeszemű, mindig mosolygós, mindig vidám. Szeretett dolgozni, énekelni. Én még egészen kicsi voltam s ő sokat játszott velem. Aztán egyszer — tél volt, és hullott a hó és hideg volt a szobában — papa nem jött este haza és mama sírt. Én azt hittem, majd megjön, nem sokára. De sok idő telt és hiába vártam. Aztán menekülnünk kellett és más országban találtunk új otthonra. Vártam, majd megtalál, utánunk utazik. De egyszer jött egy láda és benne a papa holmijai: egy bőrzeke, régi bicska, töltőtoll s valami piros vászon. Mama azt mondta, zászló, vagy annak egy darabja. A zekéből nekem vart mama kabátot, a régi zászlóból lett a nyakkendőm és mostanában már a papa tollával írok. És én azt írom, amit ő diktál nekem és olyan úttörő leszek, ahogyan ő harcolt a szabadságért, és boldog vagyok, mert a kabát amit hordott valamikor, most az én szívemet melegíti.

MAMA: (kintről): Eli, gyere, segíts teríteni.

PULI: (kis szünet után): Igen. Igen mama, mindjárt megyek! (feláll)

ZSUZSI: (ő is feláll, Puli vállára teszi kezét): Mondd, mondó kérlek, hogy nem haragszol már rám. Hogy még — lehetek a barátod...

PULI: (megrázza fejét): Nem is haragudtam én rád. Csak fájt. Fájt egy kicsit.

ZSUZSI: Soha nem bánthatlak meg többet.

PULI: (kezet nyújt): Barátok vagyunk. (hirtelen átöleli) Gyere! Gyere, segíts te is.

ZSUZSI: Azonnal. Azonnal megyek. Már is jövök utánad. (Puli el) Zsuzsi a telefonhoz megy tárcsáz) Halló, Anna néni? Kezétcsókolom. Anna néni itt Zsuzsi, Mikó Zsuzsi. Egy levelet írtunk ma Anna néninek, igen mi írtuk, a lányok, az egész órs és

holnap meg tetszik kapni bizonyára. Igen, de hiba csúszott a levélbe, egy csúnya, nagy paca. Nem olyan nagy baj, tudom, de aláírtuk, hogy Puli ejtette a pacát, Elja, a görög. Hát azért telefonálok, hogy tévedés volt, a pacát nem ő ejtette, hanem én, én igen, Mikó Zsuzsi és nekem ez fontos, nagyon fontos, hogy Anna néni tudja, mert mi ketten, igen a Puli meg én — mátol fogva örökké a legjobb barátok vagyunk. Igen, a legjobb barátok és én csak ezt, — ezt akartam mondani.

A rendező munkájához.

Kántor Zsuzsa jelenete az őszinte barátság, az együttérzés és mások problémáinak megértésén át veti fel a népek barátságának nagy kérdését.

A jelenet főhőse Puli az érzékeny és zárkózott görög kislány. A cselekmény fővonala Puli és Zsuzsi barátságának alakulása és pillanatnyi válsága, mely csak még közelebb hozza egymáshoz a két lányt, mert Zsuzsi előtt sok olyan tényt tár fel, melyekre eddig nem is gondolt.

A jeleneten végig az érzelmek uralkodnak, vigyázzunk azonban, hogy az őszinte érzés, a megható jelenetek sora sehol ne váljék szentimentálissá.

Mindjárt az első jelenetben különböző jellemeket ismerünk meg: a jótanuló, kicsit stréber Irént, az irigy Verát, a röhögős, falánk, metsző humorú és felületes Csukát, Zsuzsit, akinek szintén fáj egy kicsit, hogy nem ő nyerte az irodalmi díjat, és Pulit, aki nem akarja, hogy sajnálják és dacosan inkább büszkének mutatkozik. Színes, kavargó lány-társaságot kell itt látnunk, vigyázzon a rendező arra, hogy ne fekete-fehér jellemezze a szereplőket, hiszen alakuló, fejlődő fiatalokról van szó, akik még nem is érzik legtöbbször egyes cselekedetük, vagy meggondolatlanul odavetett mondatuk súlyát.

Zsuzsi és Puli kettős jelenete a barátságról feszült, halk és őszinte. Ne bagatelizáljuk el, de ne is legyen túl érzelmes. Zsuzsi az öregekkel zajló jelenet kapcsán döbben rá, hogy nem viselkedett igazi baráthoz illően. Itt kezdi megérteni barátnője lelkiállapotát. A jelenetnek, különösen az öregek szövegeinek, egészen magától értetődően, köznapi beszélgetésként kell peregni.

A második képben Apuoló néni szárazon, szinte hangsúlytalanul beszéljen az őket ért tragédiáról. Egyszerű és tartott hangú legyen Puli és Zsuzsi párjelenete is, a dolgozat felolvasása.

Az első képet függöny előtt játszuk, minden díszlet egy pad. A függöny mögött már készen áll a második kép szoba-díszlete.

JANKOVICH FERENC:

FAVÉG

(Gúnyjáték.)

SZEREPLŐK:

Két hősi csapat
Magnóhang
Halál

(Hat-hét fiúcska két csoportban áll, minden elképzelhető fegyverzettel felszerelve, lehetőleg mindegyik más-más harcimezben és fegyverekkel. Lehet köztük őseember, bőr ruhában, kőkalapáccsal; középkori páncélos lovag, tepsivel és sodrófával; lehet kereszties vitéz, nagy fedővel és főzőkanállal... És így tovább. Mikor a függöny fölmege, rögtön összecsapnak.)

I. JELENET.

Csatakiáltás (váltott hangokon):

Favég!... Favég!...

Kell még?... No, még!

No, még!... Ne, még!

Kell még favég?

Hegyibe, hadd igya be!

Hegyibe, hadd igya be!

Favég!... (Nagy úzás, kergetés, viaskodás, megkezdődik az adáz küzdelem.)

MAGNÓHANG (vagy hangszóróhang vagy ezek hiányában egy előtérbe állított, erős hangú, iskolai egyenruhás szereplő, miközben a csatamezőn folyik a csitt-csatt...):

Megkezdődött a nagy csata —
vajon kinek lesz igaza?

Csete-paté, csihi-puhi...

Egy kis bunyó, nagyszerű zri...

Kié lesz a diadalom:

a rop-csat-pat viadalon? (Kis szünet. Csatazaj.)

Hősi harcban a két tábor

üzi egymást igazánból...

Dúl a harc a határoknál —

„Ember küzdj és bízva bízzál”. (Kis szünet. Egy-kettőjük földre esik, elterül.)

Lehullott már sok hős füle,

véres lett a mező tőle;

más négykézláb megy a porba

keresgéli, hol az orra?

Ragasztaná újra vissza,

csak éppen, hogy megfordítva.

Hány betört fej, kilökött szem:

de nem hagyják abba mégsem.

Nyúvik egymást, amíg élnek —

és a végén megbékélnek... (mind elterült, mozdulatlan fekszenek.)

Függöny.

II. JELENET.

JAJGATÓK SZAVA (Váltott hangokon; ugyanazok a szereplők; fejükön és testükön minden elképzeltető ragaszokkal és kötésekkel, és sántikálva):

Ujjuj-ju-juj... Ajja-jaj...

Au-au-au-au... Va-va-vaj...

Vau-vau-vau... Jaj-ja-jaj...

Nyau-nyau-ó... Nyiáu...

HALÁL: (Belép, lepedőben, vállán kasza. Mozdulatlan áll.)

MAGNÓHANG:

Ilyen kutya-hangok jönnek

torkán elő az embernek:

Mihelyt meghozta a bajt,

tudja mondani a jajt...

Már nem mondja: Favég... Favég...

Csak kéri a halált: Ne még...

JAJGATÓK SZAVA (váltott hangokon):

Így vinnyogunk, s nyívunk, mint a heréltek
vágott emberek, kiket összemetéltek
korok, orvos-műszerek, fegyverek,
golyóvágások, suttyó repeszek,
lángkarmok és szilánkröppenetek
testvéri bicskák, kacrok és egyebek. (Siránkozva.) Favég...
Favég... Favég...

HALÁL (a kaszával előlép):

Lesz-e béke földön-égen?
Villám villog a favégen.
Régen rossz az embereknek:
ha örökkön verekednek...

Favég? (Leveszi és suhintásra emeli kaszáját.)

MIND: (Jajgatva és sántikálva menekülnek.)

Ne még... Ne még... Ne még... (Mind elfutnak, függöny
összszárul.)

MAGNÓHANG:

Itt a vége, pajtikák:
ne folytassuk így tovább!

A rendező munkájához:

Jankovich Ferenc groteszk, újszerű izgalmas kis színpadi játéka arra hívja fel erőteljesen a figyelmet, hogy a háborúk sora eddig csak bajt és pusztulást hozott az emberiségre. „Ne folytassuk így tovább!” — hívja fel a figyelmet a maga szándékoltan egyszerű módján a jelenet utolsó mondata. A darab békeharcos mondanivalója bizonyára jól érvényesül fiatal színjátszók előadásában is.

A jelenet rövid, ne gondoljuk azonban, hogy csak úgy kapásból elő lehet adni. A rendezőnek meg kell éreznie a játék furcsa, érdekes stílusát, mely talán leginkább egy merész, modern plakátra emlékeztet. A jelmezek szándékoltan primitívek, de alaposan átgondoltak legyenek. (A bevezetés pontos utasítást ad erre.) Vigyázzunk a mozgásra, szinte koreográfiát kell terveznünk. A szövegek pontos elosztása és szavalókórus-szerű ritmikus, jó pergése ugyancsak döntő.

A jelenet stílusa komikus, de hatása megrázó. Leghelyesebb, ha egy nagyobb, békével, a népek barátságával kapcsolatos műsor egy részeként szerepel, lehetőleg a program elején, vagy közepén, hogy hatását további versek és jelenetek kiegészítsék, illetve feloldják.

„Az úttörő szüntelenül fejleszti tudását,
híven teljesíti kötelességeit.”

SZALAY LENKE:

AZ IBOLYASZEMŰ BABA

(Jelenet.)

Színpadra alkalmazta:

MAJOROS ISTVÁN

SZEREPLŐK:

Mogyoró

Böske

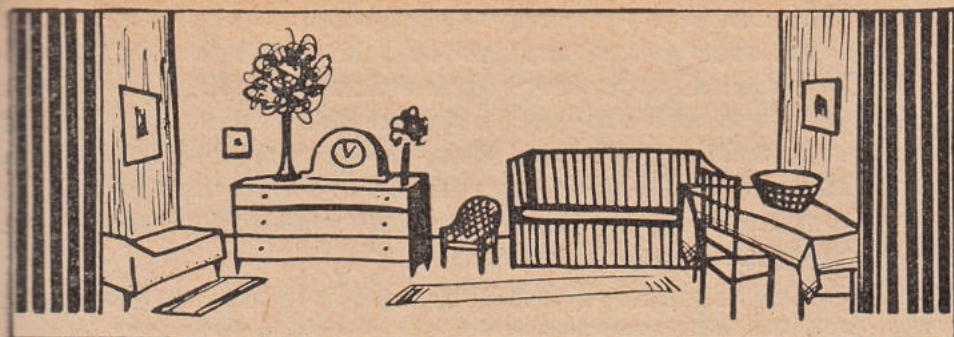
Jutka

Peti

Marika

Anyuka

Annus

Ez a kis történet egy függöny előtti jelenettel történik. Moogyoró s négy osztálytársnője csivittelve jönnek az iskolából. Iskolatáska van náluk és télikabátban vannak, tehát nyilvánvaló, hogy az iskolából jönnek, hogy tél van, és az utcán vagyunk.

JUTKA: ...elhozom a kinőtt selyemruhámat... meg az öcsém kordnadrágját... meg...

MOGYORÓ: ...nekem bizony potyogtak a könnyeim, amikor Emma néni a levelet elolvasta...

MARIKA: (Elnyűtt foltos kabátban szomorúan és ijedten.) ...én nem tudom, úgy félek, hogy semmit sem fogok tudni hozni... vagy csak nagyon rosszat...

JUTKA: (Megállítja a lányokat, és miután aggodalmasan körülnézett, hogy nincs-e tanárféle a közelben.) Nem járja, hogy Emma néni az egész osztály nevében akarja feladni az ajándékokat. Én egy egész rakomány finom holmit fogok hozni, igazán nem is tudom, hogy birom majd el idecipelni...

MOGYORÓ: (Mérgesen.) Vegyél taxit, ha nem bírod el!

JUTKA: Igen is, nekünk rengeteg mindenfélénk van odahaza, amit már nem használunk és teljesen jók még, és igazán furcsának tartom, hogy ha én egy teli kosárral hozok belőle, mások meg... (Fitymáló tekintetet vet Marikára) ...semmit, vagy csak egy pár ócska rongyot szednek össze...

BÖSKE: (Ellentmondást nem tűrő hangon.) Akkor szépen összecsomagoljuk a te finom ruháidat meg a mások rongyait és kész a második osztály szeretetteljes ajándéka.

MARIKA: (Hálásan néz Böskére.) Én... nagyon szeretnék segíteni azokon a szerencsétlen gyerekeken... csak... mióta édesapa meghalt, anyuka nem bír nekünk venni semmit. Ez is... (a kabátját mutatja) jövőre a hugomnak kell... aztán ha ő is kinőtte öcsinek fogja átalakítani anyuka... pedig már most is el lehetne dobni...

ANNUS: Mit csináltok ilyen nagy ügyet belőle? Én csak azt fogom hozni, mi már a kutyának se kell. Kiveszem a rongyoszacskóból a cókókókat, meg összeszedem az eltört játékaimat, legalább kevesebb lim-lom lesz a szekrényemben. Örülhetnek annak is, nekik még olyan sincs. És ha nem tetszik, vissza is küldhetik. Ajándéklónak nem nézik a fogát, nem igaz? (És nevet, mintha egy jó viccet mondott volna, de hiába várja, hogy a többiek vele nevéssenek.)

BÖSKE: (Meggfontoltan és szeliden beszél, kissé tanítónénis a hangja.) Tudod, egyszer jött hozzánk vendégségbe egy kislány a mamájával. Két évvel fiatalabb volt nálam, de azért jól játszottunk együtt egész délután. Volt egy játékom, nemrég hozta apuka külföldről, abba egészen beleszeretett. Amikor búcsúzkodtak anyuka észrevette, hogy a kislánynak majd megszakadt a szíve a játékért, és megkérdezte nem adnám-e neki. Én rémülten néztem anyukára: Odaadjam az új játékomat, amilyen talán egyedül nekem van az egész városban...?! — És nem adtam oda. De szomorú voltam utána, mert a kislány potyogó könnyekkel ment el. Anyukám meg azt mondta, hogy nagyobb örömöm lenne abból, ha legyőztem volna az önzésemet, mint lesz a játékból... És igaza volt. Azóta én is megtanultam, hogy az az igazi ajándék, amitől nem szívesen válunk meg... annél jobb érzés később, hogy odaadtuk, minél nehezebb volt lemondani róla.

ANNUS: (Gúnyosan.) Akkor talán küldjem el az új kötött ruhámat? Vagy a berakott kék szoknyámat? Meg a bőrkötésű emlékkönyvemet is, amit a keresztmamámtól kaptam karácsonyra...?!

BÖSKE: Azt nem mondom, de ne is csak a vacakokat küldd, ami már a kutyának sem kell. Mit szólnál, ha a mamád csak azt adná ebédre, amit elrontott... vagy már nem kell senkinek?

ANNUS: Ez butaság...! De mekkora butaság! Anyukának én... a gyereke vagyok. Neki... neki kötelessége szeretni a gyerekeit... a legjobbat adni nekik mindenből. De miközöm nekem azokhoz a mohács-szigeti gyerekekhez? Sose láttam őket...

BÖSKE: Ha elfelejtetted volna, Emma néni azt mondta, hogy ez is kötelesség. Mindenkinek kötelessége az árvízkárosultakon segíteni. — De ha nem akarsz, hát ne küldj semmit. Nem kötelező. Nem fogja Emma néni beírni az ellenőrző könyvedbe.

ANNUS: (Érzi, hogy alulmaradt.) Semmi közöd hozzá, hogy mit küldök. Azt küldök, ami nekem tetszik. Emma néni is megmondta, hogy amit a szüleink jónak látnak azt hozzuk el. Csak te nagy bölcs mindenttudó, neked muszáj belekötyni min-

denbe! (És mivel a lányok nem helyeselnek, dühösen elszalad.)

JUTKA: (Szünet után.) Menjünk lányok, hideg van. (Tovább indulnak, és kimennek a színpadról; szünet után szétnyílik a függöny; a szín az előző jelenet lakószobája; Anyuka s Peti Anyuka csomagnak rakosgat össze, s közben meséli Petinek, aki csak most jött haza az iskolából.)

ANYUKA: ... olyan hirtelen tört rájuk az árvíz, hogy csak a pusztá életüket sikerült megmenteni. Most ott vannak a mohácsi iskolában, sok száz kisgyerek, nincsen semmijük, csak amit sebtiben magukra kaptak, vagy rájuk adtak, amikor menekülni kellett; azt is megtépték az ágak, rongyá áztatta a víz... És az egyik tanítónéni írt Emma néninek, akivel együtt járt iskolába, hogy kérje meg a tanítványait, gyűjtsék össze odahaza, amit könnyen nélkülözni tudnak, használt ruhafélét, kinőtt cipőt, megunt játékszert, és küldjék el a bajbajutott gyerekeknek a mohácsi isko...

MOGYORÓ: (Beszalad egy kis kötött kabátkával a kezében.) Tessék nézni... ezt még odaadhatnám...?

ANYUKA: Ezt...? Mit fogsz akkor felvenni hűvös estéken lenni a Bálatonnál?

MOGYORÓ: Addigra úgy is kinövöm, Anyukám...

ANYUKA: (Mosolyog) nem nősz te olyan gyorsan... te kis mogyoró.

MOGYORÓ: A nyár még olyan messzi van... igazán addig biztos kinövöm. És a nagymama szívesen köt nekem egy másikat, ha megírom, hogy ezt azoknak a szegény gyerekeknek ajándékoztam, akik olyanok most, mint a kiöntött ürgék.

ANYUKA: Hát az igaz; Akkor egész biztos egy új kabátkával fog várni. De azt is írd meg, hogy egy kicsit nagyobbra kösse, hát-ha csakugyan nősz valamit a nyáron. (Ezzel elveszi a kabátkát, hozzáteszi a többihez.)

PETI: (Közben előkereste szájharmonikáját és jólelkűen kínálja.) Ezt a szájharmonikát is elküldhetitek... úgyse szól már.

MOGYORÓ: (Haragosan förmed rá.) Nem kell! Szégyeld magad! Éppen olyan vagy, mint Végh Annus! Az is csak csupa vacakot akar küldeni...!

PETI: (Csodálkozva.) Mit kiabálsz?... hisz én... jót akartam... Hát akkor mit küldjek, nem mondanád meg? Azt csak nem adhatom oda, ami nekem is kell...?

MOGYORÓ: De igen is azt kell odaadni...! Az az igazi ajándék. Ha... nem hozol áldozatot, nem ér semmit az egész, tudod?!

ANYUKA: (Hitetlenkedve nézi az izgatott kislányt.) Hát ezt meg honnan szeded? Az az igazi ajándék, aminek örülnek. És sokszor maga a jószándék szerzi a legnagyobb örömet. Az a legfontosabb, kislányom, hogy jó szívvvel adjuk.

PETI: (Elégtételt kapott.) Én úgy adom ezt a szájharmonikát... a legjobb szívvvel adom.

MOGYORÓ: (Panaszosan.) Ki örülne ennek, anyukám? Mi jó van abban, ha értéktelen lim-lomot ajándékozunk? (Petihez.) Te is örülnél később, ha azt adnád oda, amit most a legjobban sajnálsz.

ANYUKA: (Tovább ámuldozva) ki mondta ezt neked, Katikám...?

MOGYORÓ: (Kissé megzavarodik a két rámeredő szempár kereszt-tűzésében; nem tudja, hogy Peti még képtelen felfogni a későbbi örömet a mostani sajnálkozásból, anyuka pedig úgy látja, mintha szeleburdi, csacska kislánya hirtelen megnőtt, — emberré nőtt volna.) Csak úgy... tudom... (és nagy elhatározással odamegy a kis babaágyhoz, amelyben legkedvesebb játéka, az ibolyaszemű baba fekszik; de úgy érzi, hogy az áldozathozatal magasztos pillanatában nem szabad idegen tollakkal ékeskednie, ezért mielőtt hozzányúlna a babához, csöndesen visszaszól.) A Balázs Böske is mondta... ő a legokosabb, meg a legkomolyabb az osztályban... aztán odaviszi a babát a megrökönyödött anyukához és rekedtem mondja.) Tessék... az Ibolyaszeműt is... hozzá csomagolni.

ANYUKA: Nem... azt nem szabad...! Nem engedem kislányom...! Annyira vágyakoztál utána... annyira a szívedhez nőtt!

MOGYORÓ: (Könnyeivel küszködik.) Balázs Böske is... a legkedvesebb játékát küldi el...

ANYUKA: Ő is kuporgatott rá hosszú hónapokon keresztül? Félretett minden fillért? A kitűnő bizonyítványért kapott jutalom-pénzt? Az egész nyáron fagylaltra kicigánykodott forintokat? A friss perecek árát, akármilyen haragosan korgott is a gyomorra a pékboltból ingerkedő illatoktól?

MOGYORÓ: Azt... nem tudom, anyukám...

ANYUKA: Én bizonyos vagyok benne, hogy nem. Csak nagyon kevés gyerek volna képes ennyi önkéntes lemondásra... s folyamatosan ilyen hosszú ideig. Különösen, ha egy kicsit torkos is, mint az én kis Katikám. Balázs Böskének nem lehet olyan nehéz megválni a legkedvesebb játékától sem, ha nem hozott annyi áldozatot érte, amennyit te hoztál az Ibolyaszeműért. És most oda akarod adni?

MOGYORÓ: (Lesüti a szemét, hogy elrejtse az áruló könnyeket.) Igen... anyukám... odaadom...

ANYUKA: Hát elfelejtetted milyen boldog voltál, amikor végre együtt volt a pénz, és megvettük? Naphosszat ki sem akartál mozdulni a lakásból, nem szeretted volna egy percre se magára hagyni; még éjszakára is odahúztad a divány mellé az ágyacskáját, és reggel a legszebb ébresztő volt, hogy magadhoz ölelted és ő rád emelte ibolyaszemét. Elfelejtetted?

MOGYORÓ: (Majd a szíve szakad meg.) Nem... nem... nem is fogom soha... De én... megígértem... magamnak megígértem, hogy elküldöm. Nagyon szépen kérem... tessék megenyedni... (A szívére mutat.) Itt... valami itt azt diktálja... hogy add oda... add oda... Muszáj... (És anyuka megérti ezt a muszájt; tekintete lágyan simogatja Mogyoró lángoló szomorú kis arcát és Peti kerekre tágult szemmel látja, hogy az Ibolyaszemű is odakerül a halom tetejére. — A szín elsötétedik. Hacsak lehetséges elsötétedés jelezze a szükséges időmúlást, mert a függöny legördülése itt esetleg a befejezés hiedelmét kelti. Mindenesetre akár elsötétül a szín, akár a függöny megy össze lassan, Mogyoró mihelyt nem látszik — vagy helyette más — egy kis altató dalt énekel, amelynek annyi ideig kell tartani, míg levetkőzik, hálóinget vesz magára, s a diványon megveti az ágycskáját. Amikor a szín újra világos lesz, Peti már alszik az ágyában, Mogyoró pedig hálóingben ül a divány szélén, és az altatódal utolsó taktusait énekl, vagy dúdolja az üres kis babaágy fölött.)

ANYUKA: (Közben csendesen belép.) Nagyon hiányzik...?

MOGYORÓ: (Szomorúan bólint.) Nagyon... De azért nem bánthat meg... Pedig még Emma néni is megcsodálta... A legszebb volt az összes játék között... senki se hozott olyan szépet... Tudod... az előbb kinéztem a sötét fagyos utcára és elképzeltem milyen is lehet az árvíz...? Hömpölygő nagy vizet láttam magam előtt... olyat, mint a viharos Balaton... csak ez fekete víz volt... talán azért, mert éjszaka volt... és láttam, hogy a jeges hullámok vadul himbálnak egy mentőcsónakot... A csónak alján egy reszkető kislány kucorgott... fázott és félt szegény... alig volt magánál, mikor bevitték az iskolába... És akkor egy jóságosarcú tanítónéni a karjába tett egy csodaszép babát... És amikor a kislány hitetlenkedve... nagyon félénken felültette, a baba kinyitotta ibolyaszemét és ránézett... mintha azt mondaná: Ne félj kislány, ahol engem adnak neked, ott már jó helyen vagy...

ANYUKA: (Kis szünet után.) Így is lesz Katikám... Talán holnap már igaz lesz, amit elképzeltél... De most bujj be az ágyba szépen, még megfázol itt hálóingben.

MOGYORÓ: (Fölhajtja a takarót és visszahőköl: a paplan alatt ott fekszik az ibolyaszemű.) — Anyukám... Tessék nézni...! az Ibolyaszemű!! (Felkapja a babát, izgatottan forgatja ide-oda.) Nem... mintha egy egész kicsit kisebb volna... és a ruhája is egy kicsit másmilyen... De a szeme ugyanolyan... Biztosan a testvére... Hogy került az ágyamba...?? Ki adta ezt nekem anyukám...?

ANYUKA: (Kicsit huncut meleg mosollyal.) Hát tudod... és is félreraktam egy-egy forintot, amikor lehetett...

MOGYORÓ: (Megdöbben.) De nem babára...! Új tavaszi cipőt akart venni magának, arra takarékoskodott...?!

ANYUKA: Bizony, sajnáltam is másra költeni azt a pénzt. De mintha valaki azt mondta volna nekem, nem is olyan régen, hogy az az igazi ajándék, amit nehezen ad oda az ember, nem igaz?... Meg aztán... (és tréfásan Mogyorót utánozva a szívére mutogat) valami itt azt diktálta, hogy vedd-meg-Ka-ti-nak, vedd-meg-Ka-ti-nak, vedd-meg-Ka-ti-nak... (Mogyoró boldogan sírva kacag, és közben összemegy a függöny.)

A rendező munkájához:

Mogyoró, Szalay Lenke ifjúsági regényeiből, jó ismerős a gyermekeknek, elsősorban természetesen a lányolvasóknak. Az ő életéből elevenedik meg egy kis epizód a színpadon.

A függöny előtt játszódó első jelenet tulajdonképpen csak expozíciója a később kibomló történetnek. Pergő, életteli játékot kell teremtenünk, ahol a kislányok jellemei jól kibontakoznak. Mogyoróra különösen nagy hatással van, elriasztó példaként Anus fölényes, önző magatartása és pozitív értelemben Böske kicsit tudálékos, de nagyon határozott és koránál érettebb okos útmutatása.

A függöny szétnyílik és Mogyoró otthonában vagyunk. A kislány kissé már talán túlzott lobogással mond le legkedvesebb babájáról, hogy az árvízkárosult gyerekek fájdalmán enyhítsen. A jelenet akkor lesz igazán jó, ha Mogyoró valóban nagy küzdelem és könnyek árán mond le erről a kedves játékszeréről és így lesz kedves és feloldó befejezés is.

Anyuka szerepét lehetőleg felnőtt, vagy a szerepet elhíphetően alakító nagylány játssza, egyszerűen és érzelgősség mentesen! A játék egész menetére egyébként a jelenet szövege és bőséges instrukciói alapos tájékoztatást adnak, ha a szereplők átnézik az eredeti regényt is és onnan is próbálnak ismerkedni a légkörrel, a siker biztos, hogy nem marad el.

„Az úttörő ahol tud, segít.”

BIHARI KLÁRA:

EGY VÖDÖR SZÉN

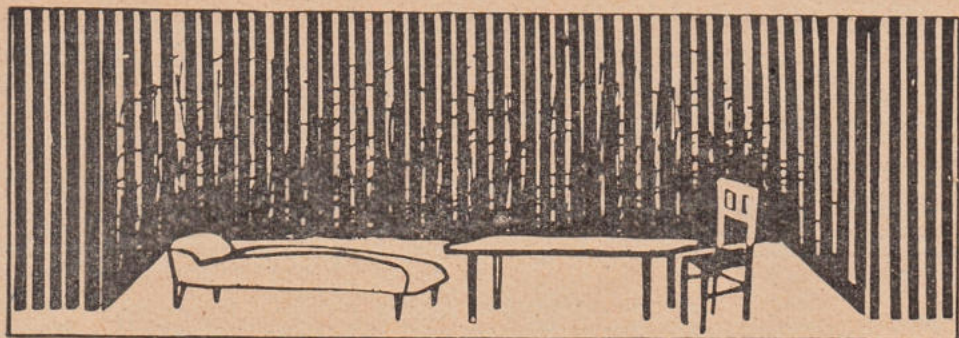
(Jelenet.)

SZEREPLŐK:

Kati

Anyuka

Dobosné

(Anyuka az asztalnál ül, varr. Egyszer-kétszer megnézi az óráját. A baloldali ajtó hirtelen kivágódik, és a tízéves Kati táskáját lóbálva beront. Ragyog a boldogságtól, egyhelyben ugrálva kiáltja.)

KATI: Anyu! Anyu! Anyuka!

ANYUKA: Vigyázat, áttöröd a fejeddel a mennyezetet és elrepülsz!

KATI: (Körbefordul, a táska vízszintesen repül a kezében, azután lehuppan a székre, vagy a diványra.) Anyuka, ha tudnád...

ANYUKA: Négyesre feleltél, szeleburdi lányom?

KATI: Több! Több!

ANYUKA: Ötösre?

KATI: Több!

ANYUKA: Mi lehet több az ötösnél?

KATI: A csillagos ötös. De még annál is több.

ANYUKA: Most már mondd meg, mi történt, mert kifúrja az oldalamat a kíváncsiság.

KATI: Tudod anyukám, az őrsvezetőnk a gyűlésen arról beszélt nekünk, hogy az úttörőnek sok jót kell cselekedni. Csakhát nem olyan egyszerű azt kitalálni, mit tegyen az ember.

ANYUKA: Szerintem nem is olyan nehéz. Ha a szüleidre és a szívedre hallgatsz, egy-kettőre eszedbe jut.

KATI: Így történt, anyukám. A szívemre hallgattam és az iskolától hazáig két jót cselekedtem. (Felugrik, ugrál, tapsol.) Ket-tőt! Ket-tőt!

ANYUKA: Ez igazán szép. Most ülj le és sorjában mondd el nekem mindent.

KATI: Amikor befordultam a Kmety utcába, észrevettem egy bácsit, aki fehér bottal állt a járda szélén.

ANYUKA: Vak volt szegény. Bizonyosan jobbra-balra forgatta a fejét, merről jön a segítség.

KATI: Nem, anyukám, nem mondhatom, hogy jobbra-balra forgatta volna a fejét. Én odamentem hozzá és megszólítottam. (Feláll, kedvesen eljátsza a jelenetet.) Bácsi kérem én úttörő vagyok és nagyon szívesen átvezetem a kocsúton.

ANYUKA: Helyesen beszéltél. A bácsi mit felelt?

KATI: Azt, hogy... köszönöm kislány, ne fáradj. De én addig kérleltem, amíg ideadta a kezét.

ANYUKA: Attól tartok, hogy inkább terhére voltál segítség helyett.

KATI: Dehogysis, anyukám. Hiszen alig mentünk keresztül a kocsúton, máris megkért, hogy vezessem vissza a tulsó oldalra.

ANYUKA: (Mosolyogva csóválja a fejét.) Úgy gondolom, hogy te kissé kierőszakoltad ezt a jótettet. De most mond el a másikat.

KATI: Az úgy történt, hogy már majdnem a kapuhoz értem, amikor észrevettem Dobos nénit a második emeletről, aki egy vödör szemet cipelt. Egészen elhúzta a nehéz vödör a karját, így ment szegény, ni. (Mutatja.)

ANYUKA: Öreg és gyenge, senkije nincs, aki segíthetne neki.

KATI: Dehogysis nincs, anyukám! Odaszaladtam hozzá és kivettem a vödröt a kezéből, akárhogysis szabadkozott.

ANYUKA: Nem volt nehéz?

KATI: (Büszkén.) Dehogynem! Az volt a szerencsém, hogy... hogy... de nem haragszol meg? hogy a három új, vastag könyvem is elvittem az iskolába, mert meg akartam mutatni Jutkának és Zsuzsinak. Így azután a táskám majdnem anynyira lehúzta a karomat, mint a vödör.

ANYUKA: Úgy gondold, hogy az egyforma megterhelés könnyebbé tette a dolgod.

KATI: Igen. Hol az egyiket löktem előre, hol a másikat. Így ni: táska, vödör, táska, vödör. Alig indultam el, már fenn is voltam a második emeleten. (Anyja elé áll, ravasz kedvességgel.) Dobos néni nagyon megdicsért.

ANYUKA: (Megsimogatja.) Én is megdicsérlek, de azért máskor az ajándékkönyveket ne vidd el az iskolába. (Leteszi a varrást.) Megyek megmelegítem az ételt, nemsokára ebédelünk. (Kimegy jobbra a konyhába.)

KATI: (Körülugrálja a szobát, azután eszébe jut valami, odamegy a táskához, kivesz belőle egy könyvet, kényelmesen elhelyezkedik és olvasni kezd.)

ANYUKA: (Köténnyel a derekán belép.) Kati! (csend) Katikám! Kati!

- KATI: (Ujját arra a sorra nyomja, ahol abba hagyta az olvasást és felnéz.) Tessék.
- ANYUKA: Most látom, hogy nincs itthon porcukor, a mákosmetéhez. Itt a pénz, meg a kiskosár, hozz a KÖZÉRT-ből egy félkilót.
- KATI: Majd később... Olyan érdekes ez a könyv.
- ANYUKA: A cukorra most van szükségünk, lányom. A könyv megvár, nem szalad el.
- KATI: (Durcásan.) Éppen a legérdekesebb résznél tartok...
- ANYUKA: Ne alkudozz, Katikám.
- KATI: Iiiigen, most jöttem haza, annyit cipekedtem, olyan fáradt vagyok.
- ANYUKA: Ez azt jelenti, hogy nem segítesz anyukának?
- KATI: (Morcosan.) Most nincs kedvem lemenni.
- DOBOSNÉ: (Kistermetű, vékony, őszhajú öregasszony, balról belép.) Hol az én aranyos Katikám?
- ANYUKA: Isten hozta, Dobosnéni. Nem értettem jól, kit keres.
- DOBOSNÉ: Hát az én aranyos Katikámat.
- ANYUKA: Még most sem értem.
- DOBOSNÉ: Azt a kis angyalt...
- ANYUKA: Kicsodát?
- DOBOSNÉ: Azt a kis tündért...
- ANYUKA: Nem tudom, kiről tetszik beszélni.
- DOBOSNÉ: Arról a drága kis úttörőről...
- ANYUKA: Tudtommal se angyal, se tündér, se úttörő nem lakik nálunk.
- DOBOSNÉ: (Körülnéz.) Dehogyanem. Hiszen itt ül, ni. (Odamegy Katihoz, megsimogatja a fejét.) Felhozta helyettem a nagy vödör szenet a második emeletre.
- ANYUKA: Szinte hihetetlen. Én már percek óta kérelem, hogy szaladjon le a KÖZÉRT-be egy félkiló porcukorért, de ő azt mondja, hogy nincsen kedve.
- DOBOSNÉ: Azt mondta? Az aranyos kislány?
- ANYUKA: Ezt.
- DOBOSNÉ: Az angyal?
- ANYUKA: Igen.
- DOBOSNÉ: A tündér?
- ANYUKA: Igen.
- DOBOSNÉ: Akkor én tévedtem. (Kati szeme közé néz.) Itt csakugyan nem lakik semmiféle úttörő.
- KATI: De... De... tessék nézni... Itt a nyakkendőm...
- DOBOSNÉ: Nem a nyakkendő teszi az úttörőt!

- KATI: De hiszen felvittem a szentet a második emeletre! Tessék csak visszaemlékezni: táská, vödör, táská, vödör...
- DOBOSNÉ: Mit ér az egész, ha anyukádnak nem akarsz segíteni? Persze, csak ahhoz van kedved, amit mások is látnak, amiért dicsérgetnek, mint a házmesternéni, hogy egyem a lelkét, milyen derék kislány! De anyukának segíteni — azt nem! Legközelebb hozzá se nyulhatsz a vödrömhöz, én hozom fel egyedül, akárhogy nyilallik a derekam! (Kimegy becsapja az ajtót.)
- KATI: (Lenéz a nyakkendőjére, megfogja a csücskét, felemeli, nézi, azután anyukához.) Kérem a pénzt, meg a kosarat, anyukám.
- ANYUKA: Hát meggondoltad a dolgot?
- KATI: Igen. (Átveszi a kosarat, meg a pénzt, kimegy, azután be dugja a fejét a szobába.) Anyukám... megmondom az igazat... Cseppet sem vagyok fáradt, csak nem akartam abbahagyni az olvasást. És... és én nemcsak másutt, hanem itthon is akarok segíteni.
- ANYUKA: Így már más. Én meg, ha találkozom Dobos nénivel, megmondom, hogy mégiscsak itt lakik az a derék kis úttörő!

A rendező munkájához.

Az úttörő ahol tud, segít. Ez egyik legfontosabb úttörő törvény. Jelenetünk hőse, Kati is annak tartja magát, főleg, ha tevékenységére minél többen fel is figyelnek. A látványos segítséget, a dicséretet szereti. A jelenet folyamán azután lelepleződik, megismerjük milyen otthon, mikor nem éppen látványos, de annál hasznosabb segítséget jelenthetne anyukának. Arra persze nem kapható. A jelenet végére szerencsére belátja tévedését.

A jelenet előadása nem okoz problémát, jóformán még díszletet sem igényel, néhány bútordarabbal akár körfüggönnyel vagy dobogón is megoldható. A felnőtt szereplőknél nagyon vigyázzunk, nehogy ellenszenvesekké vagy tudálékosokká váljanak.

A SEGÍTSÉG

Dobos tanár úr a naplóban lapozgatott. A tanulók lélekzetüket visszafojtva lesték, melyik névnél akad meg a tekintete. Izgalom sűrűsödött a levegőben. A nagy csöndben csak a lapok zizzenetek alig hallhatóan.

— Esik a hó! — törte szét Kovács Pali kiáltása a valószínűtlen csendet.

A tanár előbb az osztályon futtatta végig a szemét, majd az ablakra nézett. Becsukta a naplót. Szája szegletén mosoly bujkált, amikor a dobogóról lelépett.

— Első hó. Gyönyörködjetek benne. Néhány perc múlva úgyis kicsöngetnek — mondta s ki tudja mire gondolt, talán a saját gyermekora jutott az eszébe.

Odaállt az ablak elé és nézte a lassan libegő, szállingózó vattás pelyheket.

Az alacsonyra ereszkedett felhőket, mintha a fák tar ágai tartották volna a falu fölött. Hirtelen úgy besötétedett, hogy az osztályban meg kellett gyújtani a villanyt. Kerekes Bandi ül legközelebb a kapcsolóhoz, ő kattintotta fel a kis fehér porcelángombot. Talán senki nincs olyan büszke a megbízatására, mint Bandi. Két hete viseli, mióta az oszlopokra szerelt dróthúzal a falujukba is behozza a fényt.

Utolsó óra volt. Gondolatban már valamennyien kint szánkáztak a domboldalon és azon sóhajtoztak, jaj csak el ne álljon ez a szép, sűrűn indult hóesés.

Nem is állt el. Délutánra fehér bundát öltött magára a vidék, és a domboldalról a gyerekek vidám lármája egész a faluig behallatszott.

Estefelé hirtelen jeges szél támadt. A békés, játékosan libegő hópelyhek egyszeriben vad táncba kezdtek. Senki nem állt a küszöbön, mégis dörömböltek az ajtón. A szél rázta a kilincseket, verte, kocogtatta a befagyott ablaktáblákat. Egyszer északról fújt a volt uradalmi erdő felől, aztán hirtelen fordult egyet, s máris keletnek tartott és a Búzakalász Tsz szántóföldjén markolászta a havat. Emitt felkapta, amott letette, egyik helyen tisztára söpörte az utat, a másikon meg hatalmas kupacokba hordta a parányi hópelyheket. Mintha a négy világtáj valamennyi szele itt adott volna egymásnak találkoztót, birkóztak, táncoltak a falu felett.

A domboldal, mely nem sokkal előbb még a gyerekek lármájától volt hangos, teljesen elnéptelenedett. Csak a szél szánkázott rajta.

Kovács Pali a tűzhely mellett állt, a délután átnedvesedett mackóját szárította. Bátyja az ablakból figyelte a fürgeteget. Anyja a vacsorát készítette, apja meg kukoricát morzsol, fonott kosárba.

— A Mélyút alighanem megtelik ma — koppant az apja hangja az esti csöndben s a tűzhely elé hajított egy marék kukoricacsumát.

— Alighanem — hagyta rá szűkszavúan az édesanyja.

A téma ezzel be is lett volna fejezve, ha Gábor Pali bátyja föl nem figyel apja szavára.

— És mi lesz a bányászbusszal? — fordított hátat az ablaknak a fiú.

— Az bizony elakad. De majd kiássák magukat.

Gábor nem válaszolt. Hallgatott valameddig. Csak töprengő arckifejezése árulta el, hogy jár valami az eszében.

Segíteni kellene — villant át az agyán —, hogy a bányászoknak ne kelljen órákon át vesződni a Mély útban, ha haza akarnak jutni. A fiatalok, ha összefognának este tízig talán megtisztíthatnák azt az alig száz méteres útszakaszt, amit ilyen szeles időben télen néha méternyi vastagon is befúj a hó. De hogyan értesítse a többieket? Sok időbe telik, amíg valamennyit sorra járja...

Amit gondolt, hangosan is kimondta.

— Hacsak ez a baj, segítek én rajtad bátyó — élénkült meg Pali. — Mire való az őr riadólánc? Add ide a névsort, s félóra múlva mindenki tudni fogja, hogy hová kell mennie.

Gábor papírt, ceruzát keresett, Pali pedig már fel is kötötte az úttörőnyakkendőt.

— Az meg minek most? — kérdezte az édesanyja.

Pali ránézett s kicsit méltatlankodva mondta:

— Minek? Mert most úttörőkötelességet teljesítek.

Az ajtón kilépve érezte csak igazán, milyen ereje van a szélnek. Tépte, cibálta a kabátját, mintha le akarná vetköztetni. Arcába csapta a jeges havat, orra, szája tele lett vele. Úgy tűnt neki, hogy ezernyi túvel szűrőkálják a bőrét. De nem hagyta magát legyőzni. Helyenként féllábszárig süppedve taposta a havat Darabosék portája felé, hogy Jóskát értesítse elsőnek a Barátság őr tagjai közül, s a névsort átadva megmondja a bátyja üzenetét, a két legközelebbi kizesnek.

Mire visszaért, Gábor éppen elkészült. A kapuban találkoztak.

— Sikerült a riasztás? — kérdezte.

— Néhány perc múlva jönnek a többiek is — kiáltotta Pali, hogy a süvítő szelet túlharsogja.

A bátyja csak bólintott, s megszorította a kezét. Keményen, férfiassan, ahogy a segítő kezét illik.

Legszívesebben Pali is ment volna ki a Mély úthoz, de a bátyja nem engedte.

— Menj csak be és bújj ágyba — mondta — te már megtetted, amit kellett, most rajtunk a sor.

Gábor meglóbálta vállán a lapátot és elindult a Mély út felé.

Elsőnek ért oda, de hamarosan jöttek a többiek is. Félóra múlva már vagy tizenöten lapátolták a havat. Kezdetben úgy tűnt, hogy meddő harcot vívnak az elemekkel, mert amennyi havat elhajigáltak az útról egy perc múlva, csaknem ugyanannyit visszafújt a tombolóerejű szélvihar.

Alaposan meg kellett küzdeni minden talpalatnyi helyért. De annál nagyobb volt az öröm, amikor végre úgy ahogy járhatóvá tették az utat. Ugyanakkor mensziről két éles fénycsóva vágott bele a téli éjszakába.

— A bányászbusz — mondta valaki és kétoldalt fálreálltak az útból.

Néhány perc múlva már ott is volt mellettük az autóbusz. Csikordult a fék s a kocsis megállt. Kivágódott az ajtó és Galambos bácsi, a gépkocsivezető ugrott le az ülés mellől.

— Köszönöm a segítséget! Te vagy az Kovács Gábor? — ismerte fel a mellette álló fiút. — Szóval ti voltatok? A KISZ? Mégegyszer köszönöm a bányászok nevében is.

Kezet nyújtott és már indította is a motort, hogy a harminchat fáradt bányász mielőbb pihenni térhessen.

„Az úttörő jókedvvel dolgozik és
önként szolgálja a közösséget.”

TERSÁNSZKY JENŐ és MÁNDY IVÁN:

KACOR DANI CSÍNYJEI

(Jelenet.)

SZEREPLŐK:

Eszti

Dani

Jani

(Szín: erdőrészlet. Tisztás egy fával, bokorral. Oldalt egy tuskó. Hátról a patak ezüstös vonala.)

JANI: (Jön jobbról pörgekalapos fiú, kezében könyv, — biflázik.) A kétéltűek hármass rendje... (Egyik kezével letakarja a lapot és kívülről próbálja.) A kétéltűek hármass rendjébe tartoznak a... a... (Elakad, újra kezdi.) A hármass kétéltűek rendje. (Dühös.) Ó, hogy a csuda vigye el! (Megint belenéz a könyvbe, és a szöveget olvassa, úgy megy tovább.) A kétéltűek hármass rendjébe tartoznak... (Hangja érthetetlen mormogásba vész.)

DANI: (Tüskehajú fiú, táskával a hóna alatt, — szembejön Janival. Ahogy megpillantja, megáll, elmosolyodik kajánul. Majd bakot tart Janinak.)

JANI: (A szöveget olvassa, bólogat.) A kétéltűek hármass rendjébe soroljuk a következőket... (Ebben a pillanatban beleütközik Daniba, elvágódik, a könyv kipottyan a kezéből.)

DANI: Haha! Így jár az, aki iskolába menet tanul. (Fölemeli az ujját, és tanáros szigorral.) Aki az utolsó pillanatban tanul!

JANI: (A földön ül, derekát dörzsöli, savanyú képpel néz föl Danira.) Hogy milyen jó kedved van! De igazán, hogy milyen jó kedved van...

DANI: (Fölrántja Danit.) Miért? Valami baj van?

JANI: (Leporolja magát, fölemeli a könyvet, és még savanyúbban.) Á, dehogy! Mi baj is volna! Csak éppen egy kukkot se tudok a leckéből.

DANI: (Fintort vág, megvakarja a kobakját.) Hát ha már éppen arról van szó — én se.

JANI: Magda néni kihív állattanból. Meg is mondta a múlt órán. (Utánozva.) „Alkalmat adok neked, hogy javíthass!”

DANI: Ha jól emlékszem, nekem is ezt mondta.

JANI: Otthon meg kézbe se vettem a könyvet.

DANI: (Fejét csóválja.) Ki ér rá ilyesmire? Az embernek annyi dolga van — Gombázás... a futóbajnokság megszervezése... Ezernyi feladat! (Egy pillanattal letörten egymásra néznek majd)

JANI: Próbáljuk együtt! Hátha ragad ránk valami közben. (Felüti a könyvet, és újra kezdi.) A kételtűek hármass rendje...

DANI: (Füléhez tapasztja a kezét.) Elég! Elég! Ezt én nem hallgatom.

JANI: (Leengedi a könyvet.) Dehát akkor, mi lesz?

DANI: (Vállát vonogatja.) Mi lesz? (Kivágja.) Nem megyünk iskolába — és kész!

JANI: (Elképedve.) Nem megyünk iskolába?

DANI: (Megveregeti Jani vállát.) Sose izgulj. Azért megtartjuk az állattan órát.

JANI: Dehát, ha nem megyünk iskolába?

DANI: Annál inkább! (Egy-két lépést tesz.) Itt a szabadban! (Dialdalmasan.) Ne legyen Kacor Dani a nevem, ha ez nem ragyogó ötlet!

JANI: Mondd csak, aztán tanulni is fogunk?

DANI: De mennyire! (Egy szigorú tanár pózában.) Diktálom az anyagot!

JANI: (Papírt, ceruzát vesz elő.) Igenis, tanár úr.

DANI: (m. f.) Mai foglalkozásunk tárgya. (Szünet.) Prücsökfogás.

JANI: (Buzgón jegyez.) Prücsökfogás.

DANI: Békanyúzás (Szünet.) Vadgalamblövés.

JANI: (Felmondja.) Prücsökfogás! Békanyúzás! Vadgalamblövés! (Könyvét, tanulószerszámaikat ledobja a földre, és a levegőbe ugrik.) Ez aztán az állattan óra!

DANI: Mindezt a helyszínen fogjuk tanulmányozni. (Ő is lerakja a táskáját, majd zordul Jani felé bökö.) Tehát, mivel kezdjük az órát, Bombolya János?!

JANI: Prücsökfogással! (Leguggol a fa mellett.) Dani! Dani! (Int a barátjának.)

DANI: Találtál valamit?

JANI: (Büszkén felegyenesedik.) Hogy találtam-e?! (Kivágja.) Felfedeztem a prücsökbarlangot!

DANI: (Leguggol, és a barlangot szemléli.) Valóban! Elsőosztályú prücsökbarlang. (Megrázza Jani kezét.)

JANI: (Szerény öntudattal.) Köszönöm. — Most már csak azt szeretném tudni, hogyan is lehetne kihajtani a prücsköt?

DANI: Ennél aztán semmisse egyszerűbb. — Kiöntjük vízzel!

JANI: (Lekapja a kalapját, indul a patak felé.)

DANI: (Megállítja.) Megállj. Semmi kétség, hogy a vöröshangyák sokkal hamarabb kihajtják a prücsköt.

JANI: Jó, jó, dehát hol találunk hangyát?

DANI: Hm... úgy látom, csakugyan rádfér egy kis szabadtéri oktatás. (A tuskóra mutat.) Lefogadom, hogy itt hangyabolyra lelünk. (A két fiú lehajol, majd fölemelkednek és összenéznek.)

JANI: (Kezetnyújt Daninak.) Nyertél.

DANI: Ez nem is volt vitás. Azt hiszem, ezzel a hangyabollyal meg lehetünk elégedve.

JANI: De, hogy fogjuk ezeket odaszállítani a prücsökodúhoz?

DANI: A lehető legegyszerűbben. (Mutatja a markát.) Kétmarokkal. (Lehajol.) Kezdjük a szabadtéri foglalkozást.

JANI: (Szintén lehajol, apró, kis mozdulatokkal gyűjtögeti a hangyákat. Hirtelen felszisszen.) Hú, a mindenit!

DANI: (Felugrik, a nyakához kap.) Hát nem kiszabadult...!

JANI: (Felugrik, a lábszárát dörzsöli.) Összemarnak!

DANI: (Kétségbeesetten dörzsöli a nyakát.) Ha elcsipem ezt az átkozott hangyát...!

JANI: (Danira néz, és felnevet.) Úgy ugrálsz, mintha csiklandoznának.

DANI: (Már valóságos táncot lejt.) Ez aztán nem csiklandozás!

JANI: (Elkomorodik, és fültövön vágja magát.)

DANI: (Felnevet.) Miért pofozod magad? Sose fáradj ilyesmivel! Adok én, csak szólj! (Képen törli Janit.)

JANI: Még te is!? (Mellbevágja Danit.)

DANI: (A hangyaboly közepébe pottyán. Pillanatig dermedten ül, majd fölpattan.) Segítség! Segítség! (Kétségbeesetten ugrál, hol a nyakához kap, hol a füléhez, hol a lábszárához.)

JANI: (Megint lehajol és most már óvatosan szedegeti a hangyákat. Aztán föláll.) Egész kis hadsereg.

DANI: (A nyaka mögé csap.) Azért se maradok le! (Kifujja magát.) Alaposan megtáncoltattak ezek a hangyák! (Int.) Most pedig a prücsöklakhoz! (Odamegy a fához, és már fricskázza a hangyákat befelé az oduba.) Csak befelé az egész társasággal!

JANI: (Szintén beszórja a hangyákat.) Végre megszabadulok tőlük! (Guggol, és figyel.) Mi lesz már?

DANI: (Guggol, és figyel.) Ide bizz csak! Egy-kettőre kihajtják a prücsköt.

JANI: Sehol semmi.

DANI: Hja, hát ez azért mégse megy egy pillanat alatt.

JANI: (Panaszosan.) Egy pillanat alatt? — Már egészen elzsibbadt a lábam...

DANI: (Int.) Várj csak, várj.

ESZTI: (Felnőtt szőke lány, piros ruhában, csuporral a kezében megjelenik a másik oldalról. A fiúk mögé lép. Egy darabig csak nézi őket, majd elmosolyodik, leteszi a csuprot a földre és a fülénél fogva felemeli a két kislegényt.) Hát ti...?

DANI, JANI: (Esztinéni kezei között ijedten egymásra néznek.)

DANI: (Meglépetten.) Ó, Esztinéni!...

ESZTI: Mit csináltok ilyenkor az erdőben?!

JANI: (Kissé zavartan.) Ha esetleg arra gondol, hogy miért vagyunk itt és miért nem a...

ESZTI: Igen, igen! Miért nem vagytok az iskolában? (Végignézi Jani.) Csupa por a kabátod!... S a tied is Dani!

DANI: Tetszik tudni... tulajdonképpen... állattan órát tartunk...

ESZTI: (Csodálkozva.) Itt? A helyszínen?

DANI: Majd jönnek a többiek is. Az egész osztály. Csak bennünket előreküldtek...

ESZTI: (Lehajol a prücsökodúhoz.) Talán, hogy ezt a prücsökbarlangot tanulmányozzátok?

DANI: Többek közt azt is.

JANI: (Kifakad.) Ki érti ezt?! Már egy fél órája itt rostokolunk, s a prücsök nem jön ki!

DANI: Pedig hangyákat is szórtunk a barlangba...

ESZTI: Értem már! Hogy a hangyák... (Egy mozdulatot tesz.)

JANI: De nem hajtják ki a prücsköt! Az egész hangyacsapat elűnt odabent.

DANI: És most se prücsök, se hangya. (A térdére csap.) Csak hangyacsipés!

ESZTI: (Kiegyenesedik.) Ez csakis úgy történhetett, hogy prücsök szépen kisétált.

DANI: (Elképedve.) Kisétált! De hol...?!

ESZTI: A másik kijáraton. (Ahogy a két csodálkozó fiúra néz, elneveti magát.) Merthogy a prücsökbarlangnak két kijárat van, ha nem tudnátok. Azt hiszem, sokat kell még tanulnotok ezen a szabadtéri órán! (Fejcsóválva tovább megy.)

JANI: (Dani és Jani egymásra bámulnak.) Az erdőőr lánya... Hogy ez is éppen most jött!

DANI: (Legyint.) Á, ugyan! Nem érdekes... (Hátramegy a patakhoz.) Hanem az óra másik pontja...

JANI: (Ő is a patakhoz ugrik.) Békanyúzás!

DANI: (Merően néz valamit a pataknál, majd int Janinak.) Elmarad, azazhogy egy kicsit módosul.

JANI: Módosul?

DANI: (Oldalt lehajol a patak mellett.) Látod?

JANI: (Szintén lehajol a másik oldalról.) Gyík.

DANI: Vagy inkább sikló. De lehet, hogy kígyó. — Semmi kétség!
Egy egészen különleges kígyó.

JANI: Hogy csillog...!

DANI: Én azt hiszem, hogy ilyet még soha senki se látott!

JANI: (Előrehajol.) Fogjuk meg!

DANI: (Vele szemben — előrehajol.) Csak lassan! Csak óvatosan!
(Átugrik Janihoz, belebokszol.) Képzeld, ha ezzel beállítunk az iskolába!

JANI: (Ráhunyorít a barátjára.) Akkor már nem húzhatnak el bennünket:

DANI: Ugyan! Többé már nem is mernek feleltetni. Mit gondolsz?
Akik ilyen kígyót fogtak...!

JANI: Lehet, hogy felfedezők vagyunk?

JANI: Vigyázz! Megmozdult...

DANI: Dobd rá a kalapodat! (Lekapja Jani fejéről a kalapot, és behajítja a patakba.)

JANI: (Kétségbeesetten utánakap.) A kalapom! Elúszik a kalapom!

DANI: (Visszarántja a barátját.) Vigyázz, te szerencsétlen...

JANI: (Kétségbeesetten kapálózik Dani kezei között.) Dehát kalap nélkül akár haza se menjek!

DANI: (Szín közepére rángatja Janit.) Ne félj, majd meglesz.

JANI: Ez már soha! Ez már elúszott!

DANI: Majd kifogják a kígyóval együtt! (Büszkén.) A kígyót pedig kalapos kígyónak fogják nevezni. Még a tankönyvek is. Meg a lexikonok. Bombolya János-féle kalaposkígyó. Öregem, azért ez nem csekélység.

JANI: És az se csekélység, amit majd otthon kapok!

DANI: Hja, áldozatok nélkül nem megy! (Janira hunyorít.) És most következik a harmadik pont. (Csuzlit vesz elő a zsebéből.)

JANI: (Szintén csuzlit vesz elő a zsebéből.)

DANI: A harmadik pont — a fénypont. (Fölmutat a fára.) A vadgalamblovés.

JANI: (Követ emel fel, beleteszi a csuzliba. Suhi az ágak közelé!)

DANI: (Lefogja Jani kezét.) Azért nem lehet csak úgy vaktában.

JANI: (Mutatja.) Dehiszen ott van ni! Meg se mozdul.

DANI: (Követ tesz a csuzlijába.) Az első lövés akkor is az enyém.

JANI: És miért éppen a tiéd?

DANI: Mivelhogy nekem jutott eszembe az egész! (Mecélozza a madarat, majd csalódottan leereszti a csuzlit.) Elrepült.

JANI: Az előbb még leszedhettem volna!

DANI: (Ránéz.)

JANI: (Búsan.) Jó, jó, tudom...

DANI: Az első lövés mesterlövés! (A bokor fölé csuzlizik, óriási csörömpölés.)

DANI: Ez trafált!

JANI: De mi lehetett ez a csörömpölés? (Valósággal megdermednek, ahogy a fa mögül előlép)

ESZTI: kezében a széttört csuporral. Arcára, kötényére fröcskölt a tej.)

ESZTI: (Közelebb jön.) Trafált! Az már igaz! (Fölemeli a csupor roncsait.) Ezt a csuprot! a tej meg szétfrocskölt...

DANI: Dehát mi nem akartuk...!

JANI: Higgye el, hogy mi... másra... izé... egy madárra lőtünk!

ESZTI: Madárra? No akkor mégiscsak jobb, hogy ezt a csuprot találtátok el, és nem azt a szegény kis madarat...! Ti jómadarak!...

DANI: De Eszti néni!

ESZTI: Egy szót se! (A csupor roncsát lecsapja a földre.) Hát ez az állattan óra?! Hogy madarakra csuzliztok?! (És még mielőtt a fiúk egy szót is szólhatnának, fülöncsípi őket.) Az állattan óra a szabadban végetért. Gyerünk az iskolába! (Ahogy megindul a két fiúval — lehull a

f ü g g ö n y.

A rendező munkájához.

A darab két vásott lurkó — Dani és Jani — csínyjeit mutatja be. Cselekedeteik nem éppen példamutatóak. Az írói ábrázolás azonban világos és a gyerekek számára sem hagy kétséget, hogy azt látják, hogyan *nem* szabad viselkedni. Ezt méginkább aláhúzza Eszti szereplése és magatartása. Mindamellett a rendezőnek vigyázni kell arra, hogy ne ellenszenves komisz kölyköket, hanem mulatságos, lényegében kedves, csak éppen csintalan és sok szempontból helytelen magatartású gyerekeket lássunk a színpadon. Itt igazán minden a rendező jó arányérzékén múlik.

A díszlet egyszerűen megoldható. A háttérben néhány bokor úgyszólván elegendő, e mögött képzeljük el a patakot. A hangyákkal történő játékokat markírozzák a szereplők, kellékre nincs szükség.

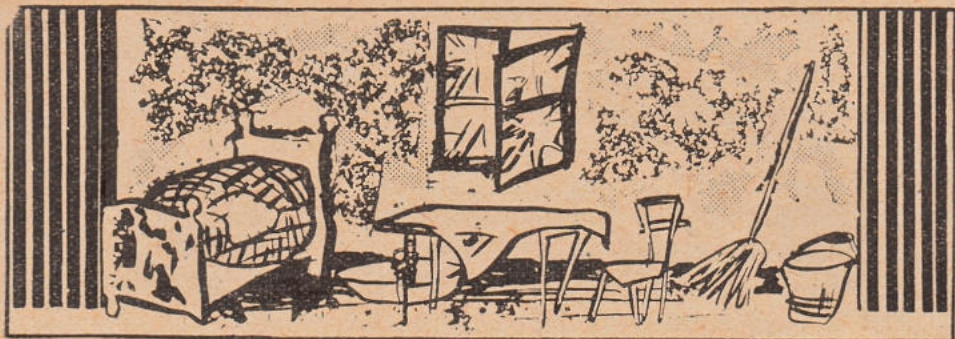
CSORBA LAJOS:

LUSTA KATA

(Gyermekszíndarab 1 felvonásban 3 képben.)

SZEREPLŐK:

Mesemondó	Lavor
Kata	Vödör
Cica	Dunyha
Szék	Asztal

ELSŐ KÉP

Szín: Rendetlenül berendezett szoba, rozoga asztal, szék, vödör, lavór, a földön hulladékok, limlomok, hátul törött ablak, jobbra ajtó. Mielőtt a függöny felgördül, kijön a mesemondó és a következőket mondja):

Szép jóestét mindenkinek!
Hallgassatok rám gyerekek!
Apukák is, anyukák is
Mind-mind idefüleljenek:
Hogy mi hozott ide engem,
Elmesélem sorban menten.
Messze-messze úton jártam!
Hogy hol? Hát meseországban.
Tapasztaltam szépet, rosszat,
Láttam tündért utcahosszat,
Hófehérkét, a hét törpét,
Kincskereső kisködmönkét,
Piroskát és a nagyanyót,
Don Quihotét, a Szélfúvót,
Ettem csokoládéhegyből,
Ittam mézet hókehelyből.
Nodehát ez nem is fontos,
Másért jöttem ide én most.
Egy kislánnyal találkoztam.
Kézenfogtam, idehoztam.
Nem Juliska, Hófehérke,
Ez a kislány: *Lusta Kata!*
Nevét restségéről kapta.
Kiváncsiak vagytok rája?

Bemutatom hamarjába!

(Kiszól a függöny mögé. Gyere csak ki, Kata szentem!)

KATA: (Álmos, dörmögő hangon a függöny mögül.)

Mit zavartok folyton engem? (Ásítás.)

MESEMONDÓ:

Na tessék! Már megint alszik!

Csak a szuszogása hallik!

Na megállj, te Lusta Kata!

Úgy rászédünk, hogy az csuda!

Fel a függönyt! Nézzünk oda,

Hogy is él a Lusta Kata?

(Szavai közben a függöny felgördül, a fent leírt szín látható, a mesemondó a színpad egyik sarkába félreáll. Kata rongyos-foltos csíkos dunyhával letakarva, ruhástól fekszik a rozoga ágyban, kócosan, piszkosan, rendetlenül. Lába, melyen felemás csíkos zokni és kockás mamusz van, kilóg a dunyha alól.)

CICA: (Nesztelen léptekkel Katához lopózik és hozzádörgölőzik.)

Miauu! Édes, drága Kata, adj egy kis tejecskét!

KATA: (Álmosan.) Csitt, hallgass, szedtevedte cicája... Csak nem fogok miattad felkelni? (Ásít.)

CICA: (Könyörögve, hizelkedve.) De Kata, már reggel óta nem ettem, nem ittam egyetlen ilyen icipicike cseppecske tejecskét sem! Naaa!

KATA: Nem kelek fel és kész!

CICA: De hiszen egész nap feküdtél, felkelhetnél egy kicsit. Ha nem adsz tejecskét, éhenhalok!

KATA: Hagysz már békén, haszontalan cica?! (Nyujtózik.) Mondtam már, hogy nem kelek fel és pont. (Másik oldalára fordul.)

CICA: Vedd tudomásul, hogy rossz gazda vagy! Szégyeld magad! Lusta Kata! (Csúfolódva.) Lusta, lusta, lusta Kata! (Nyelvét ölti.)

KATA: (Kiugrik az ágyból, kapja a seprőt és ütlegelni kezdi a cicát.) Sicc, ronda macska, sicc, te utálatos. Nézze meg az ember, még pihenni se hagy! Mész mindjárt a csudába, hogy ne látnálak már!

CICA: (Katával egyszerre éktelenül nyávogva, kiabálva.) Tudd meg, nem szeretlek, gonosz önző, lusta, lusta, világ lustája! Senki sem szeret! Segítség, még agyonüt! (Nagy csetepaté közepette el.)

KATA: (Lomha mozdulattal eldobja a seprőt, vakarózik.) Na, ezt elintéztem... Talán most már mehetek pihenni... (Indul az ágya felé.) Enni is kéne valamit. Itt a vacsoraidő. (Legyint.) Á, egyetlen tiszta tányér sincs. Mosogatni pedig semmi kedvem.

Mégis inkább lefekszem... (Ágyához vánszorog, lassú mozdulatokkal visszafekszik. A szín lassan elsötétül, az ablakon besüt a holdvilág. Ajtónyikorgás. A cica visszاسompolyog, lépésenként megáll, hallgatózik, lábujjhegyre áll Kata ágyánál.)

CICA: Alszik. Na cicus, csomagolhatsz. (Szomorú.) Ilyen a sorsa a magamfajta szegény cicának! (Sóhajt, majd énekelni kezd. A dalt elfogódottan, panaszosan éneкли, a végén majdnem sír: közben egy kis pirospettyes kendőbe innen is, onnan is néhány apróságot szed össze, beköti és végül a vállára veti): (A dal az „Amerre én járok, még a fák is sírnak” c. magyar nóta dallamára megy.)

Fekete az égbolt, leszállt már az este,
Besüt az ablakon a vén hold ezüstje.
Szomorú a szívem, nincsen gyógyír rája:
Elérkezett immár a búcsú órája...
Isten hozzátok ti kedves öreg tárgyak!
Soha-soha többé titeket nem látalak!
Isten hozzád lavór, szék, asztal és dunyha!
Elmegyek örökre, messze-messze útra...

(Panaszos, halk nyávogással el).

SZÉK: (megmozdul): Hallottátok? A cica világgá ment... Ha meg-gondolom igaza van. Nem is tudom, miért szolgálom ezt a Lusta Katát. Álló esztendeje még le sem törölt. Nyikorgok, dülede-zek, ha ez még soká így tart, maholnap fiatalon sírbaroskadok. Tudjátok mit? Én is elmegyek világgá.

HANGOK: (összevissza, suttogva): Megállj, Várj!

LAVOR: (előjön, a székhez): Kezet pajtás! Igazad van! (Énekel a „Túl a Tiszán faragnak az ácsok” dallamára).

Csatlakozom én is a cicához,
Nem leszek hű ilyen rossz gazdához,
Szegény lavor, testem rozsdá marja,
Lusta Katát csípje meg a bolha!

ASZTAL: (megmozdul, bicegve előjön, ugyanúgy énekel, mint a lavor).

Énvelem is mostoha a gazda,
Csupa zsírfolt hátom egész lapja,
Rövidebb is lett az egyik lábam,
Nem maradok én sem ilyen házban!

VÖDÖR: (előjön, énekel):

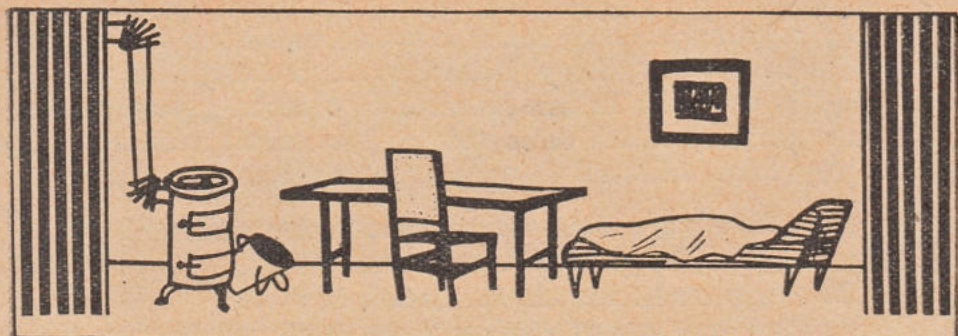
Mit szólnátok ti az én helyemben?
Kifolyik az áldott víz belőlem!
Ahol megyek, tócsa van nyomomban!
Ilyen szégyent! Megyek is már nyomban!

DUNYHA: (előjön, énekel):

Csupa piszok a huzatom csíkja,
Folt folt hátán egymást váltogatja,
Fogyok, fogyok minden áldott éjjel,
Sok szép tollam repked szerteséjjel.

(Egymást kézenfogva táncolnak, majd a zene elhalkul, a tárgyak lopakodó mozdulattal kiosonnak a szobából. A szín teljesen elsötétül. A zene mind halkabb, távolodó léptek mellézköngéjével).

MESEMONDÓ: Így indult világgá Lusta Kata egész háztartása. Elindult alóla az ágy is, sőt végezetül megindult maga a ház is Kata feje fölül... (Itt súlyos léptek hallatszanak, majd lassan, halk zene mellett távolodik az egész. A szín ismét lassan kivilágosodik, nappal van. A mesemondó félreáll. Kata a pusztta földön hever).

MÁSODIK KÉP

KATA: (megmozdul, nyújtózkodik, ásit, lassan fölébred, feltápáskodik, dörzsöli a szemét, körülnéz, csodálkozva): Hol vagyok? (Szemét dörzsöli). Még mindig álmodom? (Az égre néz) A napocska már magasan ragyog az égen, lehet már tizenegy óra is... (Megijed) Jaj, istenem, hol a házam? Hiszen én az este az ágyamba feküdtem le! Hogy kerültem én ide? (Megmozdul, hogy felkeljen, erre: Kopp-kopp-kopp... szaladó léptek koppanása hallatszik): Jaj, a papucsom! Hová szaladsz papucs? (Feláll, erre újabb kopogás) Juj, most meg a párja is! Állj meg papucsom! Állj meg héééé! Állj meeeeeeeeg... (Rohan utána).

A CICA és a TÁRGYAK: Nem állunk meg. Kergethatsz! Ha megjavulsz, fellelhatsz. Árkon át, bokron át megfuttatjuk rest Katát.

(Függöny lassan legördül).

MESÉLŐ: (előjön):

És Kata szaladt, szaladt hűtlen papucsai után. Árkon, bokron, hegyen-völgyön kergette, kergette a papucsokat. Furcsa kis versenyfutás volt, mondhatom, végre aztán egy gyönyörű kis tisztásra ért. A tisztáson pedig, — node ilyet! — megpillant egy ragyogó kis házacskát. A házacska körül a seprű sepert, a mosókefe mosott, a vödör hordta a vizet a friss patakból, a lavórban csillogva púposodott a szappanhab. Kata elámultan nézte csudát, a papucsáról már el is felejtkezett. De akkor a papucs odaért a házhoz és erre egyszerre elkezdett rohanni a vödör, a seprű, a lavór, mind-mind bemenekültek a házba a papuccsal együtt és magukra zárták az ajtót... Kata csak

most eszmélt fel. Egyszeriben rájött arra, amit már biztosan ti is rég sejtettetek: hogy ez a takaros, tiszta kis házikó az ő háza. Elindult hát, hogy bemenjen... (Félreállt. A függöny felgördül, ismét az 1. szín látható, de a szoba gyönyörű rendben, a tárgyak mind csillognak a tisztaságtól, minden új. A cica egy tükör előtt áll és nyalogatja magát).

KATA: (kintről kopog): Nyissatok ajtót! Én vagyok Kata!

VÖDÖR: Hogyisne, hogy beszenyezze minket!

KATA: Ez a ház az én házam, eresszetek be!

DUNYHA: Csak volt a tied! De ide ilyen piszkosan be nem teszed a lábodat!

KATA: (dühösen, kiabálva): Eresszetek, mert betöröm az ajtót! (dörömböl, rugja az ajtót) Eresszetek be! Nyissatok ki tüstént! (A tárgyak sorba odaállnak az ajtóba, mintegy a testükkel eltorlaszolja, Kata egyre dörömböl és kiabál).

CICA: Tudjátok mit? Eresszük be! És aztán zsupsz! (Kacsint) Erre a többiek kinyitják az ajtót. Kata belép, mind rárohannak, körülfogják és sikálókefével, szappannal nekirontanak. Kata éktelenül visít, Segítség!!! stb. stb.).

CICA: (kajánul mosolyog, elégedetten bólogat, a bajuszát pedri és közben mintegy ő vezényli az egészet): Jobban, ne sajnáld! Ott is... nem, a fülét, az még mindig koszos! Gyerünk, erélyesebben! (Elégedetten) Nna!

KATA: (kilép a tárgyak közül, tiszta, vasalt ruhában, megfésülve, rendesen. Csodálkozva körülnéz): Csakugyan, milyen szép is ez az én kis házam! (Meggímogatja a dunyhát) Milyen jóillatú a tiszta dunyha! (Megcirógatja az asztalt) Nini, már az asztal lába se sántít! És milyen szép tiszta a lapja!... (A cicához) Cicuskám, gyere csak ide!

CICA: (hízelegve hozzádörgölődzik): Lusta voltál, tiszta lettél. Lustán, rútán nem kellettél. Légy szorgalmas te is velünk, a gazdánknak elismerünk... De csak, ha igazán dolgozol és abbahagyod a lustálkodást!

KATA: De abba ám! Hogy te is milyen csinos kis cica lettél! Na gyere, kapsz tőlem valamit! (Egy nagy szalagot köt a cica nyakába) Így ni! Most aztán igazán cicadíjat nyerhetsz a cicaversenyen. (A tükörhöz lép, megnézi magát, végigsímítja a haját, a ruháját) És ez a rendes kislány én volnék?... (Komolyan a tárgyakhoz.) Köszönöm nektek, hogy megtanítottatok rá, hogy milyen szép a tisztaság. Köszönöm neked, cicuska, köszönöm, hogy megmutattátok nekem, milyen gyönyörű a rend... Énekel, a János vitéz belépőjének dallamára):

Én voltam a Lusta Kata, de ennek már vége.
Megtanultam, hála nektek, mi az a rend, végre.
Nem lesz itt már por vagy pecsét, fogadom szavamra,
Mától kezdve az én nevem, az én nevem Szorgalmatos Kata.
CICA: (Énekel az „Aki mer az nyer” dallamára):
Aki mer, az nyer, csak az nyer, előre hát!
Rászedtük nagyon a Lusta Katát,
Aki mer, az nyer, csak az nyer, az angyalát!
Megnyertük immár a végső csatát!
Tanuld meg pajtás, mily fontos a tisztaság!
Egészség szépség, erő egy veled!
Kicsike gondosság —
Tied a boldogság!
Most pedig fújjad hát velem a nótát!
(Mindnyájan összefogózkodva taktusra lépve elismétlik).

A rendező munkájához.

Világos tanulságú, egyszerű, mégis szórakoztató, mozgalmas játék a Lusta Kata. A rendező feladata a játékos, könnyed mesehangulat megteremtése. Minden játék, tréfa ebben a mesében így pl. a cica szomorú búcsúzó nótája is humorosan kesergő. A darab előadásánál a megelevenedő tárgyak jelentenek némi problémát, de egy kis ötletességgel ez is megoldható. A tárgyakat természetesen szintén gyerekek játsszák. Jelmezükre textilből vagy papírból kivágva erősítsük rá a tárgy jól látható képét (vödör, lavór stb.) Találékonyan egyénileg alakíthatjuk ezeket a jelmezeket (pl. a lavor kalapszerűen a fején viselhet egy valódi lavórt stb.) A tárgyak már a kezdésnél helyezkedjenek el eredeti helyükön, később a mesés világításban lassan mozduljanak, elevenedjenek meg.

„Az úttörő mindig igazat mond
és igazságosan cselekszik.”

KARCSAI KULCSÁR ISTVÁN:

KI A GYŐZTES?

SZEREPLŐK:

Éva

Zsuzsi

Feri

12 évfolyamos iskola általános tagozatának tanulói.

Robi

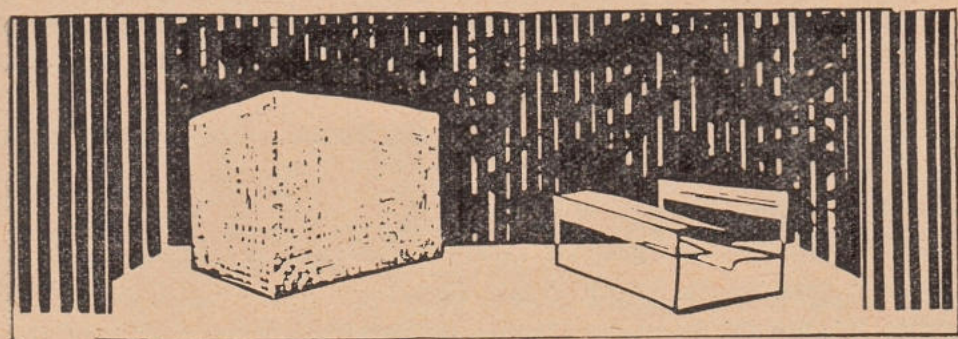
Csilla

Kati

Laci

a szomszédos általános iskola tanulói.

Szín: tanterem rögtönzött bábszínházzal.

ELSŐ KÉP

(Tanterem, a dobogó bábszínházi paraván. Nyúl, medve, róka bábuk szanaszét. Késő délután).

ÉVA: (egy nyuszi-bábú van a kezére húzva, azt próbálgatja):
Hihhi! Júj de jó, júj de jó! Gyertek, gyertek nyulacskák.

ZSUZSI: Mit akarsz, egészen jól ment minden a próbán. Nem lesz semmi baj.

ÉVA: (leereszti a nyúl bábút): Jaj, annyira izgulok. Ez lesz az első fellépésem.

ZSUZSI: Ne félj semmit. Ha közönség előtt játszunk, meglátod egészen elfeledkezel róla, hogy valaha is izgultál. Csak a nevetésre meg az izgatott zúgásra figyelsz.

ÉVA: Éppen ez az. Csupa pici gyerek lesz...

ZSUZSI: Az a fajta! Hogy azok hogy tudnak izgulni. Írtó édesek.

ÉVA: Nem is olyan régen még mink is ovis napközisek voltunk, most pedig nekik rendezünk előadást.

ZSUZSI: Múlik az idő öregem. (Rendezget). Gyere, rakjuk el a bábukat. A másik csoport úgyis szanaszét hagyott mindent.

ÉVA: Te, ezeknek nagyon jó lesz az előadásuk. Talán jobb mint a miénk, tizenkét évfolyamosoké.

ZSUZSI: Hát nagyon összeszedték magukat. Tudod a mi sulinknak híre van. Azt mondják olyan mintaiskola vagy mi. Ők meg itt vannak közvetlen mellettünk, de csak egyszerű átlalános az övéké. Most meg akarják mutatni, hogy érnek annyit mint mi.

ÉVA: Nahát, most még jobban izgulok.

ZSUZSI: Itt lesznek a tanítónénik mindkét iskolából, meg az igazgató úr.

ÉVA: Mindenáron a mi előadásunknak kell jobbnak lenni.

ROBI: (be): Sziasztok lányok! (A fogas felé megy, felveszi a kabátját) Na, hát aztán mindent bele. Holnap előadás. Első „A bátor nyúl”, az a ti darabotok, aztán jövünk mink a „Róka komá”-val.

ZSUZSI: Ezt már úgy mondod, mint aki biztos a dolgában, hogy az övé lesz a jobb.

ROBI: Ezen nem is lehet vitatkozni...

EVA: Nahát, majd meglátjuk. Szerencsére nem te döntöd el.

CSILLA: (bedugja a fejét): Jössz, Robi?

ROBI: Rögtön Csilla csak még tartok egy kis népnevelést.

CSILLA: Tudjátok-e, hogy a jobb csoport egy egész kis bábos könyvtárat, meg bábukat kap ajándékba?

KATI: (szintén csak a fejét dugja be először, aztán ittragad): Na, jöttök már? Vagy mi van? Hogy ki lesz a jobb? Mink természetesen. Mert nem vagyunk olyan felfújtt mintaiskola, azért a mi bábzsakkörünk lehet jobb a tieteknél, igaz Robi?

ZSUZSI: Na, vegyél azért lélekzetet. (Évához) Ennyit beszélni egyfolytában!

ROBI: Gyertek lányok. Elég a beszédből. Holnap úgyis minden kiderül.

ZSUZSI: És rendet rakni ki fog?

ROBI: Holnapig úgysem vész el semmi. Tanítás nincs, csak délután az előadás. (Hajlong) Ajánlom magamat.

KATI: Várjál Robi, mi is megyünk. (Szalad utána).

CSILLA: (Zsuzsi és Éva felé): Sziasztok. Aztán ne sokat pusmogjatok. Nem tesz jót előadás előtt.

(Robi, Csilla, Kati viháncolva elmennek).

EVA: Micsoda fölényes társaság.

ZSUZSI: Egy biztos, tényleg jól játszanak. Könnyen lehet, hogy lemaradunk.

ÉVA: Azt már nem.

ZSUZSI: Hát mindent meg kell tennünk, hogy mi legyünk a jobbak. (Nézegeti a padokra kitett bábukat). Na tessék, szanaszét hagyják a cuccukat. Mackó, róka, borz. Ez a róka nagyon szép. A főszereplőjük. (Felhúzza a kezére, nézegeti). Haj, haj róka, alighanem te nyered meg számukra a versenyt. (Leteszi a bábút). Na, hozok egy söprűt, ne hagyjunk itt rendetlenséget, aztán mi is megyünk. (Kimegy).

ÉVA: (lassan odamegy a róka bábához, felveszi, nézegeti. Zsuzsi szavait ismételve): Mindent meg kell tennünk, hogy mi legyünk a jobbak. (Elgondolkodik). Mindent meg kell tennünk.

(Elindul a katedra felé, kezében a bábuval). Na, várjatok csak.
Néhány lépés után

F Ü G G Ö N Y .

MÁSODIK KÉP:

(Szín: mint az első képben. A terem rendesebb, látszik, hogy felkészültek az előadásra. *Másnap délután).

ROBI: (kétségbeesetten keresgél) Dehát ide tettem, értsétek meg, tegnap óta nem járhatott itt senki. Nem tűnhet el egy akkora bábu.

KATI: Hát a föld nem nyelhette el.

LACI: Ki ment el utoljára?

ROBI: Együtt mentünk el mindnyájan. Azaz...

KATI: Igen, Zsuzsiék a másik iskolából még itt maradtak. Talán ők tudnak valamit.

LACI: Húsz perc múlva kezdődik az előadás. Most mi lesz?

ROBI: Nem értem, igazán nem tudom megérteni.

FERI: (ugatást utánozva érkezik): Vau, vau, vau...

KATI: Mi az, megkutyásodtál, Nagy Feri?

FERI: Akkor vagyok kutya, amikor akarok. Most éppen akarok.

ROBI: De jó kedved van.

FERI: Miért ne lenne. Könnyen lehet, hogy mi leszünk a jobbak és nem ti. Akkor miénk a kis könyvtár, a bábuk, a dicsőség, és így tovább öregem.

ZSUZSI: (be): Szervusztok. Jaj, de izgatott vagyok.

ÉVA: (Zsuzsi nyomában be): Na, nemsokára kezdődik az előadás.

ROBI: Hát nektek mindenesetre.

FERI: Hogyhogy nekünk?

KATI: Nagy baj van.

LACI: Tiszta bolondokháza.

ZSUZSI: Mi van már, nyögjétek ki?

ROBI: Emlékszel, tegnap itt hagytam az összes bábukat.

ZSUZSI: Na és?

ROBI: Még szidtál, hogy rendetlen vagyok.

ZSUZSI: De hát mi történt?

LACI: A drágalátos Robika elvesztette a főszereplőt.

ROBI: (letörten): Nincs meg a róka.

ZSUZSI: Éz már nagy baj.

FERI: Elő kell keríteni. Vagy szerezni egy másik rókát.

KATI: Most tíz perccel az előadás előtt?

ZSUZSI: Borzasztó. Hogy tudnánk segíteni?

ROBI: (csüggedten): Ti csak készüljétek az előadásra. Biztosan jól fog menni. Legfeljebb játsztok még egy darabot, helyettünk is. (Robi, Kati, Laci összedugják a fejüket, Feri is ott áll mellettük).

ÉVA: (félre vonja Zsuzsit): Na, készüljünk egy rögtönzéssel. Eljátsszuk a Vitéz Lászlót, azzal nincs semmi probléma, a gyerekek szeretik és miénk a teljes győzelem.

ZSUZSI: (legyint): Mit ér az olyan győzelem, ahol nincs verseny. Nagyon sajnálom Robiékát. Nem tudom mit megtennék, hogy segítsek rajtuk.

ÉVA: (meghökkenve): Ezt igazán mondd?

ZSUZSI: Nem vagyok vicces kedvemben.

ÉVA: (majdnem elpityeredik): Dehát te mondtad, hogy mindent meg kell tennünk, hogy mi legyünk a jobbak.

ZSUZSI: (valami kezd derengeni a fejében): Te, Éva, csak nem csináltál valami örültséget?

ÉVA: Hát meg kell tennünk mindent, vagy nem kell megtennünk?

ZSUZSI: Azt kell megtennünk, hogy jobban kell játszánunk, hogy fegyelmezettebb, szebb legyen az előadásunk, mint az övék. Mi a csudát lehet ezen félreérteni?

ÉVA: Én csak arra gondoltam, hogy... Én csak mindenáron szerettem volna, ha mi leszünk a jobbak és... (szipog).

ZSUZSI: Ne bógj, ne bógj, mondd meg inkább mit csináltál.

ÉVA: Eldugtam a rókát a katedra alá. Hogy ne tudjanak fellépni.

ZSUZSI: Te kergeted a fejű! Jaj, de sok bajom van veled. Na, gyorsan szedd elő.

ÉVA: (odamegy a katedrához, kiveszi alóla a róka bábú).

ZSUZSI: (Robiék csoportjához lép): Gyerekek, Éva félreértett valamit. Ő rakta el a rókát.

ÉVA: Itt van.

LACI: Hurrá!

KATI: Csak semmi üdvrivalgás. Szeretném tudni milyen félreértésről van szó?

ROBI: Nem szeretem az ilyen félreértéseket.

ZSUZSI: (igyekszik határozott fellépéssel elterelni a figyelmet): Majd egy esős délután mindent megmagyarázok. Most készüljünk az előadásra.

LACI: Az ám, hol késik Csilla?

LACI: Még csak ez hiányzott. Megnézem mi van? (Kimegy).

ROBI: (ölelgeti a rókát): Csakhogy megvagy, te fenevad.

KATI: Jobban vigyázhatnál a bábudra, az az igazság.

ROBI: Te is itt voltál tegnap. Mért nem csináltál rendet te?

KATI: Mindenki vigyázzon a saját holmijára.

FERI: Szerintem...

LACI: (beesik az ajtón): Gyerekek, vége a világnak. Mégis csak pechünk van.

ROBI: Mi történt?

KATI: Beszélj már.

LACI: Most mondja a pedellus bácsi, hogy Csilla mamája telefonált, hogy influenzás lett a lánya. (Kétségbeesetten). Nincs előadás. Csilla lett volna az egyik medvebocs. Nincs előadás.

ÉVA: (bizonytalanul): Gyerekek, a medvebocs nem olyan nagy szerep. Én szívesen segítenék. Eljátszom Csilla helyett, ha ti is úgy gondoljátok.

ROBI: Nálunk? Az „ellenfél” csoportjában?

ÉVA: Én azt hiszem... Szóval én tanultam ebből az előbbi izéből... Úgy látom a verseny is úgy ér valamit, ha egyenlő esélyekkel indulunk. Szóval kellek, vagy nem?

ROBI: Mi az hogy!

KATI: Na, nem bánom.

ZSUZSI: De most aztán mindenki a helyére. Jönnek a kicsik.

Kezdődik az előadás.

F Ü G G Ö N Y .

HARMADIK KÉP:

(Szín mint az előzőkben. Előadás utáni hangulat).

ROBI: (lelkesen magyaráz): Szóval be kell látnotok, hogy a róka szerepe döntő volt a sikerben. A kistrácok akkor izgultak igazán, ha én megjelentem.

KATI: (éllel): Jó, tudjuk, te vagy a legokosabb, a legjobb játékos.

ROBI: (zavarba jön): Ezt nem mondtam.

KATI: De vártad, hogy mi mondjuk.

FERI: Hát azért a mi számunk sem volt kutya. Ott is izgultak a gyerekek, meg sokat nevettek és ez is fontos.

ZSUZSI: Szóval mindkét csoport jól dolgozott. Nem véletlen, hogy megosztották az ajándékokat.

LACI: Az Obrascov könyv nekünk jutott. (Diadalmasan felmutatja a könyvet).

FERI: Mi is kaptunk könyvet. De ezt a mackó bábút nézzétek meg.

ROBI: A mindenségit, ha ez a miénk lehetne. Két bocsunk már van, ez lenne a mackó mama és eljátszhatnánk a „Mackó mukik”-at. Az egész sorozatot.

ZSUZSI: Ha jól viselkedtek, egyszer kölcsön adhatjuk.

ROBI: Isteni lenne. (Vigyorog) Koprodukció, mi?

KATI: Hát véletlenül a mai is az volt. Éva beugrása nagyon jól sikerült.

ÉVA: Igazán úgy örülök. Tudjátok én rosszul értettem azt, hogy versenyezzünk egymással. Most látom csak, hogy az az igazi verseny, ha a másikat is becsüljük és...

ZSUZSI: Jó, jó, eleget beszéltél.

ROBI: (kezén a róka bábuval játszik): Au-vau! Jóestét kívánok. Nyúlzagot érzek.

ÉVA: (nyúl bábuval a kezén, a nyúl szerepét játssza): Jaj, róka úrfi, ne tessen bántani. Béküljünk ki a siker örömére.

ROBI: (a róka szerepében): Na, nem bánom. Látom, hogy derék kis nyúl vagy.

FERI: (az új mackó-bábuval): Brumma — brumma — brummadza, bizony jól játszottunk ma.

ZSUZSI: (mögéjük kerül, összekocantja a bábuk fejét): Jól ám! (Tréfásan fejbecsapja az Éva kezén lévő nyúl bábu fejét). De csak azért, mert ennek a butus kis nyúlnak is megjött az esze.

F Ü G G Ö N Y .

A rendező munkájához:

Kisebb korosztály számára is könnyen előadható, világos mondanivalójú, mozgalmas színpadi játék. Mások munkájának megbecsülésére, a közös siker örömére tanít.

A rendező szabadon érvényre juttathatja a darab keretén belül a szereplő gyerekek egyéniségét. Mint minden gyermekek számára készülő előadásnál, itt se tévesszük szem elől, hogy a bonyodalom koruknak megfelelően bontakozzék ki, tehát például Éva helytelen magatartása sem jelent nagy hibát, vagy különös rosszaságot, csupán helytelenül értelmezett becsvágya viszi tévútra. Vigyázzunk arra, hogy állandó mozgás és élet legyen a színpadon, a szereplés ne váljék üres szövegmondássá.

A díszlet egyszerűen megoldható néhány iskolai pad elhelyezésével. A szín tanterem jellegét a lehetőségekhez képest lehet kialakítani, lényeges a bábszínházi paraván és néhány bábu megszerzése.

MAGÁNYOS BALOGH JÓSKA

Ez a történet abba az esztendőbe viszi vissza az olvasót, amikor a második szovjet Lunyik telibetalálta öreg Földünk húséges kísérőjét: a Holdat. Hőse egy kisfiú: Balogh Jóska, akinek ugyan semmi köze sem volt a szovjet tudomány ama nagy diadalához, és mégis amikor eszembe jut a második Lunyik, önkéntelenül rá-gondolok.

Balogh Jóskáék a mi kis városunkban laktak. Messze, kint a Szélső utca legszélén. A házaktól távol esett minden, az iskoláig is félórányi volt a járás. Jóska reggelenként magányosan tette meg ezt az utat, s délben is egyedül ballagott hazafelé. Nem volt barátja, kísérőtársa, akivel eltereferélhette volna az út hosszát. Nem volt, mert arra kint nem lakott gyerek a szomszédságukban. Vakáció idején olyan volt Balogh Jóska élete, mint amilyen Robinsoné lehetett azon az elátkozott szigeten. Egyedül őrizte a libákat, egyedül eregette a magakészítette sárkányt s néha még a labdát is egyedül kergette.

Azt mondtam az előbb, hogy nem lakott senki a szomszédságukban. De mégis. Szedlacsek Rudiék háza egy hajításnyira volt a Jóskáékétól. Rudi meg Jóska osztálytársak voltak. Osztálytársak, de nem barátok. És erről éppen Rudi tehetett. Elsős, másodikos korukban még együtt baktattak az iskolába, meg vissza. De azután, ahogy növekedtek, Szedlacsek Rudiból erős, izmos gyerek vált. Már ötödikes korában bevették az iskola válogatott labdarúgócsapatába. Balogh Jóska pedig gyenge, vézna gyerek maradt. Rudi inkább a nagyok, a nyolcadikosok barátságát kereste. Jóskára csak akkor volt szüksége, amikor elfeledkezett a házifeladról.

Igy ment ez mindaddig, amíg Jóska nyakára fel nem került a vörös nyakkendő. Amikor kimondta azt a mondatot, hogy: „... minden körülmények között megtartom az úttörőélet törvényét”, attól kezdve egyszer sem engedte meg, hogy Rudi az övéről másolja le a házifeladatot.

Kemény elhatározás volt ez, de nem engedett belőle a vézna fiú. Szedlecska toporzékolt mérgében. Megfenyegette Jóskát, hogy: vigyázzon, mert ha egyszer a keze közé kerül... Jóska azonban hajthatatlan maradt. Mintha a mesebeli hegyhordó óriás ereje költözött volna belé. Nem ijedt meg Szedlecska fenyegetőzésétől.

Rudit persze, annál inkább bosszantotta Jóska viselkedése. Bántani nem akarta; mit mondanának a nyolcadikosok, ha megtudnák,

hogy egy vezna gyerekek láttá el a baját. Mert íratlan törvény az iskolában, hogy csak a nálad erősebb gyerek legyőzése számít di-csőségnek.

Noha kézzel nem is nyúlhatott Jóskához, szóval annál inkább. Kereste az alkalmat, hogy mikor mondhat valami sértőt. Ha Jóskával szóba állt valaki, Rudi rögtön ott termett és haragosan súgta az illetőnek: „Mondhatom, te is jól megválasztottad a barátodat! Nekem ilyen egyszálbélű nem kellene.” Lassan nem is mert senki beszédbe elegyedni Balogh Jóskával. Mert szó, ami szó: Szedlacsek Rudinak, mint válogatott futballistának nagy tekintélye volt. Egyszer még a kis elsősök előtt is kicsúfolta Jóskát. Azt mondta neki többek füle hallatára: „Na, te pipaszárlábú. Olyan gyöngye vagy, hogy még egy veréb is földhöz tudna vágni.” A kicsik jót nevettek ezen, ami Jóskának persze rosszul esett. Eddig is magányosnak érezte az életét. Ezután még az őrsi összejeövetelen is félrehúzódott.

S kit tudja, meddig tartott volna hallgatagsága, ha szeptember nem rejteget valamit a számára.

A szomszédságukba új család költözött. Budapestről jöttek, Torda Molnáréknak hívták őket. Az apa a Földművelésügyi Minisztériumban dolgozott, mint agronómus. Onnan került a Viharsarok termelészövetkezetbe. Két fiúk volt. Laci a kisebbik elsőbe, Béla a nagyobbik hetedik osztályba járt. Hetedikbe, mint Jóska. Az osztályfőnök egymásmellé ültette őket.

Balogh Jóska egykedvűen vette tudomásul az új fiút. Az első bemutatkozás nem valami fényesen sikerült. Együtt indultak haza az iskolából és csak néha-néha mondtak valamit egymásnak. Közben nagyokat hallgattak. Jóska egyszer-kétszer Bélára sandított. Furcsának találta, hogy ilyen fiatal korban már szemüveget visel. Béla unta meg előbb a hallgatást. Megeredt a nyelve. Elmondta, hogy Budapesten a Csillagvizsgáló Intézet mellett laktak. Gyakran be-bejárogatott az intézetbe és sok mindent hallott, olvasott a csillagokról. Ott szerette meg ezt a különös tudományt. Még azt is hozzátette: ha felnő csillagász lesz.

Attól kezdve Balogh Jóska nem volt többé magányos. Minden reggel Bélával ment iskolába, és délben együtt indultak haza. Leginkább Béla vitte a szót. A csillagokról beszélt, a Marsról, a Venusról, a Sarkcsillagról, meg a Nagyöncölről. Majd a szputnyikok is sorra kerültek. Mindig csak ő beszélt. Soha sem fogyott ki a szóból. Jóska csak hallgatta, hallgatta. Néha még a száját is eltátotta, úgy ámult-bámult, hogy milyen okos ez a Torda Molnár Béla. Olykor-olykor elszégyelte magát. Bizony, ő még semmit sem olvasott a

csillagokról. Nem is tudott mit mondani közben. Csak bólogatott, hogy: érti, érti.

Néha ő is szeretett volna valamiről mesélni. Dehát miről? Neki nem nőtt semmi úgy a szívéhez, mint Béláéhoz a csillagok. Könyvet csak ritkán vehetett a kezébe, mert a tanulás foglalta le a délutánjait. A sportpályát is elkerülte, mert a többiek azzal csúfolták, hogy botlábú. Az úttörőcsapatáról még csak tudott volna mesélni, különösen a tavaszi nagy hadijátékról. Van a csapatnak egy nagy, katonai távcsöve. Abba már ő is belenézett és egy fiút le is olvasott vele. Arról a hadijátékról szívesen mesélt volna, de Bélát nem érdekelte az ilyesmi. Egyszer ki is jelentette nyíltan, hogy ő nem úttörő. Inkább a maga mondókáját mondta tovább.

Hanem, egy idő óta Jóskának megnövekedett a tekintélye az őrsi összejöveteleken. Amit Béla mondott neki a csillagokról, szóról-szóra elmesélte a fiúknak. Azok meg eltátották a szájukat. Körülfogták, mintha világlátott utazó lenne és kérelették: „Mondj még valamit!”

Egyik összejövetelen így szólt hozzá az őrsvezetője:

— Hívd el Bélát ide közénk. Megvendégeljük és közben a csillagokról beszélgetünk.

Jóskával madarat lehetett volna fogatni örömeiben. Alig várta a másnap reggelt, hogy beszélhessen a barátjával. Tíz perccel hamarabb odaállt a kapujuk elé. Le-föl sétálgatott, türelmetlenül várakozott. De Béla nem jött. Mi történhetett vele? Azt gondolta, hogy beteg lett. Bekopogtatott hozzájuk és... Béla már nem volt otthon. Az édesanyja azt mondta, hogy ma korán ment el, sietős volt a dolga.

Jóska hanyatt-homlok rohant az iskolába. Bélát már ott találta.

— Hát, te? — kérdezte tőle.

— Szedlacsek Rudival találkoztam tegnap este — magyarázta Béla. — A Holdról vitatkoztunk. Ő azt mondta, hogy ott is laknak emberek. Meg akartam győzni, hogy nincs igaza, hiszen a Holdon nincs se víz, se levegő. Nem hitte el. Mire én az este találtam ott-hon egy könyvet és ma reggel elvittem hozzájuk.

Balogh Jóskát, mintha szíven ütötték volna. Szólni sem tudott, csak nézett, nézett maga elé. Az órákon alig figyelt, mert tíz-percekben is látta, hogy Szedlecska folyton ott sündörög Béla körül. Elhatározta, hogy hazafelé menet, figyelmezteti Bélát: vigyázzon, mert Szedlecska őt is kicsúfolja az elsősök előtt. De ahogy az utolsó óráról kicsengettek — mire körülnézett — Béla már nem volt sehol. Csak az utcán látta, messze. Szedlacsekkel ballagott hazafelé s közben kézzel-lábbal magyarázott.

Aznap délután Jóska nem találta helyét otthon. Tanulni nem kellett, mert szombat délután volt, a játék meg sehogy sem ízlett neki. Édesanyjának segített. Közben elhatározta, hogy másnap délelőtt átmegy Béláékhoz. A meghívással kezdi, aztán majd szóba jön Szedlacsek is.

Bélát az udvaron találta. Az égboltozatot fürkészte. Olyannyira, hogy Jóskáról tudomást sem vett.

— Béla — kezdte Jóska, — beszélni szeretnék veled.

A szemüveges fiú csak futólagos pilantást vetett osztálytársára, aztán ismét az eget kémlelte.

— Nem érek rá! — mondta kurtán.

— Nagyon fontos dolgot akarok megbeszélni veled, — szolt ismét Jóska.

— Holnap is megbeszélhetjük — vetette oda Béla. — Most igazán nem érek rá. A Lunyikot keresem. Nem hallottad? A rádió bemondta, hogy a szovjet tudósok fellőttek egy kozmikus űrrakétát, Lunyikot s az a Hold felé száguld.

Jóskát egyszeriben elfogta a kíváncsiság. Kérdés, kérdést követett. Milyen nagyságú a Lunyik? Milyen sebesen halad előre? Béla mindegyikre válaszolt. Jóskának majd elámult szeme, szája, amikor végighallgatta. A meghívásról is, meg Szedlacsekről is megfélekedezett. A delet is elharangozták már, amikor anyja utána jött, ebédelni hívta haza.

Délután Béla ajtóستól rontott be hozzájuk.

— Képzeld — mondta lihegve, — ma este tíz órakor éri el a Lunyik a Holdat. Most hallottam a rádióból. Ha lenne egy távcsövünk, biztosan láthatnánk. Mondd, nem tudsz egyet szerezeni? Úgy tudom nektek, úttörőknek van egy, a hadijátékon azzal olvassátok le az ellenfél számait.

— Van, van egy. — felelte Jóska. — Ott van az úttörőszekrényben. Megszerezzem?

— Meg, meg! — sietette Béla. — Azzal te is láthatod majd a Lunyik becsapódását.

Jóska kapta magát és futott a csapatszerződés lakására. Közben szövögette az álmokat: Béla most már biztosan eljön az űrszzejövetelre. Füttyülni fog Szedlacsekre és talán még be is iratkozik a csapatba. Jaj, de jó lesz!

A csapatszerződést azonban nem találta otthon. Vidékre utazott és csak holnap este jön haza. Lógó orral ment vissza.

— Akkor már késő! — dühösködött Béla, amikor meghallotta, hogy a kulcsot is magával vitte. — Nekem ma este kell a látcső! Tíz órakor éri el a Holdat a Lunyik. Érted? Én meg akarom nézni. Meg!

Föl-alá sétált és azon törte a fejét, hogy mitévő legyen. Majd hirtelen megállt.

— Tudod mit? — fordult Jóska felé. — Van egy álkulcsom. Gyerünk, mutasd meg, hol van az úttörőszekrény.

Jóska meglepődött.

— Értsd meg — magyarázta tovább Béla, — nem tudja meg senki. Holnap reggel visszatesszük a helyére.

Jóskának a lélekzete is elállt. Megtántorodott és az egyik kezével megkapaszkodott az asztal szélében.

Bélának erőltetett mosoly jelent meg az arcán.

— Ne ijedj meg — nyugtatta, — nem akarom én azt ellopni. Eszem ágában sincs.

Jóska lehajtotta a fejét. Hallgatott.

Béla nem adta fel a reményt.

— Becsületszavamra mondom, nem tudja meg senki.

Jóska alig hallhatóan szólalt meg:

— Engedély nélkül? Nem szabad megtenni.

Béla összeráncolta a szemöldökét.

— Nem?

— Nem!

— Az én kedvemért sem?

— Engedély nélkül... nem.

Béla dühös lett.

— Hát jó! — mondta. — Ha te nem segísz rajtam, elmegyek Szedlacsekhez! — és becsapta magamögött az ajtót.

Jóska utána akart kiáltani, hogy: várj! De nem jött hang a torkára. Állt, állt, még a könny is kicsordult a szeméből. Ahogy becsapódott az ajtó, sötétség borult a szobára. Lerogyott egy székre, tenyerébe temette az arcát és a szíve hevesen dobogott.

Attól kezdve Balogh Jóska ismét magányosan ballagott reggelként az iskolába és délben egyedül rőtta az utat hazafelé. Nem volt barátja, kísérőtársa, akivel eltereferehlhetne volna az út hosszát.

Tettét nem jegyezte fel az őrsi krónika, nem kapott érte csapatdícséretet.

Pedig megérdemelte volna!

„Az úttörő szereti, tiszteli szüleit, tanítóit
és megbecsüli az idősebbeket.”

BÁLINT ÁGNES:

A SZEMÜVEG

SZEREPLŐK:

Karcsi

Józi

Laci

Nagymama

Marcinkáné

Öregember

A szín tornác- és utcarészletet ábrázol. Balra konyhaajtó, előtte asztal, pad a piszkosabb konyhai munkák végzéséhez. A háttérben léckerítés. A kerítésen ajtó vagy nyílás. Az udvart farakással, öntözőkannával, stb. lehet még jelezni. A jelenet kezdetén Nagymama a tornácra paradicsomos üvegek mosásához készülődik. Jókora vizesálak, tölcser, üvegmosókefe és egy tiszta kosár a mosott üvegek számára. Az asztalon, padon, a földön mindenütt poros paradicsomos üvegek.

KARCSI: (12 év körüli fiú, kiszalad a konyhából, hóna alatt futballabda, ezt igyekszik úgy tartani, hogy Nagymama ne lássa. A kapu felé oson).

NAGYMAMA: (megfordul, észreveszi): Karcsi! Hová nyargalsz már megint?

KARCSI: Őrsgyűlésre, nagymama kérem.

NAGYMAMA: Őrsgyűlésre! Hát te csak ne menj semmiféle gyűlésre, amikor én paradicsomot főzök!

KARCSI: De nagymama kérem!

NAGYMAMA: Hagyd csak, hagyd! Elegem van már belőle, hogy mindig elszaladgálsz hazulról, ahelyett, hogy segítenél egy kicsit itthon is.

KARCSI: De nagymama kérem...

NAGYMAMA: Ne mérgesíts már annyit! Gyere, mosd az üvegeket!

KARCSI: (már nem tudja, hogyan takargassa a labdát): De nagymama kérem (siet hadar) nekem ma okvetlen... izé, nagyon fontos!

NAGYMAMA: (hideg nyugalommal): Mosd az üvegeket!

KARCSI: (majdnem sír): De nagymama kérem... várnak az úttörők!

NAGYMAMA: Hát aztán? Hadd várjanak! Azt hiszed, nem tudom, hogy mióta az úttörővezetőök beteg, csak eljátszátok az időt?

KARCSI: (labdát tartó kezét önkéntelenül is előrántja, hogy önértézetesen saját mellére mutasson): Mi ???

NAGYMAMA: Ti! Bezzeg, az unokabátyádék, azok tudják, mi az úttörő munka! Mennyi szép régi dalt összegyűjtöttek! Nálam is jártak a kottafüzetükkel! Mikor meg a szomszédjukban az a gyerek a lábát törte, mindennap más úttörő vette át vele a leckét! (Eközben kiveszi Karcsi kezéből a labdát és egy üveget nyom helyette a kezébe).

KARCSI: Nagymama kérem, én igazán nem tehetek róla, hogy a mi utcánkban senki se... (elejti az üveget, nagy csörömpölés).

NAGYMAMA: Jaj, jaj, te ügyetlen!... (Az őszinte aggodalom meghatja Karcsit. Buzgón nekifog az üvegmosásnak).

KARCSI: Nagymama kérem... nem vagyok én ügyetlen, csak az üvegek síkosak.

NAGYMAMA: Hát vigyázz! (bemegy a konyhába. Karcsi tovább szorgoskodik, elég ügyetlenül és balkezesen. A kerítésen kívül megjelenik két fiú).

JÓZSI: Nahát, Karcsi, te itt pancsolsz, mi meg várunk!

KARCSI: (a konyha felé intve): Psszt! Hallgass!

LACI: Mit vacakolsz azokkal az üvegekkel?

KARCSI: Nagymama paradicsomot főz és befogott üveget mosni.

LACI: Ugyan, mit! Hagyd az egészset és gyere. Hol a foci?

KARCSI: (lábával jobban a pad alá löki a labdát): Sehol. Nem megyek focizni.

JÓZSI: Nem jössz? Hát attól még ideadhatod (bejönnek hozzá).

KARCSI: Nem adom!

JÓZSI: Hogy lehet valaki ilyen irigy?

KARCSI: (lespricceli az üvegmosóval): Ez nem irigység, tudod? (A fiúk félreugranak).

LACI: Hát mi? Ha te nem játszhatasz, mi se játsszunk?

KARCSI: Nem arról van szó! De látjátok, nagymama is mondta, hogy mi az úttörőben folyton csak játszunk.

JÓZSI: Hát elvégre gyerekek vagyunk!

KARCSI: Hát elvégre úttörők vagyunk!... És nagymama folyton az unokabátyámék csapatával jön... hogy azok mi mindent csinálnak... Azt hiszed, kellemes hallgatni, milyen nagyra van velük.

JÓZSI: Hát csináljunk mi is valami nagyszabású dolgot és majd akkor a mi csapatunk lesz a példakép!

KARCSI: Jó, de mit csináljunk?

LACI: (közelebb inti egymáshoz az összeesküvőket): Valami olyat...
ami a nagymamádnak imponál! És azt mindjárt az egész kör-
nyék is tudni fogja!

KARCSI: Nagymamának nem könnyű imponálni... Mindent ő
tud a legjobban.

JÓZSI: El kellene dugnunk valamit, hadd higye azt, hogy elve-
szett!

LACI: Jó és aztán mi megtaláljuk!

KARCSI: Tényleg! Csuda nagyra lesz velünk!

JÓZSI: Mit dugjunk el?

KARCSI: (körülnéz, gondolkozik): A... a szemüvegét. Anélkül
alig lát. Csak az a baj, hogy ritkán veszi le az orráról.

LACI: Ne félj, majd mi kilessük!

JÓZSI: Pssst, jön! (gyorsan nekiesnek az üvegeknek). (Nyílik a
konyhaajtó, nagymama jön).

NAGYMAMA: No lám, már segítség is akadt!

LACI: Csókolom, Kovács néni.

JÓZSI: Csókolom.

LACI: Tessék nézni, milyen fényes! (üveget nyújt feléje).

JÓZSI: Szemüveg nélkül fényesebb!

NAGYMAMA: Miért, talán homályos a szemüvegem?

FIÚK: (kórusban): Igen!

MARCINKÁNÉ: (aki épp akkor jelent meg a kerítésnél, amikor
nagymama a szemüveget akarta levenni): Hát épp most hal-
lom, hogy a gazdaságban facsetéket osztanak:

NAGYMAMA: Ingyen?

MARCINKÁNÉ: Ingyen. Bükköt, hársat, akácot, nyárfát. Ekkora
suhángokat, ni!

NAGYMAMA: Ingyen! Én meg annakidején morzsolt kukoricát
adtam annak a vénembernek három görhes kis akácért, aztán
mind elszáradt, mert alig volt valami gyökerük.

MARCINKÁNÉ: Hát én is úgy elmennék, dehát a kisunokámat nem
hagyhatom magára. Pedig a mi portánk előtt elférne három
vagy négy akácfa.

ÖREGEMBER: (a kerítés másik végén jelenik meg, bekapcsolódik):
Jaj, bizony, milyen más lenne az utca falombosan! Ha nem
fájna úgy a derekam, végigfásítanám, végig én... Ha egyszer
ingyen van... Dehát már nem birom az ásót.

NAGYMAMA: Hát hiába, Dóci bácsi...

KISLÁNY: (rémülten kiugrik a konyhaajtón, majd szöveg után
vissza is pattan): Nagyanyus, rettentően lobog a tűz!

- NAGYMAMA: Jaj, oda ne kapja a sűrűjét! (belohol a konyhába).
(A fiúk hallgatagon mossák az üvegeket. Nem fröcskölnek, nem pancsolnak). Kis szünet után.
- LACI: Jóska... te már ültetted fát?
- JÓSKA: Nem...
- KARCSI: Jó nagy gödröt kell ásni hozzá.
- LACI: Á, nem is való az ilyen munka öregeknek!
- JÓZSI: Pedig csudára mutatna ám, ha az utcában végig, minden ház előtt lenne fa!
- KARCSI: Azt elhiszem! Tavasszal, mintha egy mézesüvegben laknánk...
- LACI: (leteszi az üvegeket, törölközik): Te Jóska, én hazaszaladok talicskáért és a húgommal kimegyek a gazdaságba, te meg szólj a többieknek és jelöljétek ki a gödrök helyét!
- KARCSI: (lelkesen törölközik): Én is megyek ásni!
- LACI: Hogyisne! Neked itt kell maradnod, hogy elcsend a nagymamád szemüvegét!
- KARCSI: Mmmmm... Én inkább...
- JÓZSI: Gondolj a csapatbecsületre! A te nagymamád ócsárol bennünket folyton, hogy csak eljártsszuk az időt. De ha majd megtaláljuk a szemüvegét, fűnek-fának dicsérni fogja a csapatunkat!
- KARCSI: (kissé fanyalogva, de meggyőzve): Tényleg. Majd sietek ellopni a szemüveget, aztán szaladok én is gödröt ásni! Jó! (el-szaladnak). Karcsi nehéz szívvel mosogat tovább).
- NAGYMAMA: (kijön): Na, gyerekek, mivel az ü... Hát már fa-képnél hagytak a pajtások?
- KARCSI: Elmentek facsemetéért meg ásóért.
- NAGYMAMA: No!
- KARCSI: Amelyik ház előtt nincs fa, oda majd a mi csapatunk ültet.
- NAGYMAMA: Nocsak! Hát, ez, látod... (leveszi szemüvegét és az asztalra teszi, kötényéből zsebkendőt halász elő)... nagyon szép...
- KARCSI: (elcseni a szemüveget, zsebre vágja. A neszre nagymama magához tér elérékenyüléséből, visszafordul és ráförmed):
- NAGYMAMA: És te nem mentél velük?
- KARCSI: (a büntudattól zavarban van): Hát... én... nekem az üvegeket...
- NAGYMAMA: Hagyd már azokat a vacak üvegeket! Azokat én is el tudom mosni! De gödröt ásni nem bírok... Pedig milyen öröm lesz, ha megnőnek a fák... beárnyékolják az egész utcát

és mindenki emlegeti majd: ezeket a fákat úttörők ültették... (megint szipog). Hát ebből akarsz te kimaradni?

KARCSI: Dehogysis! (lázasan törli a kezét, rendbeszedi magát. Nagymama már a kerítéshez igyekszik):

NAGYMAMA: Marcinkáné! Marcinkáné! (Marcinkáné megjelenik a kerítés sarkánál). Képzeld csak! Az úttörők végigültetik fával az utcát! Mind a két oldalát! Most mondja...

MARCINKÁNÉ: Igazán... milyen gyönyörű lesz! Nagyszerű gyerekek ezek, Kovácsné!

NAGYMAMA: Hát tudja, nem azért, hogy az én unokám is köztük van, de ezeket az úttörőket még ötven év múlva is emlegetni fogják!

KARCSI: (míg nagymama a szomszédasszonnyal társalgott, ő már a kerítésig eljutott, de nagymama utolsó mondatára megtorpan. A zsebébe nyúl és visszajön, odaadja nagymamának a szemüveget).

NAGYMAMA: (roppantul csodálkozik): Mi az? Nálad volt a szemüvegem? Talán olyan kicsi gödröt akartál ásni, amit csak szemüveggel látni?

KARCSI: (mély zavarban): Dehogysis, nagymama kérem... csak összetévesztettem a szemüveget...

NAGYMAMA: (derűsen): Ugyan mivel? Talán bizony az ásóval? (jót nevet saját tréfáján. Karcsi is nevet).

KARCSI: Dehogysis az ásóval!

NAGYMAMA: Hát mivel?

KARCSI: (pillanatra elakad a szava, most érzi, hogy amit mondani fog, semmivel sem értelmesebb. De azért kimondja): Az úttörő munkával... nagymama kérem...

A rendező munkájához.

A helytelenül értelmezett feltünési vágy és az igazi jó munka, a hamis cselekedet és az igazság közötti különbség a mozgatói ennek a vidám kis játéknak.

A mulatságos szituációkból jól pergő előadást teremthet a rendező, különösen a szemüveg körüli mesterkedések adnak lehetőséget sok vidám játékra.

A fiúk nyíltszívű, eleven gyerekek, a nagymama kiegyensúlyozott, határozott egyéniség, de hangulatai gyorsan változnak.

KÓTZIÁN KATALIN:
KARÁCSONYI TÖRTÉNET

SZEREPLŐK:

Zsuzska

Jancsi

Laci

Matyi

Péter.

Színhely: — A „Tündérmajor” és „Báránypusztá” közti mező.
— Félhomály, a téli nap gyorsan bukó korongja már összeért a látóhatárral. Lassan szállingózik a hó. A színpadon bundában és kucsmában Zsuzska és Jancsi.

ZSUZSKA: Madártoll száll a levegőben! Ezt is elviszem apukának
Báránypusztára, akkor biztos hazajön.

JANCSI: (szemrehányóan): Az nem madártoll, hanem hópehely...
Ezt már neked is illene tudni.

ZSUZSKA: Tudtam én, csak játszottam. Nyújtsuk ki a kezünket,
kinek a tenyerébe hull az első?

JANCSI: Gondoltam, hogy havazni fog. A tanácsházánál még láttuk
a napot, most pedig már semmit sem látunk belőle.

ZSUZSKA: Pedig én látom a házat, ahova apuka költözött.

JANCSI: Dehogyan látod, én sem látok semmit.

ZSUZSKA: Mert most sűrűbben esik a hó. Úgy örülök, hogy minden olyan fehér.

JANCSI: Reggel hóembert csinálunk belőle az udvaron.

ZSUZSKA: És a hóembernek is adunk karácsonyi ajándékot?

JANCSI: Persze hogy adunk! Apuka pipáját a szájába, anyuka
seprőjét a hóna alá és a mosófazekat a fejére.

ZSUZSKA: Szemet is csinálunk neki.

JANCSI: Hogyne csinálnánk: szénből.

ZSUZSKA: Lehet a szénrel látni? Lát a hóember, Jancsi?

JANCSI: Hogyne látna. Minket is lát és azt is látni fogja, hogy
apu már nem haragszik anyura.

ZSUZSKA: És nem fog fájni a szeme a hóembernek?

JANCSI: Azért lesz a szeme szénből, hogy ne fájjon.

ZSUZSKA: (nyöszörögve): Az én szemem fáj egy picit.

JANCSI: Ne a földre nézz, ott a hó vakít, hanem az égre.

ZSUZSKA: A föld világosabb mint az ég.

JANCSI: Nézd milyen szépen világítanak a csillagok és mennyi van belőlük. Látod azt a sok-sok apró fehéret? Olyan, mint a porcukor... Az a tejút.

ZSUZSKA: Az nem tejút, hanem egy nagy karácsonyfa ága és közte tündérek röpködnek. Fehér ruhájuk van és szárnyuk és ők hozzák az ajándékokat.

JANCSI: Nem Zsuzska, az ajándékokat apuka és anyuka veszik.

ZSUZSKA: De, hogy veszik, ha apu otthagyt minket? Azt mondta: (apját utánozva) „Nem azért gürcöltem, hogy a közösbe vigyem a keservesen kiharcolt négy és fél holdamat.”

JANCSI: Anyuka hogy sírt...

ZSUZSKA: Én nem akarom, hogy anyuka sírjon... Űgyis annyit dolgozik. A tsz elnök bácsi is mondta, hogy az asszonyok között neki van a legtöbb munkaegysége. Mondd csak Jancsi, mi az a munkaegység? Az biztos valami nagyon jó, ha anyunak sok van belőle.

JANCSI: Ne kérdezz annyi csacsiságot.

ZSUZSKA: Most mérges vagy, mert nem találsz az útat.

JANCSI: De igenis, hogy tudom, hogy hol van. A malom felé.

ZSUZSKA: Nem hallom a malomzúgást.

JANCSI: Azt sem, hogy harangoznak a völgyben?

ZSUZSKA: Semmit sem hallok és vedd tudomásul, hogy félek. Tavaly télen a meretei péklegényt ennél a fánál ette meg a farkas.

JANCSI: Nem is farkas ette meg, hanem részeg volt és befordult az árokba. Ott fagyott meg, mire a tanító bácsi megtalálta, késő volt.

ZSUZSKA: Mondd, Jancsi, most is késő van? Félek... Anyu is már biztos aggódik értünk. Azt sem tudja, hogy hol vagyunk.

JANCSI: Ne félj Zsuzska, arra jobb kéz felé kell lenni az útnak, csak a havazás miatt nem látom. Ne félj édes kis húgom, becszóra ígérem, hogy elviszlek apuhoz, és kibékítjük őket.

ZSUZSKA: Éhes vagyok.

JANCSI: (előbb a zsebébe nyúl): Nesze kenyér.

ZSUZSKA: Az nem kenyér, hanem kalács, anyu sütötte (beleharap) Jaj, de finom (elneveti magát).

JANCSI: Mit nevensz?

ZSUZSKA: Hogy annyi hó hullott a fejedre!

JANCSI: Nem baj, Zsuzska.

ZSUZSKA: Te nem eszel?

JANCSI: (nagyot nyel): Én jól laktam, mielőtt elindultunk... Reggel is sokat ettem... A cipőd nem nedves? (Kis szünet)

- Miért nem felelsz? (Kis szünet) Te álmos vagy, nem szabad elaludnod... Mindjárt megtalálom az útát.
- ZSUZSKA: (vontatottan): Nem fogok elaludni.
- JANCSI: Zsuzska, Zsuzska...
- ZSUZSKA: Tessék?
- JANCSI: Zsuzska, nagyon kérlek pöcköld fel a szemed, ha akarod a hátamra veszek.
- ZSUZSKA: (nagyon álmosan): Ne félj, nem alszom el. (Távolról zaj, Ha-hó kiáltások. Jancsi tölcserít formál a kezéből és válaszol).
- JANCSI: Ha-hó, Ha-hó! Van ott valaki? (Hangok: közelednek) Jancsi! Zsuzska! Ha-hó!
- JANCSI: Ha-hó! Ha-hó! Itt vagyunk! (Jancsival egykorú fiúk... Matyi, Péter és Laci jönnek.
- MATYI: Már mindenütt kerestünk benneteket. Voltunk Tündérmajorban anyátoknál és Báránypusztán apátoknál.
- PÉTER: Anyátok azt sem tudja, hogy mit csináljon. Hol az ördögbe kószáltatok?
- JANCSI: Apukáért akartunk menni.
- LACI: Szép kis úttörő, aki karácsony este egyedül hagyja a mamáját. Sosem gondoltam volna rólatok, hogy ilyen lelketlenek vagytok. Meg sem érdemlitek, hogy két ilyen csavargó után mászkáljunk ünnep este.
- ZSUZSKA: Jancsi nem csavargó.
- PÉTER: Amikor apátok megtudta, hogy eltüntetek, ő is kétségbe esetten Tündérmajorba sietett.
- JANCSI: (boldogan): Igazán? Biztos vagy benne?
- MATYI: Még kételkedik abban, amit mi mondunk. Szégyeld magad!
- ZSUZSKA: Jancsi nem szégyeli magát, mert ő jó, engem is a hátára akart venni.
- LACI: Az jó, aki karácsony este megszökik?
- JANCSI: És már ott van apa anyánál?
- MATYI: Ott hát) (Matyi be sem fejezi a mondatot, távolról kiáltások: (Zsuzska! Jancsi!))
- ZSUZSKA: Apu hangja!
- JANCSI: És anyu! (Hangok közelednek: Zsuzska! Jancsi! Hol vagytok? stb.).
- LACI: Miért nem válaszoltok? (hangosan) Ha-hó! itt vannak!
- JANCSI: (szeméből folynak a könnyek): Kibékültek! Zsuzsikám, ez lesz a legszebb karácsonyunk!

A rendező munkájához:

Kótzsán Katalin színjátéka azt a nagyon is élő problémát viszi színpadra, mikor a szülők ellentéteit és szétválását a gyermek keserüli meg. Két fáradt, szomorú kis emberkét, ismerünk meg a kietlen pusztaságon, a hóesésben. Apjuk után indulnak, szüleiket szeretnék kibékíteni, hiszen karácsony este van. A szülők ellentéte nagyon időszerű társadalmi problémán, a szövetkezetek megalakulásán robbant ki. A gyerekeket már-már pusztulás fenyegeti, de végül a közösség ereje megmenti őket és rendbehozza a szülők dolgát is.

A jelenet őszinte érzelmeket fest, de az előadásban ott kísért a szentimentalizmus veszedelme! Őszintén, egyszerűen beszéljenek és játsszanak a gyerekek, csak akkor éri el igazi hatását a darab.

A hóesés egyszerűen megoldható: a magasból apróra vágott papírdarabkákat, vagy konfettit szórjunk le időnként. Csak egyszerre ne sokat! Egyébként a tél és a hideg hangulatának is inkább a szereplők játékában kell tükröződni, nincs szükség sok külső eszközre.

„Az úttörő igaz, hű barát.”

HÁRS LASZLÓ:

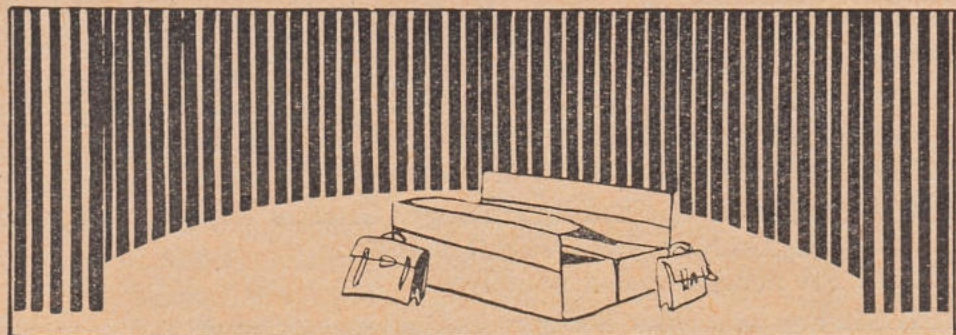
A RADIR

SZEREPLŐK :

Törő Péter

Rák János, VII. b. osztályos tanuló.

Kovács Gyuszi

ELSŐ KÉP

Szín: egy tanterem, a hetedik bé osztály tanterme, tízpercben. Mivel amúgyis szünet van s a tanteremben nem tartózkodik pillanatnyilag más csak a két padszomszéd, Rák Jancsi és Törő Péter, díszletnek tökéletesen elég egyetlen iskolapad, természetesen nem reális háttér, tehát három fal, hanem körfüggöny előtt. Kintről a szünet szokásos zajai hatolnak be, hol erősebben, hol gyengébben, mintegy aláfestve a két pajtás vitáját. Jancsi csomagol, a könyveit, füzeteit csapkodja be a táskájába. Péter könyvben lapozgat, aztán Jancsihoz fordul.

PÉTER: Te, Janó, érted te ezt a kétkarú emelőt?

JANCSI: Semmi közöd hozzá. Veled végeztem.

PÉTER: (felpillant, most veszi észre, hogy Jancsi csomagol): Hát te... Mit csinálsz? Mért csomagolsz? Hová mész?

JANCSI: Akárhová. Megkérem Pipogyát, hogy ültessen el mellőled. Nem vagyok hajlandó egy levegőt szívni veled.

PÉTER: (elképedve): Miért? Nem ettem foghagymásat.

JANCSI: (erőltetett gúnykacajjal:) Hahahah, jaj de jó vicc. Meg kell pukkadni a humorodon. (elkomolyodva) De nekem nincs kedvem nevetni. Nekem elegendő van belőled. Vagy elültet a Pipogya, vagy... vagy... én inkább kiiratkozom az iskolából.

PÉTER: Először is nem Pipogya, hanem Pór tanár úr, másodszor meg mi ütött beléd?

JANCSI: Még ő kérdi, hogy mi ütött belém? Az egyes, az ütött belém, ha tudni akarod.

PÉTER: Janó, ugye tegnap is mondtam neked, vegyük át a föcít. Te azt mondtad, hogy a kisujjadbán van egész Ausztrália, és inkább pingpongozzunk. Ez lett az eredménye.

- JANCSI: Prédikálni azt tudsz. Azt könnyű. De engedted, hogy beszédjem az egyest. Pedig állítólag a barátom vagy. Állítólag!
- PÉTER: Az is vagyok. De hát mit számít itt a barátság?
- JANCSI: Látod ez te vagy. Ez Törő Péter, a hetedik b díszje. Mit számít a barátság? Itt ültél mellettem ölbetett kézzel...
- PÉTER: Szó sincs róla. Hátra tett kézzel ültem.
- JANCSI: Ölbetett, hátra tett, mindegy. Ültél és hagytad, hogy beszédjek. Ahelyett, hogy súgtál volna.
- PÉTER: Ezt nem gondolod komolyan.
- JANCSI: Egy szavadba került volna az egész. Sidney...
- PÉTER: Hát én szidtalak eleget. Nem mondhatod.
- JANCSI: Te, ne humorizálj, mert... mert behúzok egyet. Nagyon jól tudod miféle Sidney-re gondolok. Mért nem súgtál?
- PÉTER: Elfelejtetted, úgylátszik, hogy úttörő vagyok.
- JANCSI: Te meg elfelejtetted, hogy állítólag a barátom is vagy. Nem csak úttörő. Különben is vagyok olyan jó úttörő mint egyesek. Azaz... hagyjuk az egyeseket. Mára elég volt belőlük. A lényeg az, hogy ha a barátom lennél, akkor súgtál volna. És ha úttörő lennél, akkor is súgtál volna.
- PÉTER: (teljesen elképedve): Hogy mondhatsz ilyet. Én nagyon szívesen átveszem veled a földrajzot, majd kijavítod, jó? De... te nem tudod, mit beszélsz.
- JANCSI: Én? Én nem tudom? Hát halljuk, hogy szól a nyolcadik pont? Mi? Ennyit csak tudsz?
- PÉTER: Az úttörő igaz, hű barát.
- JANCSI: Ez az. Ha te igaz, hű barát lennél, akkor súgtál volna. De nem súgtál. Hagytad, hogy beszédjek. Nem vagy igaz, hű barát. Nem tartod meg a nyolcadik pontot. És akkor nem vagy úttörő se.
- PÉTER: Én a barátod vagyok.
- JANCSI: Csak voltál. Köztünk vége a barátságnak,
- PÉTER: Én akkor is a barátod maradok. De sügni... azt már nem. Mert a sűgás...
- JANCSI: Hagyd el, unom a szónoklataidat. Itt jön ki, ni (a könnyökére mutat!) A sűgás csalás. A sűgásból semmi jó nem származik. A sűgás nem becsületes dolog. De cserbehagyni a barátodat, az becsületes dolog? Az igen.
- PÉTER: Ilyesmit nem lehet, értsd meg...
- JANCSI: Megértem, hogyne érteném. Attól féltél, hogy Pipogya észreveszi a sűgást. A bőrdet mentetted, nem az úttörő becsületedet. Ne sűgj szám, nem fáj fejem. Tessék. (Leccsap egy rádirt Péter elé).

PÉTER: Mi ez? A rádiórod. Tegnap adtam neked.

JANCSI: Én meg ma visszaadom. Nem kell. Tartsd meg, a rádiórodát. És add vissza a bugylibicskát...

PÉTER: Nem adom. Tőled kaptam, nem adom. Ezt a radírt meg elteszem neked. A tied. Akármikor viszakaphatod.

JANCSI: Mondtam, edd meg a rádiórodát. És süsd meg a barátságodat. Vedd tudomásul, hogy nincs szükségem se a rádiórodra, se a sűgásodra. Se a barátságodra. És elülök mellőled...

GUSZTI: (belép): Hát ti mit csináltok itt? Rák, Törő, mért vagytok az osztályban? Ki a folyosóra. Rögtön vége a tízpercnek. Persze, a két elválaszthatatlan barát...

PÉTER: Janó épp most jelentette be, hogy vége a barátságoknak. Mert nem súgtam neki.

JANCSI: És el is ülök Törő mellől.

PÉTER: Én a barátod vagyok.

GYUSZI: Ugyan, ne marhászkodj. Inkább tanultad volna meg a földrajzot.

PÉTER: Én is ezt mondtam.

GYUSZI: Persze, azért... egyszer... kivételesen... lehetett volna...

PÉTER: Csalni.

JANCSI: Hallod? Így beszél egy igaz, hű barát. Mondhatom, gyönyörű. Kintről csengetés.

PÉTER: Vége a szünetnek.

JANCSI: Én pedig még ma elülök mellőled. Vedd tudomásul. Vége a barátságoknak. Értetted? Volt szerencsém. (Felkapja a táskáját és indul).

G y o r s f ü g g ö n y .

MÁSODIK KÉP

Ugyanaz a tanterem, ismét üres. Ismét csak ketten ülnek a padban, Jancsi és Péter. Mindkettő tanulásba mélyed. Jancsi még félhangon mormol is. Egyszer csak Péter felüti a fejét...

PÉTER: Jaj! Ez a rész-szorzat nem jó... Kiradírozzam? (előveszi a táskáját, kutat benne. Megtalálja azt a nagy Elefánt-radírt, amit Jancsi az előző képben elébe csapott. Megnézi. Halkan) Te Janó... a rádiórod...

JANCSI: (félíg elfordul tőle és nem válaszol):

PÉTER: Nézd, ez a rész-szorzat hibás. Megengeded, hogy használjam a rádiórodát?

JANCSI: (egészen hátat fordít neki):

- PÉTER: Mert ez a te rádirod. Nálam van. De azért a tiéd. Akármikor visszakaphatod. Csak szólj, én igazán szívesen...
- JANCSI: (felpattan): Megmondtam, hogy hagyj békében. Megmondtam, hogy vége a barátságoknak. Én nem tehetek róla, ha Pipogya nem hajlandó elültetni innen. De attól nem változik meg semmi. Vedd végre tudomásul, hogy nem kérek se a rádiórból, se a barátságodból, se a sűgásodból. Se belőled. Engem csak egyszer lehet cserbehagyni. De akkor örökre. És különben is, ne szólj hozzám és hagyj békében és semmi közöm hozzád, és nem tudsz érdekelni...
- PÉTER: De Janó! (ennek semmi értelme. (Nyújtja a rádiót) Tessék, vedd vissza.
- JANCSI: (ellöki a kezét, a rádió leesik): Vidd ezt a vackot!
- PÉTER: És... inkább sűgok neked. Meglátod...
- JANCSI: Hagyj! (felugrik és felragadva a könyvet, kirohan).
- PÉTER: (a pad alá bújlik, keresi a rádiót).
- GYUSZI: (jön befelé, Jancsi félresodorja az útból): No, no, megvesztél?
- JANCSI: (el):
- GYUSZI: Törő, hát te mit keresel ott a pad alatt? Mit vesztettél el?
- PÉTER: Mit? Azt hiszem, Janó barátságát. Megvan.
- GYUSZI: Jancsi barátsága?
- PÉTER: Nem. A rádiója. (kimászik a pad alól).
- GYUSZI: Te Törő, idehallgass. Ennek véget kell vetni. Mióta megy ez így? Legalább egy hónapja.
- PÉTER: Harmincnégy napja.
- GYUSZI: De pontosan tudod.
- PÉTER: Hallod? Az ember nem mindennap vész össze a legjobb barátjával.
- GYUSZI: Ki mondta. Nekem Palcsik a legjobb barátom és néha naponta kétszer is összeveszünk.
- PÉTER: Az más.
- GYUSZI: Éppen ez az, hogy az más. Mert utána ki is békülünk. De ti ketten úgy tartjátok a haragot, mint a halálos ellenségek. Az ilyen már nem is barátság.
- PÉTER: Azt hiszed? Hát tudd meg, hogy én több mint egy hónapja nem játszottam gombfocit és több mint egy hónapja nem vettem elő a diavetítőt, pedig új filmeket is kaptam. De Janó nélkül valahogy nem érdekes az egész... Mindig arra kell gondolnom, hogy milyen jól mulatnánk, ha együtt néznénk. Vagy milyen nagy meccseket vívnánk, ha feljönne. De nem jön. És akkor inkább elő se veszem a csapatot...

GYUSZI: Megjegyzem, észrevettem, hogy ő se barátkozik valami nagyon senkivel.

PÉTER: Igazán?

GYUSZI: Mondom. Egyszer, rajgyűlés után valami olyasmit mondtott, hogy igazi barátság csak a regényekben van.

PÉTER: (felpattan): Ez nem igaz! Ilyet nem szabad mondani.

GYUSZI: Te Törő. Énszerintem ez így nem mehet tovább. Rontjátok az osztály szellemét, meg a raj szellemét. Békülj ki vele.

PÉTER: Nem... nem... Azt nem lehet. Majd, talán. Később.

GYUSZI: Tudod mit? Majd én beszélek vele. Megmondom, neki, hogy te most is barátja vagy. A barátja maradtál. Megmagyarázom. —

PÉTER: Hiába. Te nem ismered Janót. Én meg úgy ismerem, mint a tenyeremet. Kár a fáradságért. És különben nincs még itt az ideje...

GYUSZI: Éppen ellenkezőleg, a legfőbb ideje. Majd én beszélek a fejével.

PÉTER: Éppen ez az. Hogy olyan kemény a feje, mint a kő. Te, öregem én ilyen konok alakot még életemben nem láttam. Tavaly például fogadtunk... Már nem is tudom, mi volt a fogadás. Várj csak? Igen, az, hogy Vörösmarty versében: Mely festett egekbe néz, hol van a vessző, a mely előtt vagy a festett előtt. És hiába vittem neki a Vörösmarty összeset, meg hiába kérdeztük meg a tanár urat, meg azután még a rádióknak is beírtunk... Mindegyik nekem adott igazat. De ő csak nem és nem és nem... Aztán két hét múlva, amikor éppen gombfociztunk, azt mondta, hirtelen: Te, Peti, gondolkodtam a dolgon. A festett előtt van a vessző. Hát ilyen ember... Csöngetés kintről.

GYUSZI: Vége a szünetnek.

PÉTER: (kifelé int): Ott jön. Most is tanul. Inkább tanul, csak hogy ne szoroljon a sűgásomra. Mert olyan feje van, mint a kő. Én mondom.

F ü g g ö n y

Ugyanaz a tanterem. Hárman vannak a színen. Gyuszi, Péter és Jancsi. Jancsi kezében a bizonyítvány. Azt nézegeti. Kintről távolodó és halkuló kiáltások hallatszanak.

GYUSZI: Hát ez egyszerűen példátlan. Ilyen félelmi bizonyítvány még nem volt az osztályunkban. Négyegész háromtizedes átlaggal... (látva, hogy se Péter, se Jancsi nem hederít a szavára, hanem mindkettő úgy tesz, mintha nagyon el lenne foglalva a

holmija összerakásával) No, hát nem szóltok semmit? Pedig Pór tanár úr is mondta, hogy büszke lehet az osztály. Tavaly óta rengeteget javult... (még mindig nem kap választ) Csak az a kár, hogy a közösségi szellem nem teljesen kielégítő... (Péterhez) Neked mi a véleményed?

Péter: Hát... igen... biztosan...

GYUSZI: (Jancsihoz): Mutasd csak a bizidet? (nézi Jancsi bizonyítványát) Barátom! Földrajz négyes, magyar ötös, Fizika négyes... Óriási, Gratulálok!

JANCSI: Köszönöm. (De nagyon közönyösen mondja).

GYUSZI: Nagy részed van az osztály tanulmányi átlagának megjavulásában. Alaposan összeszedted magad.

JANCSI: Hát... (elfordul).

GYUSZI: (visszafordítja a karjánál fogva): De azt ne hidd, hogy ez kizárólag a te érdemed...

JANCSI: Miért? Talán valaki más tanult helyetted? Vagy talán súgásnak köszönhetem a jelesek?

GYUSZI: Éppen ellenkezőleg. Én már régen meg akarom neked mondani. De most már nem várok tovább...

PÉTER: (kérlelve): Hagyd kérlek, hagyd...

GYUSZI: Nem hagyom. Őrsvezetők vagyok, kötelességem. Te Rák János pajtás, vedd tudomásul, hogy ezt az egészet az úttörők nyolcadik pontjának köszönheted.

JANCSI: Micsoda?!!!

GYUSZI: Igenis, hogy annak. Tőlem olyan fejed lehet, mint a kő, mint a szikla, mint a márvány, én akkor is megmondom. Péter igenis a nyolcadik ponthoz ragaszkodott, amikor nem súgott neked. Ha súgott volna, akkor sohase tanuló meg a fizikát. Mert én ismerlek ám. De Péter olyan jó, olyan igaz barátod, hogy vállalta az örök-haragot, meg a te egész dühösködésedet és ellenségeskedésedet, a te érdekedben. Pedig közben a szíve szakadt meg, úgy hiányoztál neki. Ha valaki megszegte, akkor te alaposan megszegted. Itt a bizonyítványod. (Visszaadja a bizonyítványt az elképedt Jancsinak, és elsiet).

PÉTER: (zavartan motoz, félig háttal Jancsinak, a táskáján).

JANCSI: (ránéz, szeretne valamit mondani. De nem képes megszólalni. Aztán nagy lélekzetet vesz): Én... (Abbahagyja. Vizsgálhatja a bizonyítvány fedőlapját. Felkiált) Nahát ez a marha Gyuszi, bepiszkolta! (kérő hangon) Te, Peti, kiradiroznám. Add ide légy szíves a rádiómat.

PÉTER: (feléje fordul, örömet sugárzik): Megvan. Vigyáztam rá! Mindig magamnál hordtam... (közben előveszi a táskából és nyújtja) Tessék, Janó...

JANCSI: (átveszi és olyan hangon, amiből világos, hogy nem a radírt köszöni): Köszönöm, Peti, köszönöm! (és radírozni kezd).

PÉTER: Mond, Janó, viszi?

JANCSI: (felnéz, lelkesen): Csudára viszi! Nagyszerű kis radír! (meglöki Péter vállát.) Ez aztán radír, barátom!

F ü g g ö n y

A rendező munkájához:

A darabban szereplő és a jelenet címét adó radír lényegében a barátság jelképe. Az őszinte barátságé, melyet Jancsi alaposan félreért és összetéveszt a cimborasággal és a betyárbecsülettel. Péter őszintén barátja javát akarja, azt szeretné, hogy Jancsi ne csak „megússzon” egy-egy feleletet, hanem valóban eredményesen tanuljon. Az író nagyon élő, sokoldalúan jellemzett alakokat teremt a fiúk személyében. Az előadásnak is arra kell törekedni, hogy az iskolai élet légkörét híven adja vissza. Különösen vigyázzunk Péter megformálásánál, nehogy valami élettelen, stréber váljék belőle, mert ez felborítaná a jelenet egyensúlyát és félrevinné a mondani-valót.

A díszletek, a szerzői instrukció értelmében egyszerű jelzésekkel is megoldhatók, elegendő egyetlen iskolapad is, így a jelenet nehézség nélkül úgyszólván bárhol bemutatható.

„Az úttörő bátor és fegyelmezett.”

CSETÉNYI ANIKÓ:

ÁGI GYŐZELME

SZEREPLŐK:

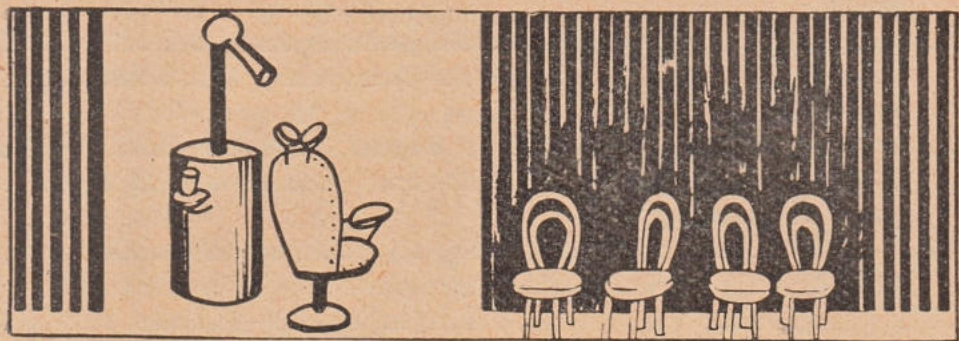
Ági

Piri

Asszony

Petike

Fogorvos.

Szín: A fogorvos várószobája. Ági felkötött állal ül, Pirike kezét szorongatja. Mindkettőn úttörőnyakkendő.

ÁGI: Pirikém, édes, aranyos Pirikém, én olyan borzasztóan félek, hogy azt ki sem tudom mondani.

PIRI: Dehogyanem. Legalább százszor kimondtad már amióta itt ülünk. Próbáld valami másra gondolni.

ÁGI: Pirikém, én arra teljesen képtelen vagyok, én megbolondulok, annyira félek. Húztak már neked fogat életedben?

PIRI: Egyszer igen, tavaly.

ÁGI: És, mondd, nagyon fájt? De őszintén!

PIRI: Nem nagyon. Az injekció kicsit kellemetlen volt, de utána semmit sem érezni.

ÁGI: Fáj az injekció! Te én a múltkor is rosszul lettem, amikor a diftéria-oltást kaptuk. Esküszöm, Piri, hogyha meglátom a tűt, én elájulok.

PIRI: Ági, hagyd már abba ezt a hisztizést! Hidd el, szívesebben elviselném azt a kis fájdalmat, mint a jeleneteidet.

ÁGI: Szóval mégis, fáj? Csak letagadtad! Micsoda barátnő vagy?

PIRI: Ági? Hát nem elkísértelek, amikor kértél pedig mozijegyem is volt?

ÁGI: Tudom, Pirékém, tudom. Ne haragudj, hogy összevissza beszélek, dehát annyira félek!

PIRI: Ági, tudod mi a te hibád?

ÁGI: (nyöszörögve): Micsoda?

PIRI: Hogy gyáva vagy.

ÁGI: Tudom. Ez így is van. Én borzasztóan gyáva vagyok. Nekem a felelésnél is mindig remeg a térdem, még akkor is, ha tudom a leckét. Én nagyon gvávának születtem.

PIRI: És ebbe csak így belenyugszol?

ÁGI: Mit csináljak? Nem tehetek róla, hogy annyira félek mindentől.

PIRI: De arról tehetsz, hogy minden percben hangoztatod. Próbáld összeszedni magad! Csak egy kis önfegyelem kell hozzá, semmi egyéb.

ÁGI: Önfegyelem, jaj, érdekel is engem az önfegyelem, amikor majd összeesek a félelemtől! Te Piri, nekem nem is fáj a fogam, én hazamegyek.

PIRI: Ilyen bolondságot ne csinálj. Ez csak olyan csalóka érzés. Nálam is így volt. Megijedt a fogótól.

ÁGI: (felszisszen): Jaj a fogó, ne is emlegesd! Én nem maradok itt, mert nem bírom ki, egész egyszerűen nem bírom ki (a kijárat felé megy).

PIRI: Ági!

(Asszony és a síró Petike a kijáratnál, majdnem beleütköznek Ágiba, aki kezét az arcára tapasztva visszavonul és újra Piri mellé kuporodik).

ÁGI: (súgva): már megint fáj.

PIRI: Majd meglátod, milyen jó lesz, ha túl leszel rajta.

Asszony: Petike, ne bömbölj, mert kikapsz! A doktor bácsi nem bánt.

PETIKE: (torkaszakadtából sivit): De bánt!

ASSZONY: Hát ez rémes! (a gyerekhez) Petike! Mit mondtam?

PETIKE: Nem akarok bemenni! Nem megyek be!

ASSZONY: (kétségbeesetten): Ha szépen viselkedsz, kapsz csokit. Csokit ad neked a doktor bácsi, ha nem sírsz.

PETIKE: Nem kell! Ááá! (megfeszíti magát, nem lehet beljebb vonszolni, toporzékol).

PIRI: (rászol): Enyje, ki ez a rossz kisiú?

ASSZONY: Nézd, ez a kislány elmondja az óvonéninek, milyen rossz voltál, igaz?

PIRI: Bizony.

PETIKE: Akkor sem megyek be!

ASSZONY: (kimerülten, tanácstalanul, sóhajt, majd Pirihez): Rendel már a doktor úr?

PIRI: (az órájára néz): Mindjárt elkezdi.

ASSZONY: Egész éjjel nem aludtunk — annyira fáj a gyerek foga. Nem hagyhatom tovább... attól félek ki kell húzni.

PETIKE: Nem kell kihúzni! Nem kell kihúzni!

ÁGI: (az egész jelenet alatt falfehéren áll, látszik az arcán, hogy küszködik a félelemmel, súgva): Pirikém nagyon félek.

PIRI: (súgva): Hallgass! Még jobban elijeszted.

(A függöny szétnyílik, láthatóvá válik a fogorvos rendelője).

FOGORVOS: Jónapot kívánok. (Petikéhez) No, mi újság öcskös?
Rosszalkodik a fogad?

PETIKE: (amikor a doktort meglátja, kétszer olyan hangosan
üvölt).

ASSZONY: Doktor úr kérem, nem bírok vele. Petike!

FOGORVOS: Enyje, no, minek ez a lárma? Gyere ide, mutatok ne-
ked egy zseblámpát (felgyújt, leolt, egy kezeügyébe kerülő
zseblámpát).

(Petike elhallgat, érdeklődve közeleg).

No, mit szólsz hozzá? Hm!?

PETIKE: (szakértelemmel): Elem van benne?

FOGORVOS: Látom, értesz hozzá. Nohát, meséld csak el, mit csi-
nált éjjel a fogad?

PETIKE: (azonnal ellenségesen visszahúzódik): Nem engedem ki-
húzni.

FOGORVOS: No, azért csak mutasd meg. Nem húzom ki, csak meg-
nézem.

PETIKE: (gyanakodva): Nem tetszik kihúzni?

FOGORVOS: Nincs nálam fogó. Láttál te már fogó nélkül húzni?

PETIKE: Nem. (kinyitja a száját, a fogorvos vizsgálja).

FOGORVOS: (gondterhelten): Sajnos a fogat nem lehet megmen-
teni.

PETIKE: (üvöltve): Nem engedem kihúzni!

FOGORVOS: Jól van öcskös, mit kiabálsz? Csak akkor húzom ki,
ha te akarod. Pedig jobb lenne, ha akarnád, mert akkor nem
fájna többet.

PETIKE: (visít): De én nem akarom.

FOGORVOS: Aztán mért nem?

PETIKE: Csak. Mert a húzás fáj.

FOGORVOS: Tyúha, te félsz legény létedre? (Ágira mutat) Látod
ez az úttörőkislány milyen bátor? Nem sír, nem toporzékol,
általában sokkal rendesebben viselkedik mint te. Mi a panasz
kislányom?

ÁGI: (akadozva): Nekem... nagyon megfájdult a fogam... hátul
fent... öblögettem kamillával... nem használt.

PIRI: Iskolából is hazaküldték.

FOGORVOS: No jól van. Ülj ide a székbe. Mutasd csak? (megko-
pogtatja) Ez fáj?

ÁGI: (felszisszen): Igen.

FOGORVOS: Jó. Adunk egy injekciót.

ÁGI: (rémülten néz Piri-re. Piri biztatóan int felé).

PETIKE: (Ágihoz): Oltást kapsz?

ÁGI: I-igen.

PETIKE: Nem félsz?

ÁGI: (Erőt vesz magán, elmosolyodik): Nem hát... kis tűszúrás az egész... nem is fáj olyan nagyon.

PETIKE: Ha fáj, akkorát ordítsz, mint a ház?

ÁGI: Akkor igen. De nem fáj.

ASSZONY: (Pirihez): Milyen derék kislány a barátnőd!

FOGORVOS: (Ágihoz): No nyisd ki a szád! (Injekciót ad).

ÁGI: (görcsösen kapaszkodik a szék karfájába, de arca meg sem rebben).

ORVOS: Gratulálok. Ez igen.

PETIKE: (csodálkozva): Nem is sírtál?

ÁGI: Persze, hogy nem. Semmiség az egész.

PETIKE: Ha akarok, én sem sírok.

ÁGI: Hát akarj! Csak akarni kell. Elhiszed?

PETIKE: (Ági nyakkendőjét nézegeti): Te úttörő vagy?

ÁGI: Igen.

PETIKE: Én is az leszek, ha megnövök. Már most is tudok egy úttörő nótát.

ÁGI: Énekeld el!

PETIKE: Az úgy van, hogy:

Úttörők vagyunk, mi vidám gyerekek...

ÁGI: No és? Tovább?

PETIKE: Tovább nem tudom.

ÁGI: Tovább meg úgy van, hogy:

Szabadságban élünk, részünk szeretet,
Ha énekel, ha táncot jár az úttörőgyerek,
A kismadár is fenn az ágon őreá nevet...
(Pirihez) Olyan furcsa a hangom!

PIRI: Nem veszek észre semmit.

ÁGI: Nehezen forog a nyelvem.

FOGORVOS: Nagyszerű. Szóval már elzsibbadt. Nézzük csak!

ÁGI: (Bátran kinyitja a száját).

FOGORVOS: (kihúzza a fogat): Itt van ni! Már kinn is van. Hű, de csúnya nagy fog. Öblöggess, kislányom.

ÁGI: (meglepődve): Ennyi az egész? Hiszen ez nem is fájt egy cseppet sem.

PIRI: (örvendezve): No látod. Mondtam neked. Ugye, hogy kár volt akkora cirkuszt csapni.

ASSZONY, FOGORVOS: (Pirire támadnak): Miféle cirkuszt?

ASSZONY: Hisz ez a kislány olyan bátran viselkedett, hogy az szinte csoda.

FOGORVOS: Bár minden betegem ilyen fegyelmezett lenne! Menynyire megkönnyítenék a dolgomat — de a magukét is!

ASSZONY: Ha ezzel a kislánnyal nem találkozunk, Petikét nem tudtuk volna leültetni a fogorvosi székbe, az biztos.

FOGORVOS: (megsimogatja Ági fejét): Méltó vagy az úttörő névre.

PETIKE: Doktor bácsi kérem — én is bátor vagyok?

FOGORVOS: De mennyire bátor! No nézzük azt a beteg fogat.

PETIKE: (bátran feltelepszik a székbe).

ÁGI, PIRI: Viszontlátásra.

FOGORVOS: Szervusztok, kislányok.

(a függöny összehúzódik, ismét csak a várószoba látszik).

PIRI: (Megöleli Ágit): Ágikám — ők csak azt látták, hogy bátran és fegyelmezetten viselkedtél, de én tudom, hogy valóságos hős vagy.

A rendező munkájához:

Ági győzelme az önfegyelem győzelme. A kislány bátorsága annál tiszteletreméltóbb, mert ezzel a nálánál kisebb Peti félelmét igyekszik eloszlatni. Mindenetre éreznünk kell, hogy erős tartása mögött azért Ági is rettentően fél. A fogorvos legyen magabiztos, megnyugtató jelenség. Az injekció adást, húzást, stb. ne ábrázoljuk naturálishan, minden ilyen akció úgy történjék, hogy a szereplő, akivel a fogorvos foglalkozik háttal üljön a nézőknek és csak az orvos egy-két mozdulatából sejtsük, mi történik.

„Az úttörő edzi testét és
őrzi egészségét.”

KÁNTOR ZSUZSA:
TÓNI A PUHÁNY

SZEREPLŐK:

Ottó

Tóni

Panni

Wólráb

Ifivezető

Öreg tanár

Házmester

Nagymama

Tanúk.

ELSŐ KÉP

Függöny előtt. Két tíz év körüli kövér kislány ballag iskolatáskával, kabátban, sapkában, lehorgasztott fejjel, gondterhelten. Egy pad áll a függöny előtt, arrafelé tartanak.

OTTÓ: Azt hiszem leülhetnénk.

TÓNI: Hát ülünk le. Miért ne? (leülnek).

OTTÓ: Hát szóval — kidobtak. Engem kidobtak. És előreláthatólag téged is kidobnak holnap. Mert te holnap próbázol.

TÓNI. (morogva): Engem ugyan nem dobnak ki. Szeretném látni, hogy kidobjanak.

OTTÓ: Hát majd látni fogod. Mert az nem csekélység. Ott ülnek a csapatvezető, az ifivezető, az őrvezető és ha szerencséd van, az osztályfőnökünk is bejön. Nekem szerencsém volt.

TÓNI: (kevésbé meggyőzően): Engem nem izgat az egész. Tőlem kérdezhetnek amit akarnak.

OTTÓ: Tőlem is. Csak épp felelni nem tudok rá. És ha mégis felelek akkor jön a természetbeni.

TÓNI: Hát az micsoda?

OTTÓ: Hogy hogyan használod fel a 12 pontot a természetben, vagyis, hogyan gyakorolod. És ha megpróbálsz föllenteni, régen rossz, mert az is benne van a pontokban, hogy az úttörő mindig igazat mond. És ezek ismernek ott mind, mint a saját tenyerüket. Úgy rádhúzzák a vizeslepedőt, hogy...

TÓNI: Mibe buktál bele, te hólyag?

OTTÓ: A tizedik pontba. Nem tudtam bizonyítani. Ők meg tudták. Azt mondták, nem élek a pont szerint. Mindegyik mondtott valamit. A legutolsó azt mondta: szervusz. Gyere legközelebb.

TÓNI: De buta vagy te, Ottó. Miért nem bizonyítottad kézzel, lábbal, hogy te ismered és egészen elsajátítottad azt a pontot. Bekaptad, mint egy legyet. És egészen olyan vagy már, olyan kerek. Nézzenek rád ha nem hiszik. Addig kellett volna beszélnék, míg belefáradnak. Akkor örültek volna, ha végre azt mondd: Pont. Sőt: punctum.

OTTÓ: Nagy a szád. De ott legyen nagy. Ott majd hallgatsz mint a csuka.

TÓNI: Nem ismeresz engem. Én majd jól előkészítem ezt a holnapi próbázást. Most hazamegyek, átveszem még egyszer az anyagot, megtanulom az orosz, a nyelvtant, történelmet, aztán elmegyek úszni, aztán megterítek, megmosdom hidegvízzel...

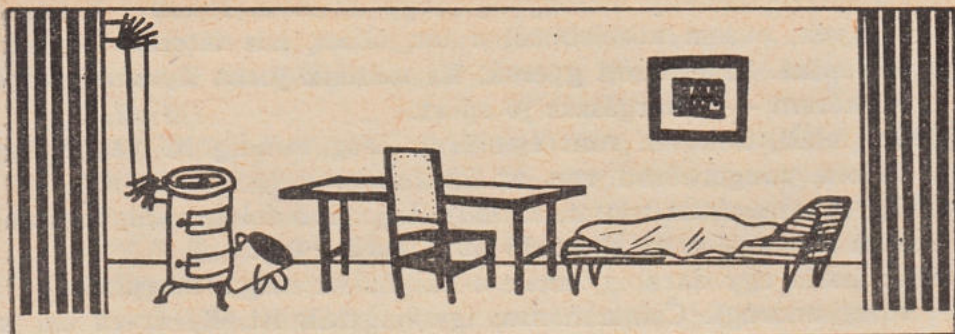
OTTÓ: (hülledezve): Te Tóni! Te Csupor! Már is gyakorolod holnapra a hazudozást? Én óva intelek...

TÓNI: (dühösen felugrik, jól mellbevágja Ottót): Majd én megintelek téged, hogy elegend lesz. Ne nyafogj már itt, mint egy vénasszony. Fogadjunk, hogy leteszem a próbát holnap.

OTTÓ: Jó, nem bánom. Mibe fogadjunk?

TÓNI: Egy ilyen — melltapaszba, amilyent az imént adtam neked, de most már megyek, mert rengeteg dolgom van, mondtam. Már is elbeszélgettük a fél délutánt.

OTTÓ: Hát csak eredj, készülj. (Öklét mutatja) Majd én is készülek. (Ketten kétfelé el).

MÁSODIK KÉP

F ü g g ö n y s z é t

Egyszerűen berendezett szoba, asztal, székek, kályha, divány.

PANNI: (11 év körüli kislány, rakogat az asztalon, éppen behozta az ételt, dúdolgat magában): Mari-na, Mari-na, Mariiiiina... (a belépő Tónihoz) no végre! Végre hogy haza méltóztattál jönni! Egy óra hosszat vártunk nagymamával az ebédre. Aztán ki kellett vinni az ételt, mert minden jéghideg lett. Aztán nagymama elment Szidi nénihez vendégségbe, és megkért, hogy én adjak enni. Mint ha magad nem tudnád behozni magadnak.

TÓNI: (leül már is eszik): Hát mire tartja az ember a nővérét? Örülj, hogy hasznodat veszem.

PANNI: Oh te, pimasz. Csakhogy nagymama neked is üzent ám valamit. Kialudt a kályhában a tűz, arra kér, fűts be. Azt mondta: hadd vegyük már egyszer valami hasznodat. Úgyse csinálsz soha semmit, olyan lusta vagy, majd odaragadsz.

HÁZMESTER: (be, maga előtt terel még négy felnőttet, Pannit és Ottót): Jónapot kívánunk. Megjöttünk. Mi vagyunk a tanúk. (Sorban bemutatja a vendégeket). Nagymama, Alsó Szomszéd, Felső Szomszéd, Panni, és Vaculek Ottó. Jómagam Potyondi házmester vagyok. Tónika megkért, a Csupor Tóni, hogy tanúskodjak mellette. Hát csak tessék, kérdezzenek. Ha kell meg is eszközöm, hogy csak az igazat fogom vallani.

CSAP. VEZ.: Mondia, sportol valamit ez a gyerek?

HÁZMESTER: (nevet): Hahaha! Hogy sportol-e? De mennyire. Szinte egész nap sportol. A minap is, nézem, mi lóg ki a harmadik emeleten egy ablakból? Hát kérem hosszú bot, még-hosszabb színór, a végén horog. De akkor már be is jött pa-

naszkodni néhány asszonyoság, hogy eltűnt a fejükről a kalap. Megyek, nézem közelebből a tényállást, hát látom, horgászik a Tónika. Talpraesett gyerek. Ki másnak jutna ilyesmi eszébe. És kérem — a horgászás jó sport.

TÓNI: (feláll, dühösen ront Pannira): Még mindig itt vagy? Úgy tudom, zongoraórád van az iskolában.

PANNI: (szamárfület mutat, szalad): Legalább felugrottál, legalább nem ragadtál a székhöz. Jó mulatást... (el).

TÓNI: (eszik egy darabig, aztán a kályhához megy, megpiszkálja a tüzet, morog): Csupa hamu, így hagyták itt. Ki ér rá ezt ki tisztítani? (még eszik, tele szájjal a diványra ül, előveszi az orosz nyelvtant, a Marina dallamára dúdolni kezd). Ja-zs-vu, tü zsv-jes, on zsvjot (ásít) hogy ez milyen unalmas! (megborzong) és hogy itt milyen hideg van! (Lehúzza a diványról a pokrócot és nyakig betakarószik). Ja zsviu, tü zsvjvos... hogy szóval engem kidobnának a holnapi próbázásról? No azt még meglátjuk, azt még előkészítem én, bizonyítékok kellenek oda, bizonyítékok, bizo... (lehunyja szemét, enyhén horkolni kezd, kintről lárma).

WÓLRÁB: (őrsvezető, nyolcadikos be): Tessék csak, tessék jönni utánam. Helyben vagyunk.

CSAP. VEZ.: No, végre megérkeztünk.

IFIVEZETŐ: Tessék csak leülni (rendeszkedik az asztalon, székeket egy oldalra húzza).

ÖREG TANÁR: Jónapot kívánok. Ez itt Csuporék lakása?

TÓNI: (félíg hunyt szemmel, látszik, hogy álomban az asztal elé áll): Igen, tanár úr kérem.

ÖREG TANÁR: Na jól van fiam, — hát akkor, — akkor mindjárt meg is kezdhethük a próbázást. Ismersz mindnyájunkat, jó barátaid vagyunk, nem kell félni.

TÓNI: Nem is félek. Nincs nekem félni valóm. Halljuk a kérdéseket. Sok a dolgom még ma.

CSAP. VEZ.: Az őrsvezető kérdezzen tőle valamit.

WÓLRÁB: Hát mondjuk, — mondjuk... a tizedik pontról beszélj!

TÓNI: (vígán): az is valami? Az úttörő edzi testét és fejleszti tudását.

ÖREG TANÁR: Bravó, bravó!

IFIVEZETŐ: No és — te, Csupor Tóni — hogyan edzed testedet és fejleszted tudásodat?

TÓNI: (vállat von): Tudtam, hogy kötekedni fognak velem, de fel is készültem rá. Nem válaszolok magam, beszéljenek helyettem a TANÚK.

WÓLRÁB: (elképedve): Csupor, te megőrültél.

TÓNI: Tévedsz Wólráb én nem örültem meg. Megbízható tanúkat hívtam semmi panaszotok nem lehet. (kiszól az ajtón) Tanúk, jöjjenek be. (Maga visszafekszik a diványra és magára húzza a takarót).

HÁZMESTER: (be, maga előtt terel még négy felnőttet, Pannit és Ottót): Jónapot kívánunk. Megjöttünk. Mi vagyunk a tanúk. (Sorban bemutatja a vendégeket). Nagymama, Alsó Szomszéd, Felső Szomszéd, Panni, és Vaculek Ottó. Jőmagam Potyondi házmester vagyok. Tónika megkért, a Csupor Tóni, hogy tanúskodjak mellette. Hát csak tessék, kérdezzenek. Ha kell meg is esküszöm, hogy csak az igazat fogom vallani.

CSAP. VEZ.: Mondja, sportol valamit ez a gyerek?

HÁZMESTER: (nevet): Hahaha! Hogy sportol-e? De mennyire. Szinte egész nap sportol. A minap is, nézem, mi lóg ki a harmadik emeleten egy ablakból? Hát kérem hosszú bot, még-hosszabb zsínór, a végén horog. De akkor már be is jött panaszkodni néhány asszonyosság, hogy eltűnt a fejükről a kalap. Megyek, nézem közelebből a tényállást, hát látom, horgászik a Tónika. Talpraesett gyerek. Ki másnak jutna ilyesmi eszébe. És kérem — a horgászás jó sport.

TANÚK: (együtt, kórusba): A horgászás jó sport, a horgászás jó sport!

HÁZMESTER: De ez még semmi. Korcsolyázik is a gyerek. Ha én felmosom a folyosókat mindjárt jön utánam és úgy össze csúszkálja nekem az egész munkámat, hogy nyoma sincs. (Tenyerét dörzsölgeti) Jókat szoktam mulatni rajta. Mert kérem ilyen gyerek ez — szereti a sportot. Hát — hadd szeresse.

TANÚK: (kórusban): Hadd szeresse! Hadd szeresse!

ALSÓ SZOMSZÉD: Tartom szerencsémnek, hogy meghívtak ide. Alsó Szomszéd vagyok. Szeretek jókat mondani a Tónikáról. Aranyos gyerek. Mindig jó szívvel voltam hozzá. Kivált, hogy kapott a papájától egy hatos focit és esténként a szobában tréningezik. Egyszer a csillár esik le nálam, máskor csak a vakolat hull. — De ha nem esik le semmi akkor is ott a hang. És micsoda hang! Ennek jó ereje lehet, ennek a gyerekeknek. Úgy tud ez belerúgni abba a labdába, hogy a stadionban érzem magam. Ebből még nagy gólrúgó lesz, ebből a Tóniból!

TANÚK: Naaagy gólrúgó lesz! Naagy gólrúgó lesz!

NAGYMAMA: (előlép, meghatottan): Nagymama vagyok, a Tóni Nagymamája. Van hibája az unokámnak, nem mondom, de azok csak egészen kicsike hibák. Viszont az nagyon imponál nekem benne, hogy milyen edzett gyerek. Ma is azt mondom neki: füts be a szobába, Tónikám. Mire ő: kár a tüzelőért,

nagymamácskám. Birom én, jól birom a hideget. Nem fázom soha. — Aztán nézzék csak ilyen szobában tanul a lelkem, ahol megfagy a lehelet is. (Lehel, próbálja). De lehet, hogy nem fázik meg azért, mert olyan atléta, hogy óriási. Messziről szokott felugrani a diványra, egész messziről, hogy majd összeroskad a divány belé. A két lábával egyszerre huppan az ágy-neműbe. Mert úgy szeret ugrani — tollba.

TANÚK: Úgy szeret ugrani — tollba! Tollba!

PANNI: (egyik kezét szívére teszi, másikat esküre emeli): Tanúskodhatok róla, hogy az öcsém nem-egyszer úgy orrba bokszott, hogy bölgve rohantam el. Jó érzéke van a bokszhoz, pontosak a horogütései. Nem azért mondom, hogy az öcsém, de izmos gyerek. —

TANÚK: Remek, remek, remek!

OTTÓ: (siralmas képpel): Ne éljek, ha nem vert mellbe ma délután az iskola előtt a padon. Olyan az ökle, hogy... csuda! Nem azért, hogy a barátom, de az olyan fiú, ez a Tóni, hogy nemcsak a maga, de még a más testét is edzi.

NAGYPAPA: (kicsit süket, kezét füléhez téve hallgatózik): No és — no és a lovaglásról beszélt már eddig valaki? Hogy hogyan lovagolt ez a lurkó néhány éve a térdemen? Az összes unokák közt ez volt a legszilajabb lovas!

TANÚK: Huszár lesz belőle, huszár lesz belőle!

ÖREG TANÁR: Most miért sírnak, kérem? Miért?

TANÚK: (keservesen): Örömnkben sírunk, örömnkben...

ÖREG TANÁR: (szeméhez emeli zsebkendőjét, rekedten): Én is — örömnben...

WÓLRÁB: (pityereg): Mert olyan megható.

IFIVEZETŐ: (válla rázkodik): Egy ilyen kedves gyerek...

CSAPATVEZETŐ: (sírva): Hát akkor... megállapíthatjuk, az összes tanulást egybevetve, hogy a próbát...

ÖREG TANÁR: (sírva) nem állta ki...

WÓLRÁB: ... talán majd egy félév múlva...

CSAPATVEZETŐ: ... újra jöhet...

TÓNI: (a diványon, hasonfekve): Brühühühühü!

TANÚK: Örömében sír a kedves...

TANÁCS: Örömében sír, igen. (lassan kétoldalt el, az ajtón kopognak).

OTTÓ: (be): Hát alszol! No mit mondtam! Szokásod szerint ellógod megint a délutánt. Se úszás, se tanulás, se semmi. De legalább a próbázásra felkészültél talán! Jött valami remek ötleted?

TÓNI: Igen. Jött. Egyetlen egy.

OTTÓ: (kíváncsian): Igazán? No ez csakugyan érdekel. — Bökd ki hamar!

TÓNI: Ugy gondoltam, hogy — úgy gondolom — legjobb, ha most mindjárt jól mellbeversz Vaculek. Essünk túl rajta. Minek várjunk holnapig?

OTTÓ: Ha csak ez a kívánságod (jól mellbevágja, hogy Tóni visszahemperedik a diványra) No — most kvittek vagyunk.

TÓNI: (fejét csóválva, némi büszkeséggel): Egész jó ütés volt Ottó. S egész jól álltam, ugye? No látod! Még se vagyok egészen puhány.

A rendező munkájához:

Kántor Zsuzsa jelenetében az úttörő próbatól húzódozó Tóni álmában felvonulnak mindazok, akik sok kis rendetlenkedésének tanúi. A tanúk azonban mindezt, mint dicsőséges tettet idézik büszkén Tóni előtt. Ezzel a fonák beállítással még mulatságosabb és egyben hatásosabb lesz a sok haszontalanság leleplezése. Az álomjelenet kezdetét, ha mód van rá, jelezzük egy pár pillanatnyi sötéttedéssel, majd újra visszajöhet a fény. Még hatásosabb lehet a jelenet, ha az egész álomkép más világításban játszódik, mint a bevezető és záró jelenet. Egy légies zenei futam, zongorán, vagy valamilyen húros hangszerezen szintén jelezheti az álom kezdetét és végét. Az álom befejezését természetesen világításban is újra jelezni lehet, lényeges azonban, hogy játékban jelezzük az álom különös légkörét. Elsősorban Tóni réveteg mozgásán és magatartásán és az álombeli szereplők viselkedésén kell éreznünk, hogy minden amit látunk csak álomkép. Az álom szereplői őszinte lelkesedéssel, nagyon komolyan, sőt egy kis pátosszal beszéljenek Tóniról. Mozgásuk, öltözkük is lehet némiképpen stilizált.

„Az úttörő szereti és védi a természetet.”

DEVECSERI GÁBOR:
MIÉRT VAN TAVASZ?

SZEREPLŐK :

Anya (Déméter)

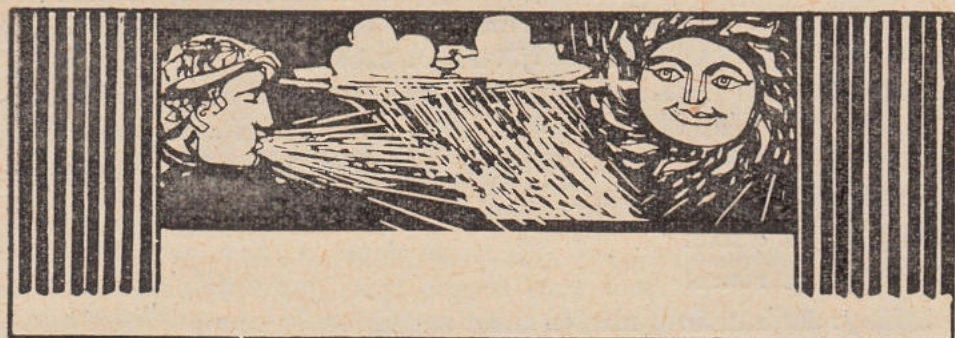
Zsuzsi (Perszephoné)

Hádész

Héliosz

Zeusz

Lányok (szelek, hópelyhek).

ZSUZSI: Anyuka most tavasz van?

ANYA: Az van, kislányom.

ZSUZSI: Miért van tavasz?

ANYA: Mert elmúlt a tél.

ZSUZSI: De miért volt egyáltalán tél?

ANYA: Hát azért, mert az évszakok szép rendben következnek egymásután, és a télre is sor kerül.

ZSUZSI: És miért vannak évszakok?

ANYA: Hát ezt kétféleképpen is el tudom mesélni neked, kislányom: de az első a legfontosabb magyarázatot úgy is megkapod az iskolában. A másikat, egy régi-régi szép mesét pedig most fogd meghallani, mert már úgyis késő van, nemsokára aludnod kell. És mert sok-sok-sok-sok éven keresztül olyan sok kislány kérdezte már az anyukájától, hogy miért vannak évszakok, és a mindegyiküknek adott feleletből virágozott ki ez a mese. Hát figyelj ide. Egyszer régen, nagyon-nagyon régen, még annál is régebben volt egyszer egy anyuka, akinek a neve is az volt, hogy Anya. Söt Földanya.

ZSUZSI: (fölnéz anyja öléből, ahová a fejét az előbb hajtotta): (meglepődve). Milyen furcsa vagy Anyuka, mi van a fejedben?

ANYA: (aki közben végigsimított a saját haján, és mikor kezét újra levette a feián búzakalász koszorút hagyott): Mért csodálkozol Zsuzsika? Nem mondtam, hogy az a nevem: Földanya? A búzakalász koszorú a fejemen éppen ezt mutatja, hogy mindent én hozok a világra, a búzakalászt is, a gyümölcsöket is, mint ahogyan téged is Zsuzsika, de legjobb, ha most már nem is Zsuzsikának nevezlek, hanem Perszephonénak.

ZSUZSI: De nekem nagyon tetszik a régi nevem.

DÉMÉTÉR: Ez az új neved is tetszeni fog: Perszephoné az én kislányom. Démétér istennőnek a termőföldnek, a kalász és gyü-

mülcshozónak édes kislánya vagy te, Perszephoné, és szereted anyádat, és szereted a természetét is. Most már kelj föl az ölemből egy kicsit, és eredj virágot szedni.

PERSZEPHONÉ: (fölemeli fejét Démétér öléből, ő maga is fölemelkedik és a színpad előterébe megy, fölemeli a virágokat. (Jaj, de szép! Milyen szép virágok! Gyertek ide édes barátnőim, szedjétek velem együtt.

1. kislány: Ez Viola.

2. kislány: Ez rózsza!

3. kislány: Ez sáfrány, milyen szép sárga!

4. kislány: Ez meg itt nősirom, milyen szép!

PERSZEPHONÉ: És ez a legszebb, jácint. De nem, mégiscsak az itt! Vajon mi lehet?

HÁDÉSZ: (Perszephoné mellé lép): Ennek nem tudhatod a nevét Perszephoné, mert ez ma termett először. Úgy hívják, hogy nárcisz, én pedig tudom, hogy mihelyt a nárciszt leszakítod, velem kell jönnöd, mert viszlek magammal le az alvilágba. Hádész vagyok, az alvilág fejedelme. Te pedig kiálynő lész mellettem.

PERSZEPHONÉ: De én nem akarok veled menni, segíts rajtam anyám, Démétér!

HÁDÉSZ: Majd még örülni fogsz, szép Perszephoné, hogy az én feleségem vagy. Ne hidd, hogy az alvilág sötét és kietlen. Nem más az, mint a föld mélye, ahonnan minden szép virág kisarjad. Gyere velem. (elvezeti).

DÉMÉTÉR: (előrelép a színpad háttéréből, ahol az előbb még függöny is ereszkedett elé, vagy a játszó kislányok eltakarták): Jaj, jaj, hol van Perszephoné, az én engedelmes, kedves kislányom?

HÉLIOSZ: (fején sugárkoszorúval, megjelenik): Ne sokat keresd, Démétér. És ne is kérdezőzködj felőle mástól, mint éppen éntőlem. Mert én Héliosz vagyok, a Nap. Láthatod, ezt a sugárkoszorút a fejemen: ebből is tudhatod, hogy én vagyok a Nap. Ha pedig a nap én vagyok, akkor joggal lehet az a véleményem, hogy én mindent látok a világon. És így is van. Mindent látok, láttam a kislányodat is, nem történt vele semmi baj, csak éppen hogy eljött érte Hádész isten, az alvilág ura, és elvitte magával földalatti birodalmába, hogy feleségül vegye. Ezt véletlenül még hallottam is, mert mikor ezt mondta, akkor még a föld fölött volt. De hogy a lakodalom meg volt-e már, vagy nem, azt persze nem tudom, mert a föld alá azután igazán nem nézhetek. Ezt ne is várdd tőlem, valahogy furcsálnám, ha ezt akarnád. (fölkapja a fejét és megindul kifelé).

DÉMÉTÉR: Ne sértődj meg, édes Hélios. Süss ki szép Nap! Nem akarom, hogy a told aiá nézz. Hanem úgy gondolom, hogy az én lányom még kicsike ahhoz, hogy megiegyen a lakodalmá; nem adom ferjhez.

HÉLIOSZ: Adod, vagy nem adod, az más kérdés. Persze, hogy az lett volna illő, hogy Hádész először hozzád jöjjön, megkérje tőled a lányod kezét, és csak azután vegye feleségül. Ez lett volna illő. Dehát én nem tanácsolhattam ezt neki, pedig bizony úgy gondoltam, hogy ez az illő, hogy ellátogasson hozzád. Nem tanácsolhattam, mert engem meg sem keresett. Nem hozám jött, hanem Perszeophonéhoz a kislányodhoz. Ugy hogyha ezt a szememre akarnád vetni, azt nagyon rossznéven venném tőled. Rossznéven is veszem. (Fölkapja a fejét és megindul kifelé).

DÉMÉTÉR: Várj, édes nap! Ne légy mindig olyan sértődős. Hát nem akartam én tőled magyarázatot kérni. De ha már valóban mindent láatsz, akkor legalább mondd meg nekem azt, ki határozott úgy, hogy az én kislányom, az alvilág fejedelmének felesége legyen?

HÉLIOSZ: Szívesen felelek a kérdésedre. Az, aki így határozott, a a legfőbb isten, Zeusz.

ZEUSZ: (megjelenik): Hívtatok, itt vagyok.

DÉMÉTÉR: Nem hívtunk, tiszteletreméltó testvérem. Csak éppen beszéltünk rólad. De ha már olyan kedves voltál és eljöttél, az nagyon jó, mert legalább nem nekem kell fölmennem hozzád az Olimposz hegyére. Add vissza a lányomat, Perszeophonét, Kicsike még ő, virágszedés való neki, karikázás a réten, nem lakodalom.

ZEUSZ: Nem tehetem, Démétér.

DÉMÉTÉR: Miért nem?

ZEUSZ: Az emberek nagyon gyakran kérdezték tőlem, hogy ha Hádész az alvilág fejedelme, király, hát akkor hol van mellőle a királynő? És minthogy a te kislányod, az én unokahúgom, nagyon rendes jóra való, engedelmes és kedves kislány, úgy gondoltam, hogy éppen jó lesz királynőnek. Nem szeretem, ha a királynők szerénytelenek. Ezért ő éppen a legalkalmasabb és te ebbe törődj bele.

DÉMÉTÉR: (haragosan): Úgy szóval az emberek miatt történt az egész. Nohát én majd megbüntettem az embereket, hogyha elszakítják tőlem a kislányomat. Eddig az egész éven át adtam nekik szép virágokat, arany búzát, édes gyümölcsöket, de többé ezt ugyan meg nem kapták. Addig amíg én a lányomat vissza nem kapom, mindig tél lesz.

HÉLIOSZ: Tél, mi az?

DEMÉTÉR: Az bizony olyan idő, Hélios, amiben te kedvedre ki-sértődheted magadat. Úgyis nagyon szeretsz megsértődni, azt már láttam. Nohát most mindörökre elbújhatsz a felhők mögé, a földön pedig ezentúl csak hó lesz, a levegőben meg vihar lesz, és ha Perszephonét vissza nem kapom, a tél mindig megmarad.

ZEUSZ: Ez így nem lesz jó.

DÉMÉTÉR: Természetes, hogy nem lesz jó; azért csinálom, hogy ne legyen jó. Vagy úgy gondoljátok, nekem jó az, hogy nem láthatom az én édes kislányomat? Azt kérem tőled, ha az embereknek jót akarsz, és ha magad is jobban szereted a derűs időt, mint a telet, azonnal küldesd vissza hozzám Perszephonét, Hádésztól.

ZEUSZ: Ezt nem tehetem Démétér, egyelőre nem tehetem.

DÉMÉTÉR: Akkor egyelőre, tél lesz, hó, rossz idő, zivatar, szélvész.

(Mind kivonulnak)

A 4 szél: (befut).

1. szél: Keleti...

2. szél: Nyugati...

3. szél: Déli...

4. szél: Északi szél vagyok.

1. szél: Tombolok...

2. szél: rombolok...

3. szél: háborgok...

4. szél: sivítek, süvítek, suhogok.

Zápor: (berohan): Zápor vagyok, zuhogok.

Perszephoné barátnői: (berohannak): A szél a hajamba kap!

Süss ki már te édes nap!

Szélvészek! Viharok! Hagyjatok!

Zivatar és szelek: (együtt): Nem megyünk, nem megyünk,
Perszephoné kell nekünk.

Hópelyhek: (berohannak): Hahó, hó, mi vagyunk a hó,
mindent, mindent ellepünk.

ZEUSZ: (bejön): Lesz már rend?! Tűrhetetlen ez az állapot! Szél,
hó, vihar, takarodjatok!

(A szelek, a zivatar, a hópelyhek kiszaladnak, a kislányok
Zeusz köré ülnek).

ZEUSZ: Látom már csak akkor lesz rend, hogyha Démétér és Hádész között igazságot teszek. Megparancsolom, hogy azonnal jöjjenek föl az alvilágból.

HÁDÉSZ és PERSZEPHONÉ: (megjelennek).

ZEUSZ: Démétér jöjj te is! Meddig váratsz magadra. A te ügyedben szándékozom ítélkezni, jöjj hát!

DÉMÉTÉR: (megjelenik).

HÉLIOSZ: (bejön): Zeuszhoz: (Engem nem hívtál, nahát, megyek ki, fölkapja a fejét, indul kifelé).

ZEUSZ: Csak maradj, édes Hélios, nem igaz, hogy nem hívtunk. Hát a gyerekek is az előbb folyton hívtak. Nem így van gyerekek?

GYEREKEK: De igen, hívtunk is; maradj itt édes Nap.

ZEUSZ: (a közönségre mutat): Meg azok a gyerekek is szívesen látnak! Nem így van, gyerekek? (Hélioszhoz) No, hallod! Hát akkor most már maradj.

HÉLIOSZ: Már hogyné volna szükségünk rád. Hiszen ha elmegy, nem is látunk. Nézzétek, gyerekek, már sötétedik is, hát hangerőbben hívjátok vissza!

HÉLIOSZ: (a gyerekek kiáltására megfordul): No jó, még most az egyszer (leül).

DÉMÉTÉR: Jól mondtad, Hélios, hogy most az egyszer. Mert ha én nem kapom vissza a kislányomat, akkor már soha többször. Akkor bújdokolhatsz mindig a felhők mögött, akár kedved van hozzá, akár nem. És most, ha akarsz, sértődj meg.

HÉLIOSZ: Ha így rám kiabálsz, azért se. Maradok.

HÁDÉSZ: Maradj is Hélios. Maradj tiszteletreméltó Nap! Mégiscsak furcsa volna, ha megvonnád az emberektől sugaraidat csak azért, mert Démétér nem akarja, hogy Perszephoné én mellettem királynő legyen.

DÉMÉTÉR: Persze, hogy nem akarom. Nagyon illetlen vagy Hádész. Mért nem tőlem kérted meg Perszephoné kezét.

HÁDÉSZ: Ha tőled kértem volna meg, ideadtad volna?

DÉMÉTÉR: Nem adtam volna.

HÁDÉSZ: Hát látod, ezért nem tőled kértem meg. De azért jóváteszem a hibámat, és ezennel ünnepélyesen megkérem tőled a lányod kezét.

DÉMÉTÉR: Én pedig csak akkor adom hozzád, — pedig most már igazán illedelmesen megkértem, — hogyha megígéritek, hogy itt fönny fogtok lakni a földön velem együtt.

HÁDÉSZ: Ezt nem ígérhetem meg Démétér. Az alvilág királynőjének az alvilágban kell laknia.

DÉMÉTÉR: Az én kislányomnak pedig itt kell lakni az anyja mellett. Ha ezt nem érted meg, akkor mindig tél lesz.

ZEUSZ: Megálljatok, én majd igazságot teszek. Tiszteletreméltó nővérem, Démétér és tiszteletreméltó fivérem Hádész, béküljetek ki. Nincs olyan nézeteltérés, amit én, Zeusz, a főisten el ne

tudnék simítani. Amikor éppen akarom. Igaz, hogy nem mindig akarom, de most nagyon. Egyeztetek meg. Hádész te vagy a férfi, udvariasnak kell lenned. Perszephoné nálad marad ugyan a te földmélyi birodalomban, de csak az esztendő egyharmad részében. Kétharmad részt pedig itt fog tölteni fönn a földön, anyjánál, Démétérnél. Elfogadod, Hádész?

Hádész: Elfogadom, Zeusz. S hát Démétér elfogadja-e?

DÉMÉTÉR: Elfogadom, de azzal a feltétellel, hogy a Nap igazán csak akkor süthet ki, amikor az én édes kislányom mellettem van. Megértetted Hélioszt?

HÉLIOSZ: Megértettem, legalább közben pihenek is egy kicsit.

ZEUSZ: Jól van; amikor tehát Perszephoné az ő fejedelmi férjénél időzik, akkor a földön tél lesz. De mikor a tél elmúlik, Perszephoné mindig feljön látogatóba, hosszú, hosszú látogatásra az ő szeretett anyjához, Démétérhez. És akkor kinyílnak a virágok, mert akkor itt van a tavasz. És utána a nyár meg az ős, a kalászosokkal, meg az édes gyümölcsökkel. Jó lesz így, gyerekek? Ti is beleegyeztek?

KISLÁNYOK: Jó lesz! Nagyon jó lesz!

ZEUSZ: (a közönséghez): és ti is beleegyeztek? Jó lesz így? Perszephonéhez) Hát akkor édes kis Perszephoné hiszen hallottad, minden esztendőben, hogyha elmúlik a tél, feljöhetsz látogatóba az édesanyádhoz.

PERSZEPHONÉ: Nagyon örülök és köszönöm szépen. Mert úgy van bizony, hogy nagyon szeretem anyámat, de most már nagyon szeretem uramat is, Hádészt a fejedelmet.

DÉMÉTÉR: (kitárt karral): Akkor hát legyen vége a télnek! És minthogy vége van, Perszephoné, édes kislányom, már jöhetsz is ide hozzám, anyádhoz, látogatóba! (leül a székre).

Hádész: Mulass vidáman anyádnál, drága feleségem. Mindig örülök, ha látom, hogy jókedved van.

PERSZEPHONÉ: (megöleli Hádészt, meghajol Zeusz és Hélioszt felé, anyjához fut és mellé kuporodik).

DÉMÉTÉR: Hajtsd az ölembe a fejed édes kislányom, mert most már újra itt vagy mellettem és ezért van tavasz. (Végig simít a haján, a búzakoszorú lekerül a fejéről). Hát ezért van tavasz, Zsuzsikám. No mi az elaludtál? Vagy nem is hallottad a mesét?

ZSUZSIKA: Dehogynem, édes anyukám. Hiszen még látom is.

ANYA: No akkor biztosan, csak szenderegtél, de most már ideje, hogy valóban aludj, Ints búcsút a mesének, a mesebeli tavasznak, és ébredj holnap a valódi tavaszra. Mert tavasz van.

ZSUZSIKA: Tavasz van! (egyik kezével szemét dörzsöli, másik kezével búcsút int. (Zeusznak, Héliosznak, és Hádésznak, akik a lányokat, Zsuzsika játszótársait, a színpad előterében hagyva, lassan integetve kivonulnak).

Vége.

A rendező munkájához.

Az elmúlt történelmi korszakok nagy mondái, legendái az emberiség közkinccsei közé tartoznak. Így a görög mitológia is. Ifjúságunk mindebből meglehetősen keveset ismer, éppen ezért nagyon jelentős Devecseri Gábor érdekes kísérlete, hogy ennek a hatalmas anyagnak egy részét játékos formában ismertesse meg a fiatalokkal.

Az újszerű darab újszerű rendezői megoldást is követel. A mesének könnyedén, magátólértetődően, szinte rögtönzésszerűen kell peregni. Ez a könnyedség természetesen csak alapos és átgondolt próbamunka eredménye lehet. Helyenként (pl. a szél, hó, zápor megjelenésénél) szinte táncos koreográfiára van szükség. Szakértő bevonásával stílusos és finom kísérőzenét is alkalmazhatnak. A játékestílus stilizáltan egyszerű kell hogy legyen.

A jelmezek természetesen görögösek legyenek, de itt sem kell valamiféle súlyos és a játékot elnehezítő korhúségre gondolnunk. Ezt a játék menete sem engedi meg, hiszen Zsuzsi és Anya a szemünk láttára lépnek át a mai korból a mesébe. Ezt úgy oldhatjuk meg, ha civil ruhájuk is olyan semleges jellegű mai ruha, melyet egyetlen kendő megfordítással vagy sál feldobással antikra emlékeztetővé változtathatnak. A mai öltözet és a görög ruhák keveredése egyébként nem jelent stílusterést, sőt ez a szándékolt anakronizmus csak méginkább aláhúzhatja a darab játékos rögtönzés jellegét. Ha mód van rá a kezdő és befejező jelentben világítással is elválaszthatjuk a mese kezdetét és végét.

CSOHÁNY GABRIELLA:

BUBU

Azon a télen cinkét fogott a népek orra, s mindenki úgy sietett a sikos utcán; mintha kergetnék. Egy acélszürke galamb üldögélt a játszótér befagyott kútján, tollát felborzalva, savanyú képpel, s hal-kan szitkozódott magában. Legalábbis úgy vélte, aki látta. De az volt a baj, hogy kevesen látták. A szél hancurozva visongott a téren, hókupacokat épített az üres padok között, hogy néhány perc múlva szétfújja őket, lehetőleg a járókelők arcába. A galambra is bőven jutott az áldásból, persze, hogy mérgeződött. Sírni nem akart, mert az nem férfias dolog, felborzolta hát a tollát, s kidüllesztett mellel, topogva körbejárt. Piros szeme már igazán szikrázott az éhségtől, hanem úgy látszott, hogy senki nem törődik vele. Barátai, a gyerekek elhagyták a jégpálya, — vagy a földrajzlecke kedvéért, s ma már nem is jönnek. A trolibusz mint egy beteg elefánt dülöngélt a kemény jégpáncéllal borított úttesten, — a galamb nézte a trolibuszt, ám az nem nézett vissza, s enni sem adott neki.

Alkonyodott. A környező platánok felett megélenkült a világ, hatalmas rajzokban érkeztek az ágyrajáró apró népek: a verebek. Mindegyik tudta, hol a helye, hanem az elhelyezkedés mégsem ment simán. — Ez az én ágam! — csivogta valaki. Húszan is tanúsították, oda sem figyelve: Igen! Az övé! — Nem a tiéd! — berzenkedett egy sovány egyén. Nem az övé! — Csipogták rá százan és izgatottan verekedni kezdtek. — Nem tudjuk! — sirt fel egy kis kamasz, akit fültövön vágtak. — Nem tudjuk! Nem tudjuk, hogy mit nem tudunk! — hagyták — abba a rosszalkodást, s újból leszálltak az ágakra, jó közel egymáshoz, hogy meg ne fagyjanak. Lassacskán el is csendesedtek volna, hanem egy vásott, izgága kis szürkesség felrikoltott — Nicsak! Ott egy galamb! — Hol van?? — zúgta rá a kórus. Egy szundikáló családanyát felvert a lárma, s mivel éppen egy gabonaraktárról álmodott, erősen az ágba kapaszkodva harsogta túl a többit: Együk meg!

A galamb már csak azt vette észre, hogy a csivogó verébfelhő hirtelen felemelkedik, s lecsapni készül. Nem várta meg a támadást, minden erejét összeszedve felrepült, és nagyon csúnyákat kiabált a szemtelen kis bolondokra. Azok közben elfelejtették, hogy mit akartak, s viharos gyorsasággal verekedtek össze ismét.

A verebek szeszélyes támadásától menekülve éhesen, tanács-talanul, s aprókat prüsszentve repült a kémények fekete füstje fölött. A kegyetlen hideg úgy turkált a tollai között, mintha meg akarná kopasztani, lejjebb szállt hát, s egy hatalmas udvar fölé jutott, melynek falai védelmet ígértek. S akkor megérezte a nyitott ablakot! Érezte az onnét áradó meleget, s úgy vonzotta maga-

hoz, mint az örvény a kimerült úszót, ha akarta, ha nem le kellett szállnia, hogy megmelegedjék egy kicsit. Állt a párkányon s tántorgott, mint a részegek. Szinte félálomban lépdelt beljebb, egyre beljebb. S mikor meglátta, kik vannak odabent, már egy cseppet sem félt.

II.

Éppen földrajzóra volt, és Kiss Kati vette észre először. Moccani sem mert, kezét sem merte szája elé kapni, pedig szerette volna, hogy fel ne újjongjon hangosan. Akkor még nem ismerte fel személy szerint a vendéget, viszont elmondhatatlan gyönyörűséget érzett a törékeny kis állat láttán. A galamb hozzájuk jött, a Vadgalamb őrshez, hogy enni kérjen, mint egy szegény kisgyerek. És az igaz ember törődik az állatokkal. Pár deka csont, toll, semmiség az egész, mégis szereti és ismeri őket. Igazi csuda ez... jaj, ha otthon elmeséli!...

Az osztály még nem látott semmit, viszont elbámulva vette tudomásul, hogy a tanítónéni megváltoztatta a Tisza alsó folyását. Mert valahogy így beszélt: Csongrád... Mindenki visszafojtja lélekzetét... betömi a száját... forduljatok az ablak felé... vendégünk érkezett...

Még így is támadt egy kis mocorgás, de a meghajszolt kis állat fel sem vette. Az ablakpárkányon felejtett zsemledarabot figyelte feszülten, — (bizonyosan a hetes hagyta ott, mikor szellőztetni kezdett); — s remegve az éhségtől, belekapott. Ereje lassan visszatért, s a szemét elborító homályosság oszladozni kezdett. A kislánysereg elbűvölten bámulta. Mikor nagyjából jóllakott, körülnézett, jobb lábát a bal elé rakta, majd visszalépett, s ez körülbelül annyit jelentett: Köszönöm szépen. — Bubu! — szólt hozzá Kiss Kati gyöngéden. A madár felkapta a fejét, s fiús hangon burukkolni kezdett: Brubru!...

Lett erre nagy kacagás! Sulyán Ági lábujjhegyre állt, s ragyogó szemmel kiáltotta: Tanító néni kérem, ez itt igazán Bubu! A mi titkos őrsi állatunk. Tessék megnézni a lábán a jelet! Csak már piszkos egy kicsit. A jel, — valami elszürkült pamutdarabka valóban ott volt Bubu lábán, csak az időjárás viszontagságai megviseltek, és éles szem kellett ahhoz, hogy meglássa valaki.

A rend felbomlott az osztályban. Bubu, mintha csak erre várt volna, jókedvű sétára indult a padok között, talán mert a tavaszi játszótéren érezte hirtelen magát. Felrepült a tanító néni asztalára, s a legnagyobb lelkinyugalommal tollászkodni kezdett. Közben a gyerekek egymás szavába vágva meséltek el mindent. Hogy Bubut

tavasza óta ismerik. A kezükből szokott enni a játszótéren, s ezért is jelölték meg, hogy...

— És most ki eteti? — szolt közbe a tanító néni szelíden.

A Vadgalamb órs fülig pirulva nézte a padlót. Csakugyan. Még jó, hogy szellőztettek! Ehen halhatott volna...

... Tanító néni kérem, — állt fel Kiss Kati, ezután mi soha...

— Jól van, — mondta csendesesen a tanító néni, — tudom mit szeretnél mondani. De most szóljatok neki, hogy sötét van már, s még eltéved hazafelémenet. Mi pedig menjünk vissza Csongrádra.

Bru-bru... billentette oldalra fejét a szürke kis okos madár, s mielőtt kirepült volna, három tiszteletkört írt le a ragyogószemű lányserег feje fölött. Azok pedig mosolyogtak és visszatértek a Tisza alsó folyásához, Csongrádra.

III.

Bubu és a gyerekek nem ismerték a báró urat. Ha látták is, nem gondoltak semmit felelőle. Öreg bácsi, szép fehér bajusszal, szigorú szemmel, — olyan mint más. Pedig nem volt olyan. Egyetlen nagypapához sem hasonlított. Valamikor a leghíresebb vadászok közé tartozott, s egy egész vármegyének parancsolt. Láttára vigyázzba vágta magukat a csendőrök, a rendőrök, a cselédek, a nincstelenek, — ő meg elnézett a fejük felett. A fölosztáskor sok ezer holddal lett szegényebb, s már akkor megjósolta a világ végét. Hanem a proletárvilág sehogyan sem akart összeomlani, s nem is nagyon vett tudomást a báró úrról, aki tíz esztendeig elég szépen éldegélt az eladogatott családi ékszerekből, drága bútorokból, miegymásból. Mikor a felesége meghalt, albérlőkkel népesítette be lakását, s felcsapott éjjeliőrnek. Lassan mindenki elfeledte már a báróságát, ő meg nem nagyon juttatta eszébe senkinek. Munkahelyén magányos, bogaras embernek tartották, és szánakozva mosolyogtak, ha hallották, hogy magában beszél.

Ez a szokás az ellenforradalom után hatalmasodott el rajta, talán azért, mert nem bírta elviselni, hogy azokban a napokban betegen, tehetetlenül feküdt odahaza, s nem bosszulhatott meg senkin semmit.

— Térdre ti disznók! — mondogatta esténként a város népének, mikor az ócskavastelep felé ballagott. Ha elsuhant mellette egy állami gépkocsi, undorodva köpött a járdára, s ismét a világ végét kívánta. Kint a telepen megkezdvén hajnalig tartó sétáját, elrévült mosollyal álmodozott a múlttól. Nem a sok kacatot látta maga körül, hanem az ősi birtok parkját, s mosolyogva hajolt közel egy

görbe vasoszlophoz: Sarolta grófnő! Milyen régen láttam!... Szervusz kedves bátyám! — mormolta férfiasan a hajdani alispánnak, kit most egy rozsdával bevont gépalkatrész helyettesített, — és órákon keresztül beszélgetett vele. Mikor a vadászatra terelődött a szó, felkiáltott: Fickó! Hozzám! — S lábánál vigyázzba állt a fajtiszta vadászkutya, melyet mindenki más, valami korcs kuvaszpuli keveréknek nézett volna. Hanem a báró úr elragadtatással nézte, s fácánvadászatot játszott vele. Botjával megcélt egy láthatatlan pontot, s valamit feldobott a levegőbe. A kutya hangtalanul, majd morogva kapott a lezuhánó valami után, s elégedetten cipelte el a vackába.

Az a valami mindig egy megfojtott galamb volt.

IV.

Tavaszi volt, már, amikor Bubu és a báró úr találkoztak. Bubu nem gondolt semmi rosszra, vígan ugrándozott a kis kút körül, lábán az őr piros pamut jelével. Szépen meghízott, s felettébb barátságos pillantással méregette az emberek világát. A padokon fiatal anyák, üdögéltek babakocsik mellett, a hinta körül gyerekcsapat zsvajgott, s a homokozóban csodálatos várkastélyok épültek fel, földesurak nélkül. A báró úr, a szakértő szemével nézegette a csillagoslábú galambsereget. Tudta, hogy a nagy csapatban mindig akad egy-kettő, mely jobban az emberhez szelídült, mint a többi, s arra pályázott. Bubut azonnal felfedezte, s kotorászni kezdett — a táskájában. Aztán a mozdulata abbamaradt, mert kék nyakkenődös kisleányok csapata nyomult be a térre, Bubu! Bubu! — csatakiáltással. A madár megállt, kényeskedve billegett, s felszállt a kút kávéjára. — Takarodjatok! morogta a báró úr, — koldusivadékok, takarodjatok! Botot nekik! — adta ki parancsát a láthatatlan cseléségnek, — botot nekik, tanuljanak rendet! —

Bubu ekkor már Sulyán Ági tenyerén lebegett, s befejezván lakomáját, fiús hangon burukkolni kezdett: Bru-bru!... Kiss Kati nagy türelemmel próbálta magához édesgetni a többi galambot is. Nem ment nehezen. Alig telt el néhány perc, a Vadgalamb-őr kacagva, boldogan sürgött, forgott, a bókoló, repkedő, vállukat, karjukat elborító galambok sűrűjében.

Másnap délután korábban jött a báró, pedig ezelőtt soha nem ment kétszer egymásután ugyanarra a játszótérre. Most azonban esztelen düh emésztette, meg hiúsult a terve, s a gyerekek tehetek róla. Elhatalmasodott rajta a régi vadásszenvedély.

Bubut akarta, a piros pamuttal, megjelölt galambot, és éppen ezért, mert a gyerekek szerették.

Az őr, — szokásához híven, — futva érkezett. És Kiss Kati meglátta, hogy a bajuszos bácsi egy galambot a táskájába dug. — Ni! — kiáltott fel rémülten, aztán úgy hitte, hogy csak a szeme káprázott. — Mi az? — kérdezték többen, de Kati csak a fejét rázta. Nem lehet igaz. Miért bántaná a bácsi a galambot? Hanem amikor kedvencüket nem lelték sehol, kiabálni kezdett: Bubut vitte el. Biztos megöli!...

Nem kellett hosszú magyarázat. Az őr elsápadt. Igaz ember nem bántja az állatot, tehát a bácsi nem az. És a báró után eredtek. A néptelen utcán csak úgy csattogott a lábuk. Néhány perc alatt beérték, körülfogták. — Bácsi kérem, tessék visszaadni a galambunkat! — kiabálták össze-vissza, és elszántan nyúltak a táska után. Hanem az hirtelen felemelkedett, és szétcsapott köztük. Ági felsírt, mert az ütés az arcát érte, — a többiek meg riadtan szétrebbentek. — Takarodjatok! — sziszegte a báró, s hideg dühében elfehéredett.

Kiss Kati tért magához először. — Nem félünk! — mondta síros hangon, — nem félünk, menjünk utána!

Mi még csak kisgyerekek vagyunk, — szepegett valaki, de a többiek lehurrogták. — Bubut kell megmenteni! Emlékeztek, a télen is elhagytuk szegényt...

— Maid a felnőttek segitének, — biztatták magukat, s telve riadalommal, kétségbeeséssel, elszántsággal folytatták az üldözést.

A báró is félt. A téren a nagy sietségben nem tudta megölni a zsákmányt, s az rémülten csapkodott a táska belsejében. Még az hiányzik, hogy ezek az úttörők, vagy micsodák meghallják. Nyakára hozzák a rendőrséget!

Kiért a főútvonalra, s meglátta a menekülés útját. Az osztályon felüli cukrászda bejárata tűnt fel. A báró úr gyakran járt oda mostanság is, ha régi barátait látni akarta. Oda majd nem merik követni a kölykök, s a mellékhelyiségben könnyen megszabadulhat a madártól.

Olyan feltűnéskeltő bevonulást még nem nagyon láttak abban a cukrászdában. Elöl a báró, lihegve, sápadtan, — mögötte meg ugyancsak lihegve, nyolc kisírt szemű, kócos kisdobos. A vendégek abbahagyták a krémest, a fagylatot, és csak bámultak. A báró megdöbbenve észlelte, hogy a gyerekek otthonosabban mozognak a fénves elegáns helven, mint ő. S azt is tapasztalnia kellett, hogy a felnőttek a gyerekek pártján vannak. Hogy legalább a látzatot óvia, hangosan, túlságosan hangosan felkiáltott: Nahát kislánvok, szóval fogylaltozni szeretnétek? — És a jóságos nagypapa képét öltötte fel hirtelen.

Ez már sok volt. Az őr egy emberként elkezdett sivalkodni: Adja vissza Bubut!...

A felnőttek egy része felállt, s közelebb lépett. Mi történt gyerekek?

S azok összevissza, egymás szavába vágva hadarták el a történeteket. Rettenetes csönd lett. Minden szempár a táskát nézte, melyben újból vergődni kezdett Bubu. A báró úr verejtékezett — nahát... hebegte, s ledobva terhét, kirohant.

Nem is látták a környéken többet.

Bubut kézről-kézre adták, málnaszörppel kínálgatták, ő pedig állt Kiss Kati vállán, jobb lábát a bal elé rakta, majd visszalépett. S mindenki tudta, hogy ez annyit jelent: Köszönöm szépen...

*„Az úttörő úgy él, hogy méltó legyen
a Kommunista Ifjúsági Szövetség tagságára.”*

W. PETROLAY MARGIT:
ŐRS A VIHARBAN

SZEREPLŐK:

Gugi

Picula

Jóka

Cilike

Kulancs, az őrs tagjai

Foxi

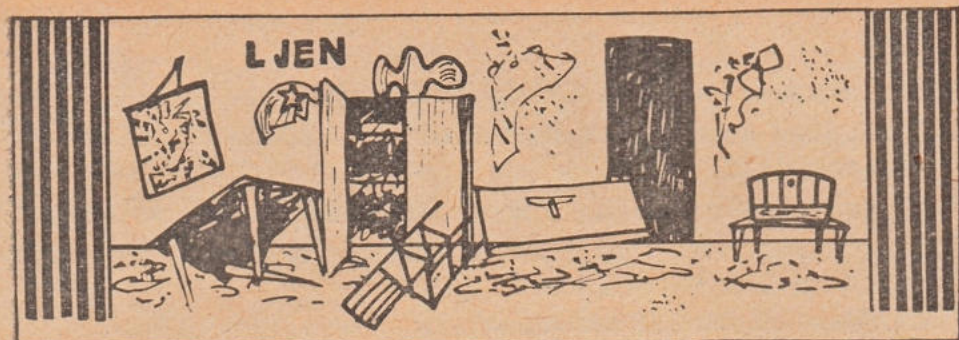
Péntek

Csibe

Szeredán

Vöcsök

huligánok

Idő: 1956 november.

Szín: iskolai csapatotthon, mondjuk, hogy valahol Zuglóban, az ellenforradalom nyomaival. Betört ablak, rendetlenség, a földön szétszórt papírok, a csupasz falakon képek nyoma. Berendezés: szekrény, kitárt ajtóval, benne összedobált könyvek, asztal, felborított székek, a sarokban rádió.

Amikor a függöny szétmegy, senki sincs a színpadon. Lassan nyílik az ajtó és belép rajta Gugi.

GUGI: (tizenhárom éves, svájci sapkában, felhajtott gallérú kabátban, melynek ujja alig ér valamivel könyéken alul. Óvatosan nyitja az ajtót, előbb csak a fejét dugja be, körülnéz, majd belép. Kigombolja, majd újra begombolja kabátját, köhög, felemel egy eldőlt széket, a rádióhoz megy, bekapcsolja, de a rádió néma marad. Lekattintja s az ablakhoz lép, kinéz az utcára. Távolból gépfegyver-ropogás. Gugi összerezzen s a fal mellé húzódik. Ekkor jelenik meg a nyitott ajtóban Picula, az őrsvezető).

PICULA: (erős, nagy fiú, barna melegítőben, sapka nélkül, nyakában kockás sál. Nyugodt, kiegyensúlyozott gyerek, kicsit hangosabban beszél a kelleténél). Most megáll a nyitott ajtóban s nagyon derűsen. Hello! Te vagy itt, Gugi?

GUGI: (nem felel, némán kémleli Piculát).

PICULA: (a szoba közepéig jön, az ajtót nyitva hagyva maga mögött). Hallod? Lőnek...

GUGI: (bólint, szemét nem veszi le Piculáról): Hallom...

PICULA: (valamivel csendesebben): A Dózsa György útnál... amikor jöttem... (elhallgat, újabb gépfegyver-sorozat).

GUGI: (óvatosan kiles az ablakon): A Liget felől...

- PICULA: (sokáig némán áll, majd megkönnyebbülten): Elhallgattott.
- GUGI: (hasonlóképen): El. (A rádióhoz megy).
- PICULA: (leül a székre, amit az előbb Gugi felállított): Elég kevesen vagyunk!
- GUGI: (szórakozottan): Elég kevesen. (A rádión babrál valamit).
- PICULA: (kedélyesen): Engem nem akartak elengedni. Úgy másztam ki a konyhaablakon.
- GUGI: (mintha nem is hallaná).
- PICULA: (türelmetlenül): Mért nem beszélsz? Beragadt a nyelved?
- GUGI: (idegesen babrál a rádión): Mi az? (Csak a rádió érdekli). Nem tudom, mi lehetett ezt a rádiót? (A távolból ismét puskaropogás).
- PICULA: (hallgatózik): Gépfegyver... Három óra elmúlt és még csak ketten vagyunk... Csudajó programot készítettem a mai őrsgyűlésre. De hol vannak a többiek?
- JÓKA: (berohan az ajtón, valóságos fergeteget kavar maga körül. Szűk nadrágot visel, feltűnő, nagykockás kabátot): Nahát! Ide hallgassatok! Micsoda tűzharc volt itt a sarkon! Egyik házból a másikra lönek, onnan meg vissza! (Ledobja magát egy székre). Engem is majdnem eltaláltak!
- GUGI: (csöndes gúnnyal): Majdnem. (Továbbra is a rádióval foglalkozik, alkatrészeket rak ki, be).
- JÓKA: (sértődötten): Talán nem hiszed? Az utolsó percben futottam be a kapu alá... (felugrik). No de micsoda jó buli! Csak soká tartana, hogy ne kellene iskolába járni! (Az ablakhoz lép).
- PICULA: Te mit gondolsz, meg tudjuk ma tartani az őrsgyűlést?
- JÓKA: Őrsgyűlés! Őrsgyűlés! Annak már vége, barátom! Biztosítalak, hogy senki se fog neked őrsgyűlésre jönni... (A végszóra három fiú tűnik fel az ajtóban).
- CILIKE: (vékony, finom alkatú fiú, ápolt, gondosan fésült. Ballonkabátja felett széles bőrvet visel, pisztolytáskával. Nagyon fesztelenül viselkedik. (Alászolgája! Dicsértessék! Kullancs és Foxi a nyomában kullognak és mindenben őt utánozzák.
- KULLANCS: (az ő kabátján is katonai derékszív van, hosszú papírvágó kés van melléje dugva, fején élénkszínű, vadonatúj svájci sapka): Dokument!
- FOXI: (kistermetű fiú, úttörő öv a tréningruhája felett, csupán ez kölcsönöz neki vitézi külsőt): Dokument!
- PICULA: (meg sem mozdul a helyén, csak félszemmel néz rájuk): Hát ti? Jöttök vagy mentek?

- JÓKA: (felugrik): Hurrá! Megérkezett az Abonyi utcai különítmény!
- GUGI: (a rádió mellől): Hát ez meg miféle maskara?
- CILIKE: (beljebb jön, napoleoni pózba vágja, magát, karjait összefonja mellén): Ez nem maskara. Vedd tudomásul!
- PICULA: (együgyűséget mímelve): Hát micsoda?
- KULLANCS: (előre lép): Nem látod, hogy partizánok vagyunk? (Cilike mozdulatait utánozza).
- FOXI: (Kulancs háta mögül): Igenis, mi partizánok vagyunk!
- GUGI: (vakarja a fülét, felegyenesedik a rádió mellől): Jól van, nem bánom. Csak azt szeretném tudni, mi van a rádióval?
- CILIKE: (elfeledkezik a császári pózról, egész természetes hangon): Komolyan mondom. A Börzsönyben van egy partizáncsapat és mi is csatlakozunk hozzájuk. (Ő is a rádióhoz megy).
- FOXI: (fontoskodva): Csatlakozunk.
- PICULA: (végre feláll, ásít, nyújtózkodik): Én meg azt gondoltam, hogy őrsgyűlésre jöttetek...
- JÓKA: (élénk érdeklődéssel): És hol van az a partizáncsapat?
- CILIKE: Mondtam már, hogy a Börzsönyben!
- JÓKA: De hol a Börzsönyben? Északon? Délen? És kik ellen harcolnak?
- CILIKE: (türelmetlenül): Mit tudom én?
- KULLANCS: Az ilyesmit nem kötik az emberek orrára. Látszik, hogy nem voltál még partizán!... Mi baja van a rádiónak?
- FOXI: (dicsekedve): Az én papám volt partizán. Igazolványa is van róla!
- JÓKA: Nem igaz!
- FOXI: (élénken): De igaz! Van róla igazolványa...
- GUGI: Nem akar szólni... pedig szétszedtem darabokra...
- PENTEK: (megjelenik az ajtóban, liheg, ujját az ajkára illesztve csendet int. Mindenki elhallgat s az ajtó felé figyel).
- KULLANCS: (ijedten): Mi az?
- PENTEK: beljebb jön, jobbra-balra néz, az ajtó felé hallgatózik. Rövid viharkabát van rajta, fején úttörő-sapka jelvénnel, nagyon ijedten): Halljátok? (valahol ajtó csapódik) Engem keresnek...
- Mindenki feszülten figyel, de semmi nesz nem hallatszik a továbbiakban.
- PICULA: (miután az első ijedségből magához tért, pártfogói hangon): Ne félj, mi megvédünk téged!
- FOXI: (óvatosan): Nem volna jobb talán elbújni valahová?
- CILIKE: (halkan): De ki üldözött tulajdonképpen?

PÉNTEK: (leül, kigombolja a kabátját, mely alatt sötétkék melegítőt visel. Nyakánál egész picit kivillan a piros nyakkendője): Nem tudom. Jöttem az utcán, szaladtam, mert már késő volt és valaki azt mondta a hátam mögött: „Ott megy egy vörösmadzagos!”

PICULA: (megfeledkezik magáról, dühösen felkiált): Vörösmadzagos!

PÉNTEK: Én oda se mertem nézni, csak még jobban szaladtam...

JÓKA: (vívó állásba helyezkedik): Ezt merték mondani? Majd én... (az ajtó felé fenyeget az öklével).

CSIBE: (megáll az ajtóban derűsen, nyugodtan, nyitott leंबरdzsek van rajta, kistermetű fiú, nagyon kócos): Nem késtem el? Nem kezdődött még el az őrsgyűlés?

A feszültség feloldódik, mindenki elfoglalja eredeti helyét.

GUGI: (aki egész idő alatt a rádióval foglalatostkodott, diadallal felkiált): Végre megtaláltam!

CSIBE: (nem érti): Mit találtál meg?

GUGI: (csodálkozva): Hát a hibát...

PICULA: Szent ég! Ezt csak a rádió érdekli!

CSIBE: Még nem kezdődött el az őrsgyűlés?

JÓKA: De ki beszél itt most őrsgyűlésről?

CSIBE: Hát elmarad?... De hiszen mindnyájan együtt vagyunk...

JÓKA: Mert meg akarjuk alakítani a partizáncsapatot. Cilike, mutasd csak a pisztolyodat! (A pisztolytáska után nyúl).

CILIKE: (kezére üt): Hagyd, ne nyulkálj!

JÓKA: Mit félsz? Nem eszem meg! Én is kaphattam volna a Baros téren... egy kiságyút is...

PICULA: De sürgősen el kellett menekülnöd...

JÓKA: (harciasan): Te nem hiszed, hogy...

CSIBE: Kezdjük már el! Gugi, hagyd már azt a rádiót!

FOXI: (kifelé figyel): Én mintha valami zajt hallottam volna... mintha valaki járna odakint...

JÓKA: (végre a kezébe keríthette a pisztálytáskát, csalódottan): De hiszen nincs is benne pisztoly!

CILIKE: (dühösen): Mi közöd hozzá? Most éppen nem tettem be... Egy őrsi gyűlésre csak nem jön az ember lőfegyverrel?

GUGI: (diadallal): Szól már! Halljátok? Szól már! (A rádió recsegő, sípoló hangokat ad, majd elhallgat).

KULLANCS: Hallottátok, hogy a nagy Szeredán, aki tavaly kimaradt a nvolcadikból, beállt nemzetőrnek?

CSIBE: (tréfás ijedelemmel a falnak hátrál): Nemzetőrnek?

JÓKA: És aztán? Mi meg elmegyünk a Börzsönybe partizánnak. (A kabátját gombolja, mintha máris indulni akarna).

- CILIKE: (majdnem sírva): De igazán van odahaza egy pisztolyom!
Nem hiszitek?
- KULLANCS: Engemet is hívott, de a muter nem engedett el. Azt mondta, hogy majd ő ad nekem nemzetőrösdit a nyakam közé...
- JÓKA: (nyeglén): Én is mehettem volna, ha akartam volna... (A rádió most újra belebődül a beszélgetésbe, olyan furcsa, idétlen hangon, hogy mindnyájan nevetésben robbannak ki. Jobbra-balra dőlnek a nevetéstől, csak Péntek marad komoly. Mintha valamit hallana, az ajtó felé fülel).
- PÉNTEK: Jó lesz, ha csendesebbek vagytok, mert még meghallja valaki...
- CILIKE: (hősködve): És ha meghallja? Csak próbáljon ide valaki feljönni.
- FOXI: (mint a visszhang): Csak próbáljon... (öklét rázza az ajtó felé), majd adunk mi neki...
- Ebben a pillanatban megjelenik az ajtóban a Nagy Szeredán. Jól megnőtt kamasz, csónadrágban, feltűnő színű pulloverben, kar-szalaggal, világos svájci sapkában, kezében pisztolyt tart. Foxiba beléreked a szó, felemelt öklével már nem tud mit kezdeni, hát megtörüli vele az orrát. Szeredán nyomában egy kisebb fiú furakodik be, felemás öltönyben, nyakában fekete sállal. A szobában dermedt csend lesz egyszerre.
- SZEREDÁN: Fel a kezekkel!
- JÓKA: (gyorsan Cilike háta mögé bújik).
- SZEREDÁN: (csúnya nevetéssel): Mi az, kispajtások? Talán megijedtetek?
- PICULA: (igyekszik megőrizni méltóságát): Ugyan, ne marhászkodjatok!
- GUGI: (egyedül ő nem veszi el nyugalmát, fülét a rádióhoz illeszti, mint az orvos a beteg melléhez, és csendre inti a fiúkat). Pszt!
- SZEREDÁN: (gúnyosan): Mi az fiúcskák? Úttörösdit játszatok? (Leleplepszik az asztal mellé, kényelmesen elterül) No csak folytassátok, folytassátok!
- JÓKA: (barátkozó hangon, de közben majd meghal a félelemtől): Te Szeredán... ízé... idehallgass!
- SZEREDÁN: (ránéz, mire Jóka egyszerre elhallgat): Te csak fogd be a szád, kisöcsém! (A többiek felé, kik dermedten állnak a helyükön) Nos, miért nem kezdték azt az őrsi gyűlést? Őrsvezető pajtás?... Vi-i-gyázz! Sora-kozz!... No, mit bámultok, mint borjú a szentképre?... No, kezdjétek már a cirkuszt! (énekelni kezd) Pajtás, pajtás, őrsvezető pajtás... (néma mozdulatlanlanság, csak Gugi babrál még mindig a rádión...)

- VÖCSÖK: (aki Szeredánnal érkezett): Péntekre mutatva. (Ez volt az a vörösmadzagos. Mondtam, hogy ide lógott be...)
- PÉNTEK: (elfehéredik, a fal felé hátrál): Én?... Mit akartok értő-lem? Nekem semmi közöm hozzátok...
- SZEREDÁN: Ne dadogj, öcsikém! Ne tedd butábbnak magad, mint amilyen vagy!
- PÉNTEK: De én...
- SZEREDÁN: (leinti): Hát csak elő azzal a piros ronggyal, apukám! Hadd integetek veled a ruszoknak: ide, ide tovaris, ebben a házban vörösök vannak, puszi nektek, békeangyalok...
- PICULA: (megfeledkezik magáról, Szeredánra akarja vetni magát): Fogod be a szád! Te... te...
- SZEREDÁN: (fegyverével játszadozik): Csak hidegvér, kiskomám! Most én tettem le a garast... (Péntekhez) Nos, elő azzal a koszos ronggyal! (Pisztolyát felemeli, fenyegetően néz Péntekre, aki megbabonázva nyúl nyakán a zip-zárhoz, mely mögül elő villan a piros nyakkendő. Halálos csend, a fiúk visszafojtott lélegzettel figyelik a fiú reszkető kezét.) Úgy. No látod, kár volt okoskodni. Most pedig leveszed szépen a nyakadról. (Péntek gépiesen engedelmeskedik) Most idejössz hozzám. No mit félsz tőlem, nem akarlak én téged bántani. (Székével a nézőtér felé fordul, fegyverét hanyag mozdulattal az asztalra ejti, karjait mellén összefonja, kinyújtja a lábait). Most szépen megtörölgeted veled a cipőmet, szép fényesre, aztán...
- PÉNTEK: (halálraváltan áll előtte, kezében a piros nyakkendővel). Ebben a pillanatban váratlanul megszólal a rádió, szép, tiszta hangon a DIVSZ-induló utolsó ütemei csendülnek fel. Szeredán meglepetten néz oda, a többiek mind odabámulnak.
- GUGI: (kitörő örömmel): Végre! Hát mégis sikerült! A rádióban elhallgat a zene, majd tisztán, érthetően: Halló! Itt Bratiszlava. Tizenöt óra harminc perc. Megkezdjük magyar nyelvű adásunkat. Úttörő műsorunk következik. Köszönjük az úttörő pajtásokat...
- SZEREDÁN: (felugrik): Elég! (ordítva) Elég! (Közben a rádió egy úttörőkorús hangjait közvetíti: Miljutyin Jó a gyerekeknek nálunk c. dalának első sorait).
 Jó a gyerekeknek nálunk,
 Kedvük vidám, úttörők!
 Híven megsegítjük egymást,
 Ebben rejlik az erőnk.
 Az egész jelenet alatt hangzik a dal, a 3—4 sor szövegét tisztán, érthetően kell kihozni, mert ez fejezi ki a darab alap gondolatát, a többi elmosódhat a párbeszéd közben.

PICULA: (kitörő örömmel) Pajtások! Drága pajtások!

JÓKA: Úttörők! Halljátok! Úttörők!

SZEREDÁN: (fegyvere után kap, melyet az előbb az asztalra dobott, most azonban váratlanul Csibével találja szemben magát, aki sápadtan áll az asztal tulsó végén, Szeredánra szegezve a pisztolyt. (Összetörlek, széttaposlak benneteket, szét lövöm a pófátokat!) Meglátja a fiú kezében a fegyvert).

CSIBE: (nyugodtnak akar látszani, de azért remeg a hangja): Fel a kezekkel!

A jelenet pillanatok alatt pereg le, a gyerekek még jóformán magukhoz sem térnek meglepetésükből, Szeredán máris felemelt kezekkel hátrál ki az ajtón, miközben a rádióban a zenekar az indulót játssza. Csibe kimért, lassú léptekkel követi a hátráló Szeredánt, ki az ajtóban hirtelen megfordul és Segítség! Segítség! — kiáltással hanyatt-homlok elrohan. —

PÉNTEK: (lassan visszaköti nyakára a nyakkendő s a halálos csendben furcsa, elfogódott hangon megszólal): Most már talán el is lehetne kezdeni az őrszűlést!

A rádió hangja most már háttérbe szorul, tárgyilagos beszámoló töredékei hallatszanak a párbeszéd szüneteiben, arról, hogy melyik csapat hány kiló papírt gyűjtött.

CILIKE: (hencegve): Csak lett volna nálam a pisztolyom, megmutattam volna neki... Csak merje gyaláznai az úttörőket!

FOXI: Majd megmutattuk volna mi neki...

KULLANCS: Mit jár a szád, hiszen nem is tudsz löni!

FOXI: De a papám, az tud, mert ő partizán volt.

JÓKA: Mindig a papájával henceg...

PICULA: De azért Csibe mégis hősieesen viselkedett.

CSIBE: (leteszi az asztalra a pisztolyt, nem pózol, nagyon egyszerűen kihúzza kabátja alól a piros nyakkendőjét: Csak attól félttem egész idő alatt, hogy el talál sülni a kezemben az a vacak pisztoly. (Az egész társaság felszabadultan nevet, Csibét ölelgetik, paroláznak vele).

PICULA: (összeveri a tenyerét, hangosan): De most már éppen ideje, hogy megkezdjük az őrszűlést. Úgyis lesz mit hallgatnom a mamától odahaza, amiért kimásztam a konyhaablakon... (A sálat letekeri a nyakáról, s az ablaknál gondosan megigazítja a nyakkendőjét). A jelenet közben észrevétlenül mindenki felkötötte a vörös nyakkendőjét. Ekkor bújik elő Vöcsök az asztal alól, ahová a zürzavarban bebújt.

VÖCSÖK: (négykézláb állva): És énvelem most mi lesz? (Kitörő nevetés, miközben Vöcsök a nyitott ajtón át eliszkol).

PICULA: Hát akkor most már igazán elkezdjük, fiúk. Elég volt az ostobáskodásból.

GUGI: Elzárjam a rádiót? (A gombhoz nyúl, mire újból zene csendül fel s tart egészen a darab végéig).

PICULA: Ne zárd el. Ezt még hallgassuk meg. (leül az asztalhoz, a többiek is elhelyezkednek) Az úttörőéletnek melyik törvényével foglalkozunk a mai őrsgyűlésen?

CSIBE: A tizenkettedikkel.

PICULA: Tehát hogyan is szól a tizenkettedik törvény?

V É G E .

A rendező munkájához.

A darabban szereplő úttörő őr 1956 viharában becsülettel állja meg a helyét. Koruknál fogva inkább érzik, semmint értik, miről is van szó. Sokszor naívan beszélnek az eseményekről, a döntő pillanatban Péntek és a kis Csibe mégis felnőttnek is becsületére valóan hőiesen viselkednek. Persze itt sem valami álpátoszos hősiességről van szó. Félnek és reszketnek a gyerekek, amikor a huligánokkal találják szembe magukat, de hűek maradnak bontakozó kis egyéniségükhöz és az úttörő törvényekhez, még a válságos percekben is. A sokszínű jellemek úgy bontakoznak ki igazán, ha az író szándékának megfelelően a gyerekek magatartása és gondolkodásmódja felől közelítjük meg a figurákat. Kivétel ez alól a két huligán figurája, akik minden mértékkel mérve elvetemültek és aljasak.

A darab jó előadásához a bőséges és részletes szerzői instrukciók is nagy segítséget nyújtanak.

A HŐSÖK EMLÉKEZETE

Kórusdal zongora kísérettel

Györe Imre

SZABÓ FERENC

Allegro, molto moderato

1. Nem lapuló, henye had volt,

hő - si csa - tá - ra ki - áll - tak, Ott, hol a harc he - ve

tom-bolt fökl-re le - hull - tak a bát-ruk. 1. Testü-ke-t ő-r - zi

föl - dünk, lel - kü - ket szí - vünk,

har - co - sa - i jö - vönk - nek, győz - ni ma e - gyütt me

gyünk gyünk.

Puska golyó szíveikben, mégse halott, aki bátor,
 győzve is vesztes az ellen, új sereg kél a homályból.
 Refr.: Testüket őrzi földünk...

Bennünket a hit lángja égett, karjuk, az izmuk acélos,
 szállt lobogójuk, a tépett, tűzlobogással a célhoz.
 Refr.: Testüket őrzi földünk...

SZÉP AZ ÉLET . . .

Allegro moderato

Bárány Tamás

KÓKAI REZSŐ

Piano introduction in G major, 2/4 time. The right hand features a melody of eighth and sixteenth notes, while the left hand provides a simple accompaniment of eighth notes.

Szép az é - let, vígan és fi - a - ta - lon Nagyszerű az

First system of vocal and piano accompaniment. The vocal line continues with the lyrics 'Szép az élet, vígan és fiatalon Nagyszerű az'. The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line and a more active right hand.

é - let! Jöjj ve - lünk, hisz té - ged is csa - lo - gat - nak

Second system of vocal and piano accompaniment. The vocal line continues with the lyrics 'élet! Jöjj velünk, hisz téged is csalogatnak'. The piano accompaniment maintains the same rhythmic pattern.

hó! Ha-li ha-li - hó! Zeng a nó-ta! Állj kö-zénk, hisz

té-ged is lel-ke-sít-nek Tá-vo-li re-mé-nyek!

Vár a küz-dés! Vi-gan és fi-a-ta-lon Láss csak ne-ki!

Tá - vol mesz - sze - sé - gek! Fél-úton megállni, És holnapra várni

Nem mihozzánk méltó, ha-li ha-lí hó! Mint szél zúgat fá - kat:

Út - tö - rő - dal á - rad, Zeng a nó - ta bércen völgyön, Zeng az in - du - ló, ha -

és e - zer vi - a - da - lon Úr - rá le - szel! Úr - rá le - szel!

Buz - gón és se - ré - nyen Láss ne - ki már!

Láss neki már! Bátra - ké az ér - dem! S bá - tor minden út - tö - ró!

TAVASZI ÜZENET

Gál Zsuzsa

RÁNKI GYÖRGY

Allegro rigoroso (♩ = 132 - 138 maximum)

Zong
vagy
(Gitár)

f (*solo*)

The first system shows the piano introduction. It consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 2/4. The treble staff begins with a forte (*f*) dynamic and a *solo* marking. The music features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes. The bass staff contains whole rests.

mf

1. Le-ve-let-visz a pos-ta, ma-gyar paj-tás küld-te

mp

The second system contains the first line of the song. It features a vocal line on a treble clef staff and a piano accompaniment on a grand staff (treble and bass clefs). The vocal line starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The lyrics are: "1. Le-ve-let-visz a pos-ta, ma-gyar paj-tás küld-te". The piano accompaniment starts with a mezzo-piano (*mp*) dynamic and provides harmonic support with chords and moving lines in both hands.

Moszk-vá-ban egy pi o-nir bol-do-gan be-tűz-te:

The third system contains the second line of the song. It features a vocal line on a treble clef staff and a piano accompaniment on a grand staff. The lyrics are: "Moszk-vá-ban egy pi o-nir bol-do-gan be-tűz-te:". The piano accompaniment continues with chords and moving lines in both hands.

Kel - fel, da - lolj, tán - colj Nap süt már az é - gen

Száz kis csil - lag, fényes csillag lán - gol, Kankalin a füves

ré - ten, Ap - ró hal vi - hán - col kristálytisza ér - ben.

Kiskakukk kakuk - kol széles jó - kedvé - ben, Nap süt már az é - gen

Nap süt már az é - gen, ka - kukk, ka - kukk,

ka - kukk, ka - kukk, (3x)

(Coda) più p

ka - kukk

(solo) più p sf (solo)

Levelt hoz a posta, olasz pajtás írta,
Berlinben egy kisiú németre fordítja.

Refr.: Kelj fel, dalolj...

Üzeni a cseh gyermek, felel rá az osztrák,
Minden nemzet fiai vígan visszhangozzák.

Refr.: Kelj fel, dalolj...

ÚTTÖRŐ AVATÁSRA

Nádas Katalin

VASS LAJOS

1. Csapatzászlónk selyme fényesen ragyog, Kipirul az ar-cunk.
Szemünk is úgy fénylik, mint a csillagok

Szívünk úgy dobog, de dobog, mint a frissen per-gő út-tö-rő do-bok.
(úgy)

Szív re-pesve vártunk er-re a perc-re, De bol-dog drága pilla-nat
Ki-áll e lelkes kis csapat

Út-tö-rő-ru-há-ban, ün-ne-pi szívvel Ki-áll e lelkes kis csa-

Büszkén csen-dül hű fo-ga-dal-munk, Szemünkben örömfénye ül
(pat,) ö-röm-fény ül,

Bát-ran egy ü-temre zen-gi az aj-kunk: e-lő-re rendü-let-le-

nül. e-lő-re rendü-let-le-nül, rendü-let-le-nül!

Amit megfogadtunk nem felejtjük el,
Órsünk mindig kész lesz, hogyha tenni kell.
Boldogan viseljük úttörőnevünk, új nevünk
Piros nyakkendőnkre méltóak leszünk.

Refr.:

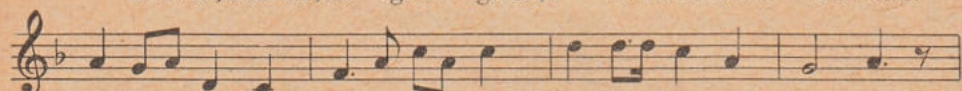
ÚTTÖRŐK VAGYUNK

Rossa Ernő

KARAI JÓZSEF

1. Nézd, kiderült, az égbolt sugaras, a fel-hők messze száll-tak.

Friss, ü-de szel-lőt küld ma a ta-vasz, leb-bent virá-gos á - gat

Zeng-je a dal, hogy út-tö-rők vagyunk! Mondja a tett, hogy
S egy szép új vi - lág a mi cé - lunk,

út-tö-rők vagyunk! Egy új vi - lág a mi cé - lunk,

ér - te har - co - lunk. Mi út - tö - rők va -

gyunk! ————— út , tö - rők va - gyunk! ————— .

Trombita szóra lépdél csapatunk az utcán véges-végig.
Hangos a kedvünk, víg a mi rajunk, felkacagunk az égig.
Refr.: Zengje a dal...

Hős pionírok bátor serege a büszke példaképünk.
Szép lobogónkhoz hűtlen sose lesz, hű marad ifjú népünk.
Refr.: Zengje a dal...

ÜNNEPI DAL

Rossa Ernő

Tempo di Marcia Solenne (♩ = 112)
(alkalmazkodó ritmusban!)

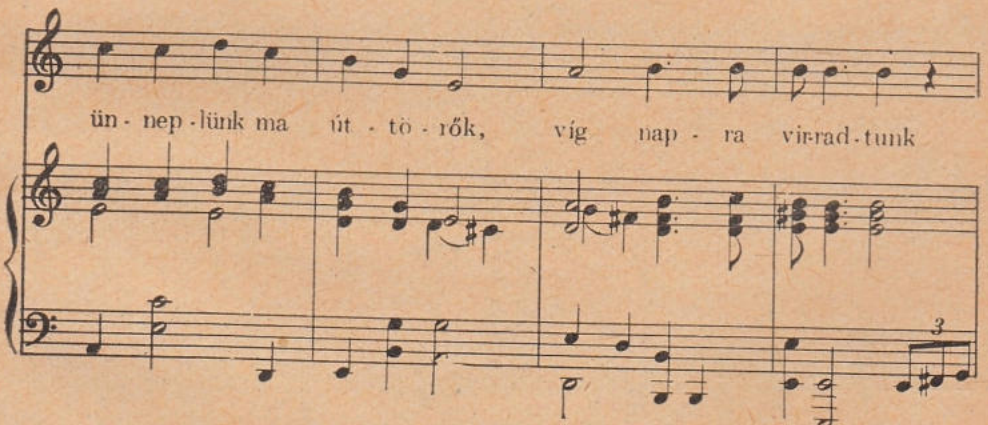
RIBÁRI ANTAL

Piano introduction in G major, 3/4 time. The right hand features chords and triplets, while the left hand plays a steady eighth-note accompaniment. Dynamics include *f* and *mp*.

First vocal line and piano accompaniment. The vocal line begins with a rest followed by the lyrics "1. Szép ti - zen - öt esz - ten - dőt." The piano accompaniment continues with chords and triplets. Dynamics include *mp*.

Second vocal line and piano accompaniment. The vocal line continues with the lyrics "ün - nep - lünk ma út - tő - rők, vig - nap - ra vierad - tunk". The piano accompaniment continues with chords and triplets. Dynamics include *mp*.

Hej sok év telt az - ó - ta, er - ről szól ma a nó - ta.

Ün - nep re vir - rad - tunk. 1-4 Sok - sok gyer - mek víg dala kél,

Vö - rös ken - dőt len - get a szél. Fé - nyes nap - ra
Vö - rös ken - dőt len get a szél, ün -

éb · red · tünk,   év for · du · löt   ün · nep · lünk,
 ne   pel   jünk,

paj · tá · sok   e · lõ · re!
 p   p

Coda
 e · lõ · re,   e · lõ · re,   e · lõ   re!
f   *ff*
f   *ff*

Zengjen érces trombitánk, új nótára gyújt a szánk, állj pajtás
közibénk,

Jó tanulást, jó munkát vár mitőlünk az ország, állj pajtás közibénk.

Refr.: Sok, sok gyermek...

Ránk köszönt a vidám nyár, hív a tábor, zöld határ: hej bátran
előre.

Csillebércre, Mátrába, kék Balaton partjára: mindég csak előre.

Refr.: Sok, sok gyermek...

UGYE, SZÉP A VILÁG ...

Gál Zsuzsa

MIHÁLY ANDRÁS

Andante

Nézz föl az ég-re! Fát-yl-fel-hón áttör a tű-zó

f *p*

nap-fény, s mint bubo-rék kék-lik a lég.
Nézz szét a föl-dön
és kék-lik a ragyogó lég.

f

Tölgyfák törzsén kúszik a gyöngéd repkény és nefejejts nyitja sze-
kis nefejejts nyitja sze-

p

pp mét. *pp* *ff*

Ugye szép? Ugye szép?

Ugye szép a vi lág?

Ugye szép a világ,ugye szép?

p **Allegro con modo (quasi alla breve)**

Szép, szép, gyönyörű! Nosza vedd hát,élvezd, játszál. Ez a já - ték

cresc. poco

gyönyörűbb, mint mi a bőlban az üveg alatt vár. Az er - dő

cresc. poco

Az er - dő csak

a poco

le-be-gő, zöld, pu-ha ken - dő; vona - tod füst - je a fel - hő, s

a poco

le-be-gő zöld pu-ha ken-dő; kis vo-na-tod füst-je a fel-hő, és

1.

ti-ed itt min-den:a tél, a ta-vasz,meg a nyár. Az

2.

nyár Szép, szép, gyönyörű! Nosza vedd hát,él-vezd,
 Szép,gyönyörű já-ték, szép,gyönyörű já-ték,

ját-szál Ez a já-ték gyönyörűbb,mint mi a boltbanaz üveg alatt
 Ez a já-ték szebb, szebb, gyönyörűbb,mint mia bolt-ban

dim poco a poco

vár. Az er-dő le-be-gő zöld puha ken-dő; vonatod füst-je a
dim poco a poco
 Az erdő csak le-be-gő zöld puha kendő; kis vonatod füst-je a

fel - hő, s ti-ed itt min-den:a tél, a tavasz, mega nyár. Az
 tél és nyár. Az
 felhő, és ti-ed itt min-den:a tél, a tavasz, me g a nyár. Az

er - dő le-be-gő, zöld, pu-ha ken-dő; vo-na-tod füst - je a
 erdő csak le-be-gő, zöld, puha kendő; kis vo-na-tod füst - je a

fel hő, s ti-ed itt min-den... *pp* *p* *p* Ha
 De el ne rontsd *p*
 fel-hő, és ti-ed itt min-den...

tönkrement *f* uj - jat sen-ki sem ad-hat, uj-jat sen-ki sem
f uj-jat senki sem ad-hat, uj-jat senki sem adhat,
 uj-jat senki sem adhat, uj-jat senki sem adhat,

ad-hat: hát vi-gyázz! (csukott szájj) és jó le-gyél.

mf

mf *m*

m

mf

m

rit.

dim.

pp

dim.

pp

pp

dim.

pp

PAJTÁS, JÓÉJSZAKÁT!

Rossa Ernő

KARAI JÓZSEF

Tranquillo

1. Paj - tás, jó - éj - sza - kát, halld a tücsök da - lát,
 Paj - tás, jó - éj - sza - kát, ránk néz a hold - vi - lág.
Refr.
 Á - lom - ba rin - gat a csobogó for - rás, lán - go - ló tá - bor - tűz
 már csak pa - rázs _____ csak pa - rázs; — jó - éj - sza - kát, paj -
 tás! _____ tás! _____ *pp* Á lomba ringat a csobogó forrás,
 lán - go - ló tá - bor - tűz már csak pa - rázs, _____ csak pa - rázs; —
egyik fele *másik fele* *mind rit.*
 jó - éj - sza - kát. jó - éj - sza - kát, jó - éj - szakát. paj - tás! _____

Csend van, röppenve kél enyhe estéli szél,
 Csend van, csillagos éj, minden pihenni tér.
 Refr.: Álomba ringat...

Némán alszik, a táj, fészken ül a madár,
 Nótánk szárnyain száll szívünk, s hazatalál.
 Refr.: Álomba ringat...

TÁBORBA — HÍVÓ

Vasvári István

Vidáman, játékosan

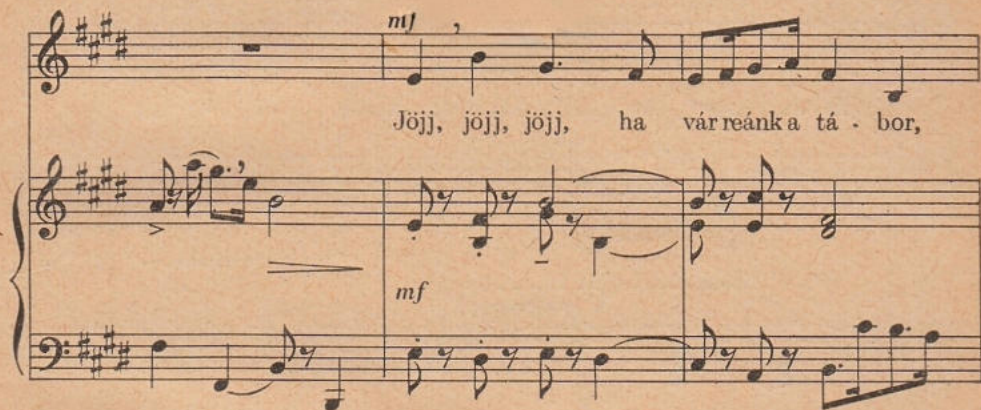
LÓRÁND ISTVÁN

8

mp

Introduction in G major, 2/4 time, marked *mp*. The piece begins with a piano introduction in G major, 2/4 time, marked *mp*. The melody is playful and rhythmic, featuring eighth and sixteenth notes. The bass line provides a steady accompaniment.

mf

Jöjj, jöjj, jöjj, ha vár reánk a tá - bor,

mf

Vocal line in G major, 2/4 time, marked *mf*. The lyrics are "Jöjj, jöjj, jöjj, ha vár reánk a tá - bor,". The piano accompaniment continues with a rhythmic pattern of eighth notes.

f

hegy, völgy, sík, ha hajnalfényben lán - gol, szél - től zúg az

f

Vocal line in G major, 2/4 time, marked *f*. The lyrics are "hegy, völgy, sík, ha hajnalfényben lán - gol, szél - től zúg az". The piano accompaniment continues with a rhythmic pattern of eighth notes.

út mentén a bú - za, in - dul már az úttö-rő az út - ra,

dim. in - dul már, az út-tő-rő a tá - vo - li út - ra,

(8:....)

3. (kő)-szöntjük majd a fényteli reg - gelt.

Sej, haj, hej, a kulacsnak, ha kottyan,
az sem baj, mert kiürül majd gyorsan,
zeng, zúg, száll az ajkunkról az ének,
zászlónk leng; be szép, be szép az élet,
sej, haj, hej, be szép, be szép az úttörő-élet.

Jöjj, jöjj, jöjj, mert vár reánk a tábor,
száll az éj és rőzse tüze táncol,
leng és láng és szívünkig melenget,
víg dallal köszöntjük majd a reggelt,
víg dallal köszöntjük majd a fényteli reggelt.

SZÁRNYAS SZÁNDÉK

Raics István

KADOSA PÁL

Piano introduction in G major, 2/4 time. The right hand plays chords and single notes, while the left hand plays a simple bass line. A piano (*p*) dynamic marking is present.

First system of the song. The vocal line begins with the lyrics "1. Vi-gyázz, mert lib-ben már a lep - ke!". The piano accompaniment continues with chords and a bass line. A piano (*p*) dynamic marking is present.

Second system of the song. The vocal line continues with the lyrics "Vi-gyázz, a lep-ke-könnyű pere - re: gyorsan el - jár!". The piano accompaniment continues with chords and a bass line.

Leng a pil-la-nat-nak pilleszár-nya szíves szó-val vár-ma

a vi-dám nyár! *p* Leng a pil-la-nat-nak

pil-le-szárnya szí-ves-szó-val vár ma a vi-dám nyár!

SZÉP AZ ÚTTÖRŐ ÉLET

Kövesdi János

Tempo di marcia

JUHÁSZ FRIGYES

The first system of the score is a piano introduction. It consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The key signature is B-flat major (two flats) and the time signature is 2/4. The music begins with a forte (*f*) dynamic. The right hand plays a rhythmic pattern of eighth notes, while the left hand has a few chords and rests. There are accents (^) over some notes in the right hand.

The second system contains the first line of the song. The vocal line is on a single treble clef staff, and the piano accompaniment is on two staves (treble and bass clef). The lyrics are: "1. A mi ál - munk nem za - vár - ta bom - ba, nem ri -". The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line and chords in the right hand. Dynamics include *mf* (mezzo-forte) and accents (^) are placed over several notes in the piano accompaniment.

The third system contains the second line of the song. The vocal line is on a single treble clef staff, and the piano accompaniment is on two staves (treble and bass clef). The lyrics are: "asz - tott dúrva csata - zaj Vé - lünk nót - tek mind a há - zak". The piano accompaniment continues with a steady eighth-note bass line and chords in the right hand. Dynamics include *mf* and accents (^) are placed over several notes in the piano accompaniment.

sor-ba és szírmot bontott víg gyerekkacaj.

Refr.

E-lő-re, bát-ran e-lő re! Száll-jön mesz-sze az

e nek, e-lő-re, bát-ran, e lő re,

Befejezőskor

szép az út-tő-rő é-let, szép az út-tő-rő é-let!

Velünk nőtt az Úttörővasút is, iskolánk, hűs parkok, ligetek
Föl az égre holnap sima út visz, a béke szárnyán száll a sok gyerek.
Refr.: Előre bátran...

Velünk nőtt a szabad élet fénye, nekünk épít szép jövőt a párt.
Vagyunk népünk biztató reménye, mert bennünk látja sorsa zálogát.
Refr.: Előre bátran...

TARTALOM

Bevezető	3
Hárs László: Nem muszáj meghalni	5
Kántor Zsuzsa: A görög kislány	17
Jankovich Ferenc: Favég	30
Szalay Lenke: Az ibolyaszemű baba	33
Bihari Klára: Egy vödör szén	41
László Gyula: A segítség	47
Tersánszky Jenő és Mándy Iván: Kacor Dani csínyjei	51
Csorba Lajos: Lusta Kata	59
Karcsai Kulcsár István: Ki a győztes?	69
Füleki János: Magányos Balogh Jóska	77
Bálint Ágnes: A szemüveg	83
Kótzsán Katalin: Karácsonyi történet	91
Hárs László: A radír	97
Csetényi Anikó: Ági győzelme	107
Kántor Zsuzsa: Tóni a puhány	115
Devecseri Gábor: Miért van tavasz?	125
Csohány Gabriella: Bubu	135
W. Petrolay Margit: Őrs a viharban	143
Dalok	153
A hősök emlékezete	153
Szép az élet	155
Tavaszi üzenet	159
Úttörő-avatásra	163
Úttörők vagyunk	164
Ünnepi dal	165
Ugye, szép a világ... ..	169
Pajtás, jóéjszakát!	174
Táborba-hívó	175
Szárnyas szándék	178
Szép az úttörő élet	180